MERIDIANE

Lei 3

JOHN MORRISON ✦ PROFETUL DIN PANDALOOP

JOHN MORRISON

PROFETUL DIN PANDALOOP

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

Meridiane

JOHN MORRISON

PROFETUL DIN PANDALOOP

În romîneşte de *Andrei Bantaş*

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ŞI ARTA

Din volumele:
SAILORS BELONG SHIPS
Dolphin Publications
Melbourne, 1947
și
BLACK CARGO AND OTHER STORIES
Australasian Book Society
Melbourne, 1955

Pentru prezentarea scriitorului australian John Morrison, tradus prima oară în limba romînă, editura s-a adresat cunoscutului scriitor australian Frank Hardy, autorul romanului Putere fără glorie, *care cu prilejul vizitei făcute nu de mult în țara noastră a binevoit să accepte propunerea editurii de a scrie* Cuvîntul înainte *la volumul de față.*

CUVINT ÎNAINTE

Cu vreo zece ani în urmă, puțin după sfîrșitul războiului, John Morrison a devenit unul dintre cei mai de vază scriitori ai Australiei. Drumul lui către celebritate a fost lung și anevoios. Primii pași în literatură Morrison i-a făcut cu atîta modestie încît aproape că nici n-a fost băgat în seamă; mai tîrziu însă lumea începu să vorbească de el ca despre unul din cei mai buni nuveliști ai Australiei de la Lawson încoace, fără a ști însă prea bine pe ce se întemeiază reputația lui.

Morrison e o figură unică în literatura australiană. În opera lui sînt deopotrivă adoptate și depășite tradițiile beletristicei australiene stabilite de Henry Lawson și de alți scriitori la începutul acestui secol. Scrierile lui sînt lipsite de aroma specific australiană pe care o găsim în opera unor contemporani ca Alan Marshall — e drept, dar în schimb ele oferă observația ascuțită a străinului care nu trece cu vederea niciunul

din acele amănunte însemnate ce le scapă băștinașilor, pentru că le socot firești.

John Morrison se trage dintr-o familie de muncitori din portul britanic Sunderland unde s-a născut în 1904. Tatăl său lucra la instalarea cablurilor telegrafice. Tînărul John n-a avut parte de altă învățătură decît de cea primită pînă la paisprezece ani la școala elementară, și mai tîrziu la cursurile serale pe care le urma în timp ce muncea ziua — mai întîi ca asistent la muzeul municipal din localitate, iar mai apoi ca ucenic al grădinarului de la o vilă de oameni bogați din afara orașului. Apoi, prin 1923, a emigrat în Australia.

În Australia anilor 1920—1930 romanul și nuvela au cunoscut o mare înflorire. Katharine Susannah Prichard și Vance Palmer, de curînd întorși în țară, introduceau în literatura noastră ceva din complexitatea, din profunzimea și bogăția de procedee a vechilor literaturi europene; tot atunci Henry Handel Richardson venise în statul Victoria să-și adune material pentru monumentala sa trilogie Destinul lui Richard Mahoney.

Debarcat pe insulă Morrison s-a stabilit în regiunea de miază-zi — pe meleagurile necunoscute și necîntate de nimeni pînă atunci — ca să lucreze ca grădinar, salahor agricol și mai tîrziu ca docher. Noaptea scria încuindu-se în odăița lui ca un bețiv care se retrage într-un colț ca să se poată deda patimei sale nestingherit de nimeni.

Începuse să scrie încă de la vîrsta de cincisprezece ani, cînd era în Anglia; dar scrierile lui au văzut lumina tiparului abia cu douăzeci de ani mai tîrziu. Iată ce ne mărturisește Morrison însuși în această privință, într-o scrisoare recentă: „Mă apropiam de patruzeci de ani și lucram la docurile din Melbourne. Și mi s-a publicat atunci cîte ceva poate pentru că abia atunci îndeplineam cele trei condiții esențiale: voiam să scriu lucruri ce meritau să fie spuse, pe care le cunoșteam îndeaproape, și pe care le aveam cu osebire la inimă..."

E destul de semnificativ faptul că nuvelele și povestirile lui Morrison au apărut mai întîi în publicații comuniste și sindicaliste și abia după aceea în reviste literare și antologii. În 1947 editura Dolphin Press *din Melbourne i-a publicat o culegere de schițe și nuvele, stabilindu-i astfel reputația literară.*

Dragostea lui John Morrison pentru literatură se născuse încă de cînd era în Anglia. Deși era copil pe atunci îl îndemna la citit pe tatăl său — căruia îi plăceau cărțile bune — și frecventa biblioteca publică din oraș. În vremea aceea a citit el cel mai mult, înghițind cu lăcomie cărțile din biblioteca muzeului municipal din oraș, unde lucrase de la paisprezece pînă la șaisprezece ani.

Pe cînd scriitorii australieni își făceau ucenicia citind literatura clasică engleză și australiană, Morrison, după cum ne spune singur, își făcea ucenicia la școala celor patru scriitori ruși: Tolstoi, Gogol, Dostoievski și Turgheniev. Mai apoi a devenit un mare admirator al lui Maxim Gorki și Joseph Conrad. Și

într-adevăr, pînă în ziua de astăzi, influența lui Conrad asupra stilului lui Morrison e încă foarte resimțită.

Patru ani după venirea lui în Australia, Morrison s-a întors în Anglia — în 1927. Ca să-și plătească biletul trebuise să lucreze ca ajutor de fochist pe un cargobot. Convins de sigur că într-o bună zi va ajunge un mare scriitor, Morrison era frămîntat de dorința de-a ști care era pămîntul în care își avea înfipte rădăcinile. Probabil pentru acest motiv s-a întors în Anglia. Chemarea Australiei a fost mai puternică, și un an mai tîrziu, în 1928, a revenit în patria lui adoptivă.

Deși a scris și a publicat două romane The Creeping City *(Tentaculele orașului, 1947) și* Port of Call *(De la un port la altul, 1949) Morrison își datorește faima nuvelelor sale.*

Cred că majoritatea oamenilor de litere australieni — scriitori și critici — ar putea spune că un volum care să cuprindă o culegere de nuvele de John Morrison ar putea să stea cu cinste alături de cele mai bune nuvele ale oricărui scriitor în viață din lumea întreagă, și să suporte focurile oricărei critici literare ori sociale. Și o asemenea afirmație s-ar hrăni nu numai din mîndrie națională ci și dintr-un mare adevăr literar.

Deși stilul impecabil și construcția sculpturală sînt aceleași în toate povestirile lui Morrison, în linii mari acestea ar putea fi împărțite după conținut în trei categorii: nuvele cu tematică politică (de pildă Schimbul de noapte*), nuvele cu un iz macabru (de pildă* Cristos, diavolul și smintitul, Bătălia florilor*) și nuvele izvorîte din viața, lupta și năzuințele muncitorilor australieni din orașe și de la ferme (de pildă* Schimbul de noapte, Profetul din Pandaloop*). Fără îndoială că în acestea din urmă se află semnificația fundamentală a operei lui Morrison.*

Povestirile acestea s-au născut din bogata experiență de viață a scriitorului. Ele aruncă o lumină edificatoare asupra vieții Australiei scoțînd totodată la iveală lucruri de o semnificație universală pentru experiența tuturor oamenilor din secolul nostru. Din acest punct de vedere, povestirile despre lumea docurilor și porturilor sînt opere literare de o mare însemnătate. Modul lor de tratare dezvăluie cititorilor faptul remarcabil că oamenii de valoare din lumea întreagă se încadrează în grupările sociale cele mai combative și cele mai ridicate politicește, din întreaga lume capitalistă.

Pe cînd mă aflam la București și discutam cu traducătorul nuvelelor din volumul de față, Andrei Bantaș, despre particularitățile idiomului australian, am remarcat cu surprindere felul în care Morrison a incorporat ritmul vorbirii de toate zilele din Australia în stilul său narativ, reușind să evite stîngăcia care încorsetează pe alți scriitori australieni contemporani. Acest lucru se referă mai ales la nuvelele din lumea docurilor, nefiind așa de pronunțat în povestirile de tipul macabru, unde adeseori decorul e mai cenușiu.

Deși povestirile și nuvelele lui sînt destul de răspîndite în Australia și într-o mai mică măsură în Anglia, Morrison nu a cîștigat încă celebritatea la care-l îndreptățesc operele lui. Recenta traducere în Polonia a roma-

nului său De la un port la altul *și a unei culegeri de nuvele, și acum apariția acestor povestiri în romînește sînt probabil vestitoarele unei primăveri tîrzii — faima mondială a acestui scriitor talentat și sincer.*

Pe John Morrison, omul, îl aflăm în cele mai bune nuvele ale sale: sincer, serios, modest și de o adîncă umanitate. E un om mare din toate punctele de vedere. Capul lui de bărbat frumos e aidoma povestirilor lui — conturat viguros și cu linii precise, puternice, de parc-ar fi cioplit în marmură.

L-am văzut ultima dată acum două săptămîni; mă dusesem împreună cu Alan Marshall să-l vedem și l-am găsit în grădina școlii Caulfield dintr-o mahala a Melbourne-ului, unde lucrează ca grădinar. Am stat o vreme de vorbă tustrei — ca vechi prieteni ce ne aflam. Fără să se manifeste zgomotos, Morrison s-a arătat mîndru că povestirile lui își croiesc drum către publicul romîn.

L-am întrebat ce mai scrie.

— Frank, dragă — mi-a răspuns el — acum nu mai am destulă energie să muncesc toată ziua și să scriu toată noaptea, cum făceam pe vremuri. Dar tot mai izbutesc să mai dau gata vreo cîteva nuvele pe an.

Asta m-a făcut să gîndesc atunci că situația scriitorului progresist în țările capitaliste e de așa natură încît Morrison, care a publicat patru cărți în ultimii zece ani, nu-și poate cîștiga existența din scris.

În timp ce vorbeam, John ne mai părăsea cînd și cînd, ca să mute furtunurile mari care stropeau straturile înconjurătoare.

— Știți, mîine nu se lucrează — ne-a explicat el — și trebuie să las totul bine umezit, că soarele ăsta arde, nu glumă.

A trebuit să-l părăsim curînd pe John Morrison. Traversînd șoseaua către mașina lui Alan, m-am întors să-l mai privesc o dată. Ș-atunci, l-am văzut pe cel mai mare nuvelist contemporan al Australiei cum aranja pe peluză mașina de tuns iarbă în grădina aceea sortită odraslelor micii burghezii. Cum stătea așa aplecat, părea adîncit în gînduri și oarecum părăsit; un bărbat înalt, cu ochelari cu rama groasă, cu pălărie veche și ponosită în cap și salopeta uzată.

I-am făcut semn lui Alan și ne-am oprit amîndoi să ne uităm la el pînă a trecut cu mașina de tuns iarba pe după colțul clădirii principale a școlii.

— Mă întreb la ce o fi meditînd așa, mi-a spus încet Alan Marshall.

FRANK HARDY

PROFETUL DIN PANDALOOP

Intîmplarea cu valetul cel nou a fost doar începutul.

Oliphant a așteptat o jumătate de oră la hotelul din Wanganella, să vină mașina de la fermă să-l ia. Cînd hotelierul Jimmy Rankin a dat deoparte perdeaua de mărgele a barului, ca să-i anunțe sosirea mașinii, Oliphant s-a ridicat și și-a împăturit ziarul cu aerul mulțumit al unui om care face parte dintr-o societate perfect organizată și care e sigur pe fiecare mișcare a sa. Dăduse telefon la ferma lui, aflată la vreo treizeci de kilometri, anunțase că a sosit în oraș, și apoi stătuse treizeci de minute în fața focului bine întreținut de la Rankin. Se desfătase cu un trabuc de bună calitate, cu un whisky curat și cu gîndul la roboții bine puși la punct de la Pandaloop, care intră domol în acțiune. Se pare că tînăra lui nevastă plecase undeva călare, dar gla-

sul bătrînei doamne Telson păruse că tremură de plăcere şi emoţie la capătul firului. De bună seamă că toate se pun în mişcare acuma la fermă :

— Arthur, s-a întors domnul Oliphant! E la Wanganella.

— Helen, du-te şi vezi încotro a luat-o doamna Oliphant!

— Hei, Jim! Trebuie să-i duci stăpînului Lancia. Acuma e la Wanganella.

— Unde-i domnul Dennis? Cred că ar fi bine să-i spuneţi de întoarcerea domnului Oliphant.

— Ascultă, Helen, ai schimbat florile din camera de fumat?

Geoffrey Oliphant zîmbi satisfăcut. Disciplină şi zel! Şi oare nu era absolut firesc ca aceste calităţi să caracterizeze întregul cămin al unui om care dă din plin dovadă de disciplină şi zel?... „Eu sînt stăpîn pe viaţa mea; eu sînt comandantul propriului meu suflet."

Şi tocmai atunci, Rankin a trebuit să vină şi să pună primul băţ în roata mecanismului atît de bine uns.

— Plecaţi chiar acum, domnule Oliphant? întrebă el din uşa cu perdea de mărgele.

— Da. Spune-i lui Veale să urce bagajele în maşină.

— Asta şi face, numai că nu e Veale.

— Cum? Oliphant se răsuci într-o clipă, deşi nu-şi îmbrăcase paltonul decît pe jumătate.

— E băiatul cel nou, Calder. N-aţi ştiut că Veale a plecat?

E greu de presupus că Oliphant ar fi rămas mai uluit, dacă Rankin i-ar fi spus că au dispărut portocalii sau noul bazin de înot. Cei cincisprezece ani de serviciu conştiincios îl făcuseră pe Veale o parte integrantă din proprietatea Pandaloop.

— A plecat acum o săptămînă, adăugă Rankin placid. Credeam că ştiaţi.

Oliphant zvîcni uşor din cap şi-şi puse de-a binelea paltonul. Îl mîhnea faptul că trebuie să afle tocmai de la hotelier o veste atît de importantă. Lui Rankin trebuie să i se pară ciudat că el nu ştie asta. De ce Dumnezeu nu-i spusese nimic Louise la telefon? Doar pălăvrăgise despre o sută de alte lucruri, mult mai puţin importante. Nici chiar înfăţişarea îngrijită şi elegantă a noului valet nu a izbutit să-i îmblînzească privirea încruntată, cu care a ieşit din hotel, îndreptîndu-se spre maşină. Plecase Veale, care făcea parte din „mecanism". Va să zică, la urma urmei, lucrurile nu rămaseră întocmai aşa cum le lăsase. Fusese lovit în mîndria lui de proprietar. Şi acum, îl supăra şi mai tare faptul că Louise, nevastă-sa, nu se afla la fermă, ca să vină să-l ia cu maşina. Tocmai Louise, pentru plăcerea căreia lucra de fapt întregul „mecanism" de la Pandaloop.

— Bună ziua, domnule Oliphant.

Noul valet, un tînăr bine îmbrăcat, cu haine de oraş, deschise portiera automobilului şi-i făcu respectuos loc să treacă.

— Bună ziua, răspunse Oliphant, privindu-l cu răceală. Sînt toate bagajele?

— Da, domnule Oliphant, le-am pus pe toate. Domnul Rankin mi-a spus că vreţi să staţi în faţă. Doriţi să conduceţi?

— Da, conduc eu. Oliphant se opri cu un picior pe scara maşinii. — Salariaţii mei îmi spun de obicei „conaşule", zise el cu destulă blîndeţe.

Valetul cel nou roşi uşor.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule Oliphant, am să ţin minte.

Oliphant lăsă lucrurile baltă. Probabil că băiatul nu mai fusese niciodată în serviciul unui adevărat *gentleman*. Nu-i nimic, avea să înveţe cum să se poarte.

Pe drumul către casă, n-au schimbat prea multe vorbe. Şi nici îndemînarea şi zelul cu care noul valet s-a dat jos într-o clipă la sosire, ca să descuie porţile fermei, n-a putut înlătura proasta dispoziţie a marelui proprietar de vite. Oliphant n-a deschis gura decît de două ori. O dată ca să-l întrebe pe Calder dacă e însurat, şi altă dată ca să afle unde a fost ultima dată în serviciu. În restul timpului a mînuit volanul posomorît, în tăcere, fără să-şi poată lua gîndul de la supărătoarea defecţiune, ce se ivise în angrenajul perfect al „mecanismului" său. O mică

conversaţie liniştită şi aşezată, cu Veale, ar fi trebuit să fie prima din nenumăratele plăceri ale întoarcerii sale acasă, pe care le plănuise cu de-amănuntul, în înşiruirea lor agreabilă, cu mintea lui perfect ordonată. Veale îi cunoştea atît de bine locul... locul lui în societate. Era un adevărat servitor de încredere. Dacă l-ar fi avut alături pe Veale, în scurtul drum pînă la fermă, Oliphant ar fi aflat tot ce se întîmplase în timpul lipsei lui de-acasă.

Aşa însă, stătea morocănos, gîndindu-se într-una ce motiv o fi avut Veale, să plece. Poate că Louise comisese vreo nevinovată indiscreţie. Louise, stăpîna cea nouă, tînără şi foarte britanică, a Pandaloop-ului. Louise, cu copilăroasa ei lipsă de pricepere pentru subtilităţile conducerii personalului, cu încîntarea ei nebunească pentru viaţa de la ferma de animale. Louise, care spunea şi făcea lucruri atît de ciudate, scăpînd de dojană datorită unui farmec şi unei amabilităţi irezistibile. La Pandaloop, toată lumea era la picioarele ei; dar poate că de data asta...

Pe măsură ce treceau milele şi minutele, supărarea lui Oliphant găsea într-una noi pricini. Stînd la hotel, fusese fericit cum numai un egoist desăvîrşit poate fi, bucurîndu-se de umflarea rîurilor la Denilquin şi Echuca, şi mulţumit de explicaţia pe care i-o dăduse Louise la telefon, cu două zile mai înainte, că starea drumurilor

avea s-o împiedice de a-l întîmpina la stația terminus a căii ferate.

Acum însă, norii aceștia uriași, goliți de ploaie și mînați mereu către răsărit, îl deprimau peste măsură. Nu-l mai interesa nici măcar gîndul că aceste cîmpii noroioase și lipsite de iarbă, care se întindeau monoton în cele patru colțuri ale zării, vor fi curînd niște pășuni grase, pline de oi și miei. Și deodată își dădu seama că de fapt starea drumurilor nu era chiar așa de proastă. Mașina poștei nu se înfundase niciodată între Deniliquin și Wanganella.

Louise nici măcar nu era acasă.

Și deodată a ajuns la fermă. Soarele se apropia de asfințit. Caii, de curînd deshămați, purtînd încă urma lăsată de șei din pricina sudorii, intrau în tufișuri și se întorceau curioși de acolo, să privească cum trece automobilul. Și chiar în clipa cînd eucalipții strîmbi se răreau în fața aleii largi, care ducea pînă la fermă, marginea dinspre apus a perdelei mari de nori s-a ridicat. Un soare umed, ca o portocală uriașă, a început să strălucească peste cîmpiile inundate.

Atunci s-a ridicat și moralul lui Oliphant. Duhul singurătății, care-l chinuise de la Wanganella încoace, dispăruse. Dintr-o privire cuprinsese întreaga scenă. E drept că Veale plecase, dar, slavă Domnului, toate celelalte erau la locul lor. După ce îmbrățișă cu vederea toate amănuntele vieții de la ferma de animale, se uită la

ceas. Era patru și jumătate. Și iată-l pe Jackson, feciorul din casă, cum iese de la crescătoria de păsări, după ce le-a închis pentru noapte. Iată și capul aplecat al lui Pu Yin, grădinarul, mișcîndu-se încet pe deasupra glădiței. Și Joe McGrath, fierarul, care urcă poteca spre atelierul lui, ducînd pe umeri o ladă... fără îndoială instrumentele cu care avea să însemne mîine mieii turmelor și care trebuiau ascuțite. Și Nesbitt și Timms, doi dintre paznicii de hotar, dînd jos șeile de pe cai, în ocoale.

Ei, așa mai merge... Cu Veale sau fără Veale, EL tot așa a rămas. Un adevărat mecanism, mergînd tot așa de sigur și de liniștit ca și motorul automobilului Lancia. Fiecare om — la locul lui, făcîndu-și datoria, ca și cum ar lucra pentru sine.

Oliphant era tot așa de mîndru de lucrătorii lui ca și de animalele lui. Oile merinos de prăsilă de la Pandaloop erau trimise în toate colțurile globului — în Africa de Sud, Argentina, Statele Unite și Uniunea Sovietică. Luaseră de cincisprezece ori premiul întîi la expozițiile de la Sydney și Melbourne. Dar și alți crescători de oi avuseseră succese, așa că Oliphant știa că nu atîta oile lui le stîrnise invidia, cît echipa de servitori credincioși și capabili, cu care se înconjurase. Cînd stăteau fumînd trabucuri și bînd lichior, oaspeții lui se arătau mai puțin entuziasmați de rasa *Pandaloop Bonnet* și *Pandaloop*

Pasha decît de credința paznicilor săi de hotar, îndemînarea fierarului, legumele minunate ale lui Pu Yin, delicioasa pîine albă a neamțului Karl și impecabila gospodărire a casei, care era în grija doamnei Telson și a celor două slujnice. In special Aicheson, proprietarul fermei vecine „Maboodah“, nu mai înceta să se minuneze.

— Geoffrey, băiete — spusese el odată —, dacă aș putea să string laolaltă oameni ca ai tăi, aș lăsa baltă administrația și m-aș duce să mă desfăt lîngă oalele cu carne din țara Egiptului [1], pe tot restul vieții. Cum Dumnezeu izbutești să-i ții ?

Și Oliphant rîsese satisfăcut, răspunzînd :

— Tratează-i corect și păstrează-ți demnitatea, Bob. Altceva nu mai trebuie.

Și cu toate astea, totul era foarte departe de adevăr, chiar dacă Oliphant nu-și dădea seama. Probabil că nu se gîndea niciodată la formula adevăratului său sistem. Dacă ar fi făcut-o, ea ar fi sunat în felul acesta : „Seamănă puțină dușmănie, cultivă neînțelegerile mărunte, ațîță trufiile. Pe scurt, îngrijește-te să ai servitori care să nu aibă comun decît dorința cea mai puternică de a-ți intra în voie. Păstrează o distanță plină de demnitate peste care să treci doar atunci cînd ai un scop precis, și atît de rar încît această ocazie să stîrnească întotdeauna uimire

[1] *Exodul, 16,* 3.

și recunoștință. Acordă puține favoruri, dar cînd le acorzi, caută să fie lucruri însemnate, destul de însemnate pentru a răspîndi zvonul unei generozități legendare. Menține salariile la minimul posibil, tocmai pentru a scoate mai mult în relief favorurile. Și mai presus de orice, fii mereu vigilent împotriva creării de precedente și împotriva pătrunderii unor nepoftiți turbulenți.“

Pentru muncitorii de la fermele învecinate, Pandaloop era un cuib bine izolat al hărniciei, servilismului și trădării.

Pentru Geoffrey Oliphant, Pandaloop era întruchiparea unei imense îngîmfări... credința că numai cei drepți și harnici sînt răsplătiți de fire. Dar de la căsătoria lui, mai era și altceva.

— Conașule, trebuie să-mi arătați unde să duc bagajele. Automobilul se oprise în fața casei și, după un sfert de ceas, vocea plăcută a lui Calder întrerupse tăcerea. N-am avut încă timp să învăț rosturile casei.

— Ia cu tine alea două valize mici și pe drum am să-ți arăt unde să le pui pe celelalte, spuse Oliphant.

Au pornit de-a lungul unei verande spațioase. Oliphant ducea doar o servietă. Supărarea creștea din nou în sufletul lui. Trecuse un ceas de cînd dăduse telefon de la Wanganella și în tot timpul acesta trăsese nădejdea că Louise s-a întors. Toată enervarea lui s-ar fi topit într-o clipă,

dacă ar fi văzut-o, în capul scărilor, veselă şi făcîndu-i semn cu mîna.

Dar Louise nu se întorsese şi chiar în clipa cînd simţea mai puternic dezamăgirea, Oliphant a primit o nouă lovitură :

Doamna Telson nu i-a făcut semn de bun-venit.

Tocmai trecea de la lăptărie către bucătărie, cînd Oliphant ajunsese la uşa laterală. Nu erau mai mult de treizeci de paşi între ei de-a curmezişul grădinii şi, în mod spontan, Oliphant a ridicat mîna în semn de salut. De fapt, nimeni altul de la Pandaloop nu saluta în felul acesta. Era doar un mic tribut graţios, plătit celor douăzeci de ani de serviciu ireproşabil ai doamnei Telson. Corespundea de altfel pe deplin concepţiilor sale. De cel puţin o sută de ori i se întîmplase s-o salute astfel cu prilejuri tot atît de însemnate, şi întotdeauna bătrîna îi răspunsese fluturîndu-şi veselă degetele.

Abia cînd a ajuns în fumoar, a înţeles Oliphant pe deplin gestul pe care-l făcuse ea de data aceasta.

Doamna Telson nu făcuse decît să ridice mîna. O ridicase cu o neîncredere ostentativă şi, fără s-o fluture cîtuşi de puţin, o lăsase să cadă iarăşi lîngă trup. Şi, cu toate că-l privise ţintă, nu-i acordase nici măcar un zîmbet.

Oliphant n-a putut să se înşele cîtuşi de puţin nici asupra gestului, nici asupra privirii care l-a însoţit. În decurs de douăzeci de ani n-o văzuse niciodată pe doamna Telson cu adevărat furioasă, şi totuşi, astăzi, întreaga înfăţişare şi expresie a bătrînei — cînd trecuse prin dreptul peretelui alb al spălătoriei — vădea o supărare ascunsă.

Veale plecase. Louise se dusese cine ştie unde, măcar că aflase de sosirea lui. Doamna Telson era supărată.

Peste zece minute, cînd Helen, fata din casă, intră cu tablaua cu ceai, stăpînul ei stătea meditînd posomorît în umbra înserării. Străpungînd cu greu întunericul din colţul de unde pornise glasul lui morocănos, fata a izbutit să deosebească chelia lui ca o cupolă albă, reliefată pe fondul negru al bibliotecii de mahon.

— A, mulţumesc Helen. Dar nu se clinti din loc, în timp ce fata punea tablaua pe o măsuţă.

— Îmi pare bine că v-aţi întors, conaşule.

— Mulţumesc, Helen. După cîte am auzit, doamna nu e acasă ?

— Nu, conaşule. S-a dus pînă la familia Dolman, că au copilul bolnav.

— Bine, Helen.

Lui puţin îi pasă de copilul familiei Dolman. Cine era Dolman ? Doar unul din paznicii de hotar de la stîna cea mai îndepărtată. Oliphant avea alte lucruri cu care să-şi bată capul. Căută repede o cale de a mai pune cîteva întrebări discrete. Helen era una din stelele de mai mică mă-

rime, şi de aceea îşi făcuse obiceiul de a o ţine mai la distanţă.

— Mai doriţi ceva, conaşule?

— Nu, Helen, mulţumesc. Toate sînt... în regulă?

Puţina lumină care mai stăruia în odaie căzu din plin pe faţa fetei, şi Oliphant surprinse fluturarea unui zîmbet. Nu-i scăpă nici sforţarea pe care o făcu îndată fata, pentru a-şi alunga surîsul de pe buze.

— Ei, ce este?

Fata se frămînta pe picioare şi nu-şi mai putu stăpîni zîmbetul.

— N-aţi auzit nimica, conaşule?

— Despre ce?

— Despre mine.

— Despre tine? Hai, spune Helen, dacă ai ceva să-mi spui...

— Ne căsătorim, conaşule! Mă ia Bob Camm de nevastă.

Faţa palidă a lui Oliphant porni brusc înainte:

— Vă căsătoriţi? Tu şi cu Camm?

— Da, conaşule.

Oliphant nu reţinu din această informaţie decît partea care interesa mersul treburilor la Pandaloop. Camm era unul din oamenii-cheie — un foarte bun văcar, un minunat mînuitor al toporului, un adevărat vrăjitor — şi se pricepea grozav la bătutul stîlpilor pentru garduri. Tot ţinutul rîdea de el de cinci ani, de cînd începuse să-i facă curte lui Helen. La Pandaloop lumea obişnuia să spună că n-are destul curaj să înfrunte răspunderea şi greutăţile căsniciei. Iar la alte ferme, se spunea că n-are curajul să-l anunţe pe Oliphant că vrea să plece.

— Dar lucrul ăsta vine cam pe nepusă masă, spuse Oliphant cu acreală.

— Bine, conaşule, dar sîntem în vorbă de cinci ani. Bob zicea...

— Presupun că asta înseamnă plecarea lui de la mine, nu?

Fetei îi pierise zîmbetul de pe buze, şi îşi privea stăpînul cu o îngrijorare crescîndă.

— Ei, spune, că doar trebuie să fi făcut ceva planuri?

— Poate că n-ar fi trebuit să vă spun nimic, deocamdată.

— Ce vrea Camm să facă?

— O să... o să ia o fermă în Gippsland.

— Prea bine, Helen.

Glasul lui Oliphant suna obosit. Fata, ruşinată, dădu să plece.

— Helen.

— Da, conaşule?

— Ce i s-a întîmplat doamnei Telson?

— După cîte ştiu eu, nimic.

— Doamna Telson e supărată de ceva. Dar de ce anume?

— Zău că nu știu, conașule. Decît doar... Helen se opri sucindu-și cu nervozitate poalele șortului.

— Decît doar, ce? Haide, fată, spune, ce-i?

— O fi poate lumina, conașule.

— Ce lumină?

— Zău, conașule, nu vreau să vă fac supărare...

— Dar spune, frate, odată despre ce-i vorba! Ce tot bați cîmpii? Ce-i cu lumina?

— Doamna Telson zice că ar trebui să îmbunătățim iluminatul în aripa noastră din clădire.

— Iluminatul? Să-l îmbunătățim? Dar ce Dumnezeu s-a abătut asupra locului ăstuia? Lămpile alea sînt cele mai bune...

— Știu, conașule, dar doamna Telson zice că ar trebui să avem și noi lămpi sistem Gloria, cum aveți și dumneavoastră aici. Eu una nu mă plîng de nimic...

Oliphant se simți mai bine și glumi:

— Nu, tu numai că te măriți...

— Conașule, nu cumva...

— De ajuns, Helen!...

— Dacă vreți...

— Poți să te duci, Helen.

Proprietarul își sorbi ceașca de ceai și ronțăi un biscuit, grăbit și fără nici o plăcere. Apoi ieși în grădină. Firea lui ordonată și meticuloasă se revolta la gîndul că există secrete — și mai ales secrete care nu erau ale lui. In decursul ultimului ceas se făcuseră patru găuri în planurile atît de bine orînduite ale vieții lui. Se petrecuse ceva de cînd lipsea. Asupra Pandaloopului acționa vreo forță nouă și ticăloasă. De aceea, așa cum îi șade bine unui adevărat stăpîn, porni în căutarea ei.

Ca și mulți alți egoiști, Oliphant era foarte sensibil la frumusețe, dar de data aceasta aromele învăluitoare, culorile și zgomotele serii de iarnă nu făcuseră decît să-i sporească mînia. O puzderie de aur străluci o clipă deasupra ocoalelor, la trecerea unui stol de păsări prin dreptul soarelui care asfințea. Dincolo de tufișurile de glădiță cîinii lătrau cerînd de mîncare. In grădină, alte păsări ciripeau grăbite și înfrigurate, ciugulind între timp ultimele rodii rămase pe crengi. Fructele coapte străluceau în livada de portocali peste care se lăsa grăbit întunericul. In aerul neturburat de nici o adiere, plutea o aromă plăcută de frunze moarte, scăldate de apele ploii. Oliphant observă toate acestea și se înfurie pentru că neplăcerile îi răpeau obișnuita bucurie epicureană pe care i-o dădea vederea lor.

Il găsi pe McDuff, horticultorul care-i îngrijea livada și straturile de flori, greblînd frunzele căzute sub smochini.

— 'Seara, conașule!

Salutul reverențios al lui McDuff era un semn destul de bun.

— Bună seara, McDuff. Toate sînt în ordine?

— Da, conaşule, toate-s cum trebuie. Afară doar de ploi. Ploile mi-au scos din pămînt toate seminţele de iarnă.

Oliphant dădu înţelegător din cap, măcar că nu-l interesa de loc ce spunea grădinarul.

— Ce să facem, McDuff? Ploile au fost bune în alte privinţe. Aşa-i de cînd lumea, nu poţi avea vacă şi frumoasă, şi lăptoasă şi devreme acasă.

— Aa, conaşule, nici nu-mi trece prin cap să mă plîng. Pentru păşunatul oilor a fost o adevărată pomană de la Dumnezeu. Şi la mine o să fie bine, am să mai pun din plante sub sticlă.

— Da, aşa să faci McDuff.

Atenţia lui Oliphant trebuie să fi fost tare încordată, pentru că tocmai cînd dădea să plece, a remarcat o vioiciune deosebită în privirile bătrînului scoţian. De aceea, nici măcar nu s-a mirat cînd glasul lui McDuff l-a oprit locului.

— Dacă nu vă e cu supărare, conaşule, mai e o trebuşoară, pentru care ziceam să vă spun o vorbă.

— Da, ce-i?

Tare stînjenit, grădinarul îşi mută grebla de bambus dintr-o mînă într-alta şi-şi frecă zgomotos ţepii bărbii nerase.

— Mi-a dat deunăzi prin gînd, conaşule, că sînt la 'mneavoastră de vreo zece ani, să tot fie, şi nu primesc măcar un ban mai mult decît în ziua în care am intrat în slujbă.

Faţa lui Oliphant se înăspri. Iaca, acum cere o sporire de salariu. Deşi asta fusese întotdeauna o cerere serioasă la Pandaloop, în ziua aceea căpăta o semnificaţie nouă şi îngrijorătoare.

— Spune mai limpede ce vrei, McDuff, zise el cu răceală.

— Prea bine, conaşule. Eu aşa chibzuiam, că poate n-ar fi cine ştie ce obrăznicie din partea mea să cer să vă gîndiţi la o leafă puţin mai mare pentru mine. Eu ştiu bine că...

— McDuff, de ce-mi ceri lucrul ăsta tocmai astăzi?

Grădinarul era iar stînjenit, şi se frămînta pe picioare.

— Greu de răspuns, conaşule. Cererea asta nu se putea face oricînd. Numai că, pare-se, azi am socotit eu, cu mintea mea proastă, că e clipa potrivită să-mi iau inima în dinţi...

— Şi de ce anume ai socotit că tocmai clipa asta e potrivită?

— Zău, să mă iertaţi, conaşule, nu vreau de loc să vă fac să credeţi că...

Oliphant avu deodată o inspiraţie.

— Ascultă McDuff, a fost pe aicea cineva de la sindicat, cît eram eu plecat?

— Ferească Dumnezeu, conaşule! răspunse McDuff repede şi apăsat. Cum de vă dădu aşa ceva în gînd? Eu n-am nevoie de nimeni, ca să-mi...

— A fost cineva pe aicea în lipsa mea?

— N-a fost nici dracu, conaşule. Adică, să nu vorbesc cu păcat, a fost domnul Aicheson de la Maboodah şi salahorul ăla bătrîn, care umblă de colo pînă colo cu bocceaua.

— Care salahor ?

— Nu ştiţi, conaşule ? Aa, cum dracu de tot uit că abia v-aţi întors. Domn' Dennis i-a dat cîte ceva de lucru unui salahor. Dar s-a dus acuma.

Oliphant începu să adulmece unele urme lămuritoare.

FEREŞTE-TE DE PĂTRUNDEREA UNOR NEPOFTIŢI TURBULENŢI

— Şi, cam ce făcea bătrînul ăsta ?

— Cum să vă spun, conaşule ; domnul Dennis nu mai dovedea cu oamenii la însemnatul mieilor, şi îi mai trebuia un om, pe ici pe colo, şi la reparatul gardurilor.

— Şi zici că a plecat acum ?

— Păi a plecat chiar azi dimineaţă. Aseară, deodată s-a pornit să-i ceară domnului Dennis plata. Ştiţi, şi 'mneavoastră cum sînt hoinarii ăştia...

— Şi cu cine a dormit ăsta în cameră ?

— Cu Veale şi cu tînărul Camm. Ăla era singurul pat liber de pe toată moşia. Aţi auzit de Veale, da ?

— Am auzit, dar de ce a plecat ?

McDuff îndrăzni să zîmbească, şi încă într-un chip ciudat.

— De vreme ce mă întrebaţi, conaşule, ce să vă spun ? Cred că avea mîncărime de picioare !

— Mîncărime de picioare ? La vîrsta lui ?

— Se vede că l-o fi apucat dorul de ducă, ca pe păsări. Il avea în inimă, de bună seamă. Deodată i-a venit aşa un gînd să se mai învîrtă prin lume. Zicea că se duce spre Queensland. Se prea poate ca hoinarul ăla bătrîn să-i fi şoptit ceva la ureche de lefurile bune care le poţi scoate pe plantaţiile de trestie de zahăr.

— Dar cum era omul ăsta, McDuff ? Ăsta, salahorul ?

McDuff se uita cu tot mai multă curiozitate la stăpînul său.

— Dar n-a făcut nici un rău, ce ziceţi ?

— Răspunde-mi la întrebare, McDuff !

— Vă rog să mă iertaţi, conaşule. Ce fel de om era ? Cum să fie ? Nu-i prea uşor de spus. Mie mi s-a părut că e un fel de sabant.

— Savant ?

— Foarte învăţat, conaşule. Băgaţi bine de seamă însă, că s-ar putea să mă înşel, că doar eu n-am pretenţia să zic că am cine ştie ce învăţătură.

— Dar de ce crezi că ştia multă carte ?

— De, conaşule, felul lui de a vorbi... Vorbea într-una, dar grozav de frumos.

— Şi, mă rog, despre ce vorbea ?

— Apoi spunea cîte în lună şi în soare. Nici nu cred să fi fost vreun lucru pe lume, despre care să nu fi avut cunoştinţă.

— Dar cum îl chema ?

— O, conaşule, aşa cum era, cu favoriţi şi chestii din astea, părea că numele „Tăicuţul" i se potrivea de minune. Numai că noi îi ziceam „Profetul", cînd nu era el de faţă.

— Profetul ?

— Da, aşa avea el chipul, semeţ de tot. Şi, cu toate că era murdar la faţă, părea să aibă o inimă de aur. Şi avea mare încredere în omenire. Zicea mereu că trăim zile mari, că s-au dezlănţuit forţe puternice, care făuresc o viaţă nouă. Poate că unele din spusele lui sînt cam aiurite, dar trebuie să spun că...

— Prea bine, McDuff.

Oliphant nu mai voia să mai audă altceva. Nu numai instinctul, ci şi experienţa adunată de-a lungul vieţii lui de pînă atunci îi spuneau că *asta* era.

FEREŞTE-TE DE PĂTRUNDEREA UNOR NEPOFTIŢI TURBULENŢI

Se duse mai departe, mulţumit că dăduse de rosturile lucrurilor, dar tot tulburat. Ce avea să se mai întîmple ?

Glasul lui McDuff, scăzut şi nespus de umil, îl însoţi pînă mai încolo :

— Şi, vă rog, conaşule, să vă gîndiţi o leacă şi la trebuşoara ceea.

Oliphant făcu un semn cu mîna, care nu spunea nici da, nici nu. Da, avea să se gîndească, ba chiar mai mult decît visa McDuff. Îi părea bine că ieşise pe portiţa grădinii, şi scăpase de umbrele copacilor. Aici, afară, mai stăruia destulă lumină, ca să se vadă depărtările minunate ale ţinutului Riverina, care-i hrăneau întotdeauna admiraţia de sine. Şi totuşi, zadarnic scruta cîmpia rece în căutarea singurului lucru pe care-l dorea — silueta unei femei venind spre casă, călare, pe un cal sur. În locul Louisei nu apărea decît un spectru — figura unei namile bărboase, care se îndepărta.

Un hoinar ! Oliphant aflase încă dinainte de a ajunge stăpîn la Pandaloop, despre efectul demoralizator al oamenilor care umblă peste tot, fără să facă altceva decît să „vorbească". Nici cînd în viaţă nu avusese încredere în vizitatorii aceştia care se abăteau pe la casele oamenilor, spre seară, şi ultimul sfat prevăzător pe care i-l dăduse înainte de plecare lui Dennis, intendentul, fusese să nu primească străini la fermă. Însemnatul mieilor punea întotdeauna probleme cu găsirea mîinii de lucru, dar asta era prima dată în viaţa lui cînd lipsise de acasă tocmai în vremea aceea. El obişnuia în fiecare an să-i folosească la strungă pe Veale şi McDuff, ba uneori chiar pe Pu Yin şi pe fecior. Acum însă, în lipsa lui de acasă, se pripăşise pe acolo un necunoscut, stătuse o vreme, şi apoi se dusese în plata Dom-

nului, lăsînd în urma lui ferma Pandaloop, pe cale de a se destrăma, ca o casă mîncată de termite. Şi, parcă ce făcuse străinul altceva decît să „vorbească“ ?

Atîta doar. Vorbise.

Mînia lui Oliphant începu să se concentreze asupra lui Dennis. Tocmai Dennis, care ar fi putut să aibă gînduri mai înţelepte, îi înşelase încrederea. Dennis care, socotit numai ca om, avea atîtea avantaje asupra stăpînului său şi care — ca şi Louise — plecase acum cine ştie pe unde! I se stîrniră vechile gelozii şi nelinişti. Vorba omenească are mare putere. Ea dezlănţuie alte forţe. Inlătură opreliştele din sufletul oamenilor. Va să zică asta băgase ideea lămpilor Gloria în capul doamnei Telson, bătrînica altfel mulţumită de toate. Asta îl îndemnase pe McDuff să ceară o leafă mai mare. Asta îl smulsese pe Veale din rădăcini. Asta-i dăduse lui Camm curajul pe care îl căuta, bîjbîind, de cinci ani de zile. Şi toate fuseseră făcute cu o viclenie atît de ascunsă, încît mai mult ca sigur că nici unul dintre ei nu-şi dădea seama de unde izvora această îmboldire. Ce altceva mai mişcase? Ce schimbare produsese în sufletul Louisei? Dar în al lui Dennis?

In viaţa de pustnic a lui Geoffrey Oliphant, dragostea şi căsătoria se iviseră tîrziu. Şi acum încă era bănuitor în ceea ce priveşte norocul său de a fi cîştigat pe fermecătoarea englezoaică

tînără, care doar cu optsprezece luni mai înainte venise în vizită la Maboodah. Din cale afară de sensibil la marea deosebire de vîrstă dintre ei, neputînd să uite chelia care-i împodobea capul şi răsuflarea scurtă care-l oprea de la atîtea nebunii, el nu izbutise niciodată să-şi alunge convingerea că Louise făcuse doar o căsătorie din calcul. Stăruia în mintea lui gîndul că femeia fusese atrasă de proprietatea Pandaloop şi nu de persoana lui. Curtea care i-o făcuse, încununată de succes, după un timp necrezut de scurt, dăduse deci un nou imbold şi o nouă direcţie egoismului lui. Pe cîtă vreme înainte, ferma model fusese un scop în sine, acum ea devenea doar mijlocul de-a atinge un scop: să-i facă pe plac Louisei. Prin Pandaloop o cucerise, şi tot prin Pandaloop avea să o ţină legată de el. Mîndria realizărilor era condiţionată de recunoştinţa şi entuziasmul pe care acestea le puteau stîrni în sufletul Louisei. Pandaloop nu mai era deci cîntecul, ci doar instrumentul. Şi atunci, oricine provoca încurcături la fermă, se atingea de fibrele cele mai ascunse ale existenţei emoţionale a lui Geoffrey Oliphant.

Asta făcuse necunoscutul. Şi toate astea datorită sprijinului dat de Dennis. Dennis, omul cu braţele şi picioarele drepte, cu părul des şi creţ, şi cu rîsul lui vesel. Văzînd cum molima nesupunerii a făcut atîtea victime în rîndurile credincioşilor lui servitori şi angajaţi, mîna lui

Oliphant se duse neliniştită către chelia lucioasă. Pofta care îl stăpînea de două luni, începu să-l chinuie cumplit. O dorea pe Louise, cum n-o dorise parcă niciodată, şi ea nu era...

Ajungînd la jumătatea drumului dintre grădină şi colibele oamenilor, dădu cu ochii de feciorul din casă, care traversa către zăgaz. Trecîndu-i prin minte un gînd fugar, îl strigă pe băiat. Jackson n-avea decît şaptesprezece ani, dar slujise destul de multă vreme la Pandaloop, ca să respire aerul acela general de îndobitocire.

— Leslie — spuse Oliphant — crezi că mi-l poţi găsi pe domnul Dennis?

— Domnul Dennis nu s-a întors încă, conaşule.

Oliphant îl măsură cu privirea. De ce se grăbise oare aşa, băiatul? De ce se apropiase de el cu un aer aşa de vinovat? Şi oare de ce acum i se citea aşa de uşor pe faţă bucuria şi uşurarea, că i s-a pus o întrebare atît de nevinovată? La ce se aşteptase oare?

Privirea lui Oliphant alunecă spre un punct de pe malul rîului, puţin mai încolo de moara de vînt. Acolo era luntrea. Îşi aminti cu durere pricina pentru care trebuise să dea afară şase feciori în cinci ani de zile. Luntrea asta era o ispită irezistibilă chiar pentru tinerii care se dovedeau, altfel, plini de calităţi. E drept că Jackson se aflase la coteţele găinilor cu o jumătate

de oră mai înainte, dar văzuse oare sosind automobilul lui?

— Sper că n-ai folosit luntrea, eh? întrebă cu severitate fermierul.

— A, nu, conaşule.

— Atunci, ce făceai acolo?

— Căutam ouă, conaşule. Karl zicea că unele dintre păsările lui ouă prin tufişuri, aşa că...

— Bine, bine, te cred pe cuvînt. Dar ştii regulile privitoare la barcă, nu? Oliphant nu era convins, dar ştia că asta e o chestiune în care vinovatul trebuie prins asupra faptului. Şi pe lîngă asta, avusese altă pricină pentru a-l opri pe Jackson şi speriindu-l pe băiat, n-ar fi făcut decît să-şi strice singur combinaţiile.

— Dar nu ştii de loc unde s-a dus domnul Dennis? întrebă el cu o amabilitate foarte încurajatoare.

— Da, conaşule. S-a dus la rîul Overflow, că ieri se cam umflaseră apele.

— Ce vorbeşti!

— Aveaţi nevoie de mine, conaşule?

— Nu, Leslie, atîta am vrut.

Rîul Overflow era tocmai în dreptul casei izolate, la care se dusese Louise.

Jackson nu făcuse decît vreo cîţiva paşi, cînd glasul stăpînului l-a întors din drum.

— O clipă, Leslie!

— Da, conaşule?

— Cît am fost eu plecat, a venit un salahor vagabond pe aicea?
— Da, conaşule.
— Ce fel de om era?
— Era un tip simpatic. A plecat acuma.
— Da, am auzit şi eu. Era un om studios, nu?
— Studios, conaşule? Neîncrederea lui Jackson suna aproape a batjocură. — Aş, de unde. Nu înţeleg cine a putut să vă spună aşa ceva. Nu era de loc un om aşezat.
— Dar ce cusur avea?
— N-avea nici un cusur, conaşule. Era un tip grozav. Şi a plăcut la toată lumea. Cînta mereu şi recita...
— Cînta şi recita?
Oliphant cunoştea şi el ferme pe unde oamenii se distrau cu concerte improvizate, dar la Pandaloop nu se întîmplase niciodată aşa ceva. Va să zică şi aici îşi lăsase necunoscutul pecetea — în mintea prea slabă a feciorului din casă. Lui Oliphant nu i-a scăpat legătura care exista de fapt între puterea acestuia şi intenţia băiatului de a fura barca. De altfel, în seara aceasta, avea o îndrăzneală cu totul nouă şi subtilă pentru el — pur şi simplu nepotrivită cu tradiţiile de la Pandaloop.
— Da, conaşule. Ştia „Omul de pe rîul îngheţat", de la un capăt pînă la celălalt.
— Va să zică era un om talentat!

— Da, era din cale afară de deştept. Şi ne punea pe toţi pe roate. Fiecare trebuia să facă ceva: să cînte un cîntec, să recite o poezie...
— Cum asta, toată lumea?
— Aşa cum vă spun, conaşule. Seara trecută l-a pus şi pe bătrînul Karl să se producă. A zis şi el ceva pe nemţeşte.
Pentru prima dată de cînd se întorsese, Oliphant zîmbi, văzîndu-l parcă în gîndul său pe bucătarul Karl — „Iepuroiul" — cum cîntă pe limba lui. Numai că nici zîmbetul ăsta nu era vesel.
— Dar ştiu că v-aţi distrat bine, Leslie!
— Da, conaşule. Noi toţi îi ziceam „Profetul". Avea o ţăcălie lungă...
— Bine, băiete. Spune-i domnului Dennis că aş vrea să-l văd după cină.
Aşa stau lucrurile. La lăsarea nopţii, Oliphant continua să cutreiere locuinţele oamenilor. Vroia să termine cu toate astea, să ştie totul — chiar şi cele mai rele lucruri — acum pe loc. Parcă ar fi cercetat pagubele în urma unei furtuni. Prin faţa lui se perindau, chinuitoare, figurile tuturor salahorilor vagabonzi pe care-i cunoscuse vreodată. Dar ăsta cum o fi arătat? După mărturisirea lui McDuff trebuie să fi fost un patriarh al drumurilor, murdar, dar demn. Asta, totuşi, pe de altă parte, nu se potrivea cîtuşi de puţin cu imaginea trubadurului vesel, pe care încercase să i-o redea Jackson. Unde o fi acum?

Ce făcea oare? Aşadar pe drumul ce duce la Wanganella, Booligal, Moulamien, umbla un agent al distrugerii. Un om care cînta cîntece, recita poezii şi nu făcea altceva... decît să vorbească. Şi, pe unde trecea, nu lăsa în urma lui nici un singur lucru la locul său. Lui Geoffrey Oliphant, i se părea că priveliştea şi sunetele atît de cunoscute ale serii aceleia de la Pandaloop erau ciudate şi parcă false. Pe podelele de lemn se auzea tropăitul cizmelor. Zăngăneau lighianele de la bucătărie. O voce spartă cînta refrenul prostesc: „*Lal-lal to Geeolong*". Cineva a ieşit afară şi a plesnit din harapnic, ca să liniştească lătratul cîinilor. Fiecare dintre zgomotele acestea atît de pămînteşti nu făcea decît să-l enerveze pe marele fermier. Acestea erau zgomotele obişnuite noaptea, dar noaptea aceasta nu semăna cu nici o altă noapte. Simţi o îmboldire nebunească să pornească peste cîmp şi s-o strige pe Louise, să vină acasă. Vroia s-o vadă la lumină, să-i pună mîinile pe umeri şi s-o privească îndelung, să-şi desfete ochii cu ovalul feţii ei încîntătoare. Să vadă dacă pînă şi ochii căprui ai Louisei fuseseră molipsiţi. S-o audă vorbind, ca să-i poată studia toate unduirile glasului ei iubit. Străinul acela îi dărîmase toate baricadele. Ce văzuse oare Louise?

Bătrînul Karl îi făcu semn din pragul bucătăriei. Cum nimic nu-l mai putea surprinde acum, Oliphant aproape că nu-şi dădu seama că bucătarul omisese să-i spună bună seara. Karl stătea cu buzele strînse, dar falca de jos îi tremura neîncetat, ca la iepurii de casă. De-aia îi zicea lumea Karl „Iepuroiul".

Fără o vorbă se dădu într-o parte, poftindu-l pe Oliphant înăuntru, printr-un semn expresiv, făcut cu degetul lui reumatic. Ai fi zis că are să-i împărtăşească un mare secret. Pînă să-şi dea bine seama ce face, Oliphant ajunsese înăuntru. Dintr-odată, ultimele unde de lumină se pierdură şi acum era beznă. Înăuntru se desluşeau nesigur toate cele necesare gătitului, în lumina unui felinar de vînt, atîrnat de o grindă. În bucătărie erau bănci de brad, bine frecate cu peria, oale şi tigăi, spînzurate pe pereţii afumaţi, rafturi gemînd de sticle, borcane şi cutii. Lîngă plita înfierbîntată stătea o grămadă de lemne de foc.

Bătrînul neamţ rămăsese tot în pragul uşii, nemişcat — doar bărbia îi tremura. Îşi privea stăpînul cu aerul unui părinte care-şi prinde copilul făcînd o poznă nemaipomenită.

— Zău, Karl, zise Oliphant, miroase bine aici. Ce ne dai astăseară de mîncare?

— Aici gătesc, spuse Karl apăsat.

— Faci treabă bună. Lumina asta nu e prea grozavă, ce zici? Te pomeneşti că şi Karl o vrea lampă Gloria, se gîndi Oliphant, dar bucătarul dădu din cap fără să zîmbească aşa cum făcea stăpînul lui.

— Opt ani gătesc aici. Şi nu ţic *nichts.*
— Dar ce s-a întîmplat, Karl? Vorbeşti de parcă...
— Tar ce nu s-a întîmplat! Cum crezi dumneata că pot mai gătesc aici?
— Vrei lumină mai bună?
— Fara asut de mor. Iarna îngheţ de mor — şi tracu mă ia. Mereu chiorăsc aici, ca un piet şoareche.
Oliphant fu scuturat de un fior şi rămase ţeapăn. Se părea că aici necunoscutul nu-i mai lăsase nimic nevătămat. Karl nu-i spusese nici măcar o dată „conaşule".
— Ascultă, Karl, dar cum de te plîngi în felul ăsta? izbucni el. Ţi-ai ieşit din minţi.
Mîna lui Karl îi reteză vorba.
— N-am ieşit din nimic. Tumneata crezi nu gîndesc nimic, pentru că nu ţic nimic. Eu gîndesc totdeauna şi totdeauna gîntesc ce mare prost...
— Karl!
— Oamenii ăştia vrea mîncare...
— Karl, dar ce vrei de la mine?
— Tracu s-o ia, conaş, freau bucătărie nouă!
— Poftim?
— Tomnu Oliphant, ce să mă prefac? Opt ani nu ţic nimic, şi ce capăt? Nu capăt nimic! Ce pasă la tumneata dacă otrăfesc pe oameni atîta freme cît dau la tumneata pîine albe, bune? Mai pine gătesc în cambuză pe fapor. Aici nu-s pucătar, sînt ţigan murtar! Tumneata nu-mi tai lapte. Fac pudincile cu praf, ca tumneata să pui lapte la tocana găinilor. Tacă n-am ouă de la păsările mele, de la tumneata nu pot căpăta — că le taţi la cîini. Legume nu capăt decît care nu fă trebuie sau afeţi prea multe. Înainte eram Karl „Iepuroiul". Acum sînt Karl „morcof", Karl „bostan", Karl „ceapă". Cînd o să fiu Karl „farţă?" Nici nu mă mir, că oameni ăştia zice că dosul lor e mai pun pucătar.
— Karl!
— Eu ţic la dumneata acuma, *und* numai acuma...
— Ba, n-ai să-mi spui nimic! Nu mai pot asculta aşa ceva. Oliphant porni către uşă, dar Karl îi ţinu calea. Fermierul hărţuit atît de rău, îşi mai dădea seama pe deasupra, că o tăcere de moarte se aşternuse de jur împrejur. Toată lumea asculta probabil cu sufletul la gură.
— Tomnu Oliphant...
— N-ai decît să pleci de aici, mîine dis de dimineaţă.
— Foarte pine! Nu mai stau nici o ţi în locul asta. Tar înainte plec, freau să spun...
— Eşti la fel cu toţi ceilalţi — l-ai ascultat pe vagabondul ăla blestemat!
— Facapont! Karl îşi schimbă cu totul glasul. Omul care a plecat?
— Da, ştiu totul despre el. Ticălosul ăla care se ţinea de şoptit pe la urechile oamenilor...

— Ticălos ?

Oliphant ghicea că plutește în aer o nouă răbufnire a furtunii, dar furia îl împiedica să se oprească.

— Sînteți o bandă de idioți, slabi la minte! Lucrați la ferma cea mai frumoasă din tot ținutul Riverina și cînd vine o haimana păcătoasă...

— Haimana ?

— Da, haimana. N-a avut nici măcar curajul să dea ochii cu mine. După ce v-a umplut capetele voastre seci cu...

— Tomnu Oliphant, nu sînteți trept. Glasul lui Karl tremura de indignare. El era un gentleman cum n-a mai fost niciodată la Pandaloop.

— Ce vorbești, bătrîn smintit...

— Să nu-mi zici mie batrin zmintit! Ce știi tumneata de ticăloși ? Toată fiața stai aici și nu fezi nimic. Eu spun la tumneata că omul ăsta a fost un sfînt. Fost prea pun măcar să stai aici. El iubea pe toți și toți iubea pe el. Pentru mine a fost prieten. Tăia lemne la mine, spăla fase la mine. Într-o seara cînd pe mine durea oase, el plecat cu calul la Wanganelle să aducă rachiu la mine. A fost om foarte înțelept și de treapă...

— Și el ți-a spus că ai nevoie de bucătărie nouă! Și că oamenii au nevoie de mai multe legume!

— *Und* ce dacă a spus? Nu este adefărat ?

— Dar ani de zile oamenii au fost mulțumiți aici...

— Tar acum se treţesc cu toţii!

— Am avut un om care a gătit în bucătăria asta paisprezece ani!

— Eu cunoscut un om care a gătit între două pietre, tar el nu a spus că este pucătărie!

Karl s-a repezit la plită, pentru că o oală dădea în foc și Oliphant a profitat de acest prilej, ca să iasă din cameră. De jur împrejurul lui era o atmosferă apăsătoare — simțeai că oamenii așteaptă cu respirația tăiată deznodămîntul. In nici una dintre colibe nu se mișca nimeni. Dar în întunericul care-l înconjura, fermierul se simțea hăituit, simțea nenumărate priviri ațintite asupra lui, pe cînd se întorcea bîjbîind pe potecă, spre casă. Din cupola catifelată a cerului stelele înghețate păreau să clipească din ochi cu răceală. Pe cîmpie se auzea țipătul unui *boobook*. Louise spunea întotdeauna că pasărea această micuță îi amintește de cucul din Anglia.

Și dacă cumva Louise nu s-a întors nici acum ?

Oare Louisei ce-i făcuse acest om, care știuse să trezească cutezanța și năzuințele oamenilor care-i deveniseră recunoscători ? Ce ambiții stîrnise în mintea înțeleaptă a lui Dennis ? Faptul că omul plecase, îl neliniștea cu totul pe Oliphant, dîndu-i sentimentul că se luptă cu forțe supraomenești, pe care nu le poate atinge. Peste întreaga noapte de nepătruns fîlfîia o umbră, spectrul unei namile bărboase cu o manta um-

flată de vînt, cu o pălărie cu plasă, cu pătura făcută sul pe spinare, și o gamelă. Și umbra se îndepărta, se îndepărta mereu.

Tînărul Lessington, noul angajat, îl salută respectuos din ușa magaziei, dar Oliphant nici nu-l auzi. Voia s-o vadă pe Louise, numai pe Louise...

Peste o clipă Louise era în brațele lui. Il aștepta în capul scărilor de la verandă, îmbrăcată încă în costum de călărie. Vorbea, dar pînă la el nu ajungea de fapt nici un cuvînt. Viața, care îl părăsise pe Oliphant, reîncepu deodată să pulsese în trupul lui cînd o cuprinse fără o vorbă în brațe și-i rezemă căpșorul pe pieptul lui. Rămaseră așa cîteva clipe. O dată Louise dădu să se desfacă din îmbrățișare dar el n-o lăsă ci o strînse mai tare. Ii simți mîna ridicîndu-se pe spatele lui și începînd să-i mîngîie ceafa. Iși dădu seama că, în sufletul ei de femeie, Louise simțise la el ceva mai mult decît bucuria firească de a o revedea și decît plăcerea fizică de a o îmbrățișa.

— Ce e dragă? șopti ea.

Apucînd-o de subțiori, o depărtă puțin privind-o lung și întrebător. Deși o cercetă așa, cu luare aminte, nu putu deosebi nimic altceva decît scînteierea din ochi.

— Dragă, de ce nu erai aici?

— Cum, Geoffrey, nu ți-a spus nimeni?

— Helen mi-a spus că te-ai dus la familia Dolman.

— Băiețelul lor e grozav de bolnav. De fapt n-ar fi trebuit să plec nici acum.

— Dar doamna Dolman nu-i acolo?

— Dragă, îi mai are pe ceilalți patru copii pe cap, și e bolnavă și ea. Cred că nu te superi pe mine pentru că...

— Dar țineam atît de mult să fii aici!

— Bietul Geoffrey! Ce să faci, copilul are pneumonie. Și Dolman a fost plecat toată ziua cu Dennis.

— A! Și unde-i Dennis acum?

— Ce, nu s-a întors încă? A fost la stîna de la Two-mile, și a scos toată ziua oile. S-a revărsat rîul...

— L-ai văzut și tu?

— Nu. Trecuse pe la Dolman înainte de-a ajunge acolo. Ii lăsase vorbă lui Dolman să vină după el, dacă se întoarce acasă. Dolman s-a întors la prînz. Era foarte speriat de boala băiatului.

Era imposibil să pui la îndoială spusele ei. Oliphant se agăță cu disperare de acest pai — bucurîndu-se la gîndul că nu se întîmplase decît atît. Bineînțeles fondul negru al destrămării rămînea, dar slavă Domnului că cel puțin aici avea un reazim. Louise era calmă și intimă așa cum o lăsase, și nu cerea nimic decît doar ființa lui, și fiecare gest al ei era o urare de bun venit și

o dovadă de devotament. Felul ei de a explica tot ce făcuse Dennis în ziua aceea era simplu şi nu dădea naştere la nici o bănuială. Aşa stînd lucrurile, cum ar fi putut Dennis să se afle altundeva decît la rîul Overflow şi la stîna de la Two-mile? Unde putea Louise să se afle dacă nu la căpătîiul copilului bolnav?

Plin de recunoştinţă şi de nădejdi noi, Oliphant îi ridică bărbia şi o sărută pentru prima dată pe buze. O sărută încet, apăsat şi uşurarea nemăsurată pe care o simţea în sufletul lui, se topi într-o dorinţă trupească.

— Să intrăm înăuntru, spuse ea în şoaptă, aici ne vede toată lumea.

Braţ la braţ intrară în salonaş. Louise începu să spună ceva despre cină, dar Oliphant o trase spre masă, se aşeză pe colţul mesei şi apucînd-o de mîini o privi cu toată seriozitatea.

— Louise, scumpo, mă bucur nespus că te găsesc neschimbată. Ce s-a întîmplat pe aici?

— Dar cum te aşteptai să mă găseşti? întrebă ea cu un surîs provocător. Ce presupuneai că s-a întîmplat?

— Toată ferma e întoarsă cu susul în jos. Toţi s-au repezit la mine şi mi-au pus ghiara în gît. A început distrugerea. Veale a plecat, Camm şi Helen pleacă şi ei, doamna Telson...

— O, salahorul ăla hoinar! Chicotitul ei spontan îl făcu să se întrebe dacă la urma urmei n-o fi fost toată povestea doar o mare neînţelegere.

Faţa ei fu inundată de un zîmbet de nespusă voioşie. — Geoffrey dragă, a fost pe-aici un bătrîn nemaipomenit de simpatic! Tare îmi pare rău că nu l-ai putut cunoaşte. A plecat abia azi dimineaţă...

— Louise, tu-ţi dai seama ce-a făcut omul ăsta aici?

— Hm, a cam pus ferma pe jeratic, nu-i aşa?

— Va să zică ai văzut şi tu?

— Era greu să nu văd. Ce să-ţi spun, chiar din ziua în care a venit el, parcă le-a turnat spirt în vine. Era pur şi simplu caraghios. Toţi oamenii ăştia ai noştri erau pînă acum nişte mucegăiţi!

— Mucegăiţi? Dragă, dar eu pur şi simplu mă mîndream cu personalul nostru. Nu înţelegi nici acuma ce greu e să găseşti în fundul ăsta de ţară destui oameni de treabă, pe care să-i aduni laolaltă? Toată lumea ştie că muncitorii de pe la ferme sînt păsări călătoare. Mie mi-au trebuit ani de zile, ca să pot să adun echipa asta de oameni. Întreabă-l pe Aicheson. El pleacă în străinătate, luna viitoare. Abia acum a izbutit pentru prima dată să aibă încredere...

— Geoffrey, spuse Louise — şi zîmbetul îi pieri de pe buze — de asta eşti tu aşa de supărat?

— Ce vrei să spui?

— Ce să-ţi spun? Ţie ţi-a plăcut întotdeauna să-l baţi la puncte pe Aicheson, nu-i aşa?

— Louise!
— Lasă, nu mai face aşa pe supăratul. Ştii foarte bine că nu poţi suferi ca el să aibă ceva care-ţi lipseşte ţie. Dîndu-i în glumă un bobîrnac, Louise adăugă: Uneori încep să cred că eşti niţeluş cam egoist.
— Louise, dragă...
— Mărturiseşte că te gîndeşti cît o să se bucure Aicheson cînd o auzi de toate astea? Pe cînd tu... Iţi dai seama că ai făcut un lucru foarte neomenos astăseară?
— Neomenos?
— Doamna Telson mi-a spus să mă duc s-o mîngîi puţin pe Helen. Fata plîngea în odaia ei. Ce Dumnezeu i-ai spus?
— Doamne fereşte! Nu cumva fata aia...
— N-a vrut să-mi spună nimic. Era trîntită pe pat, şi suspina de ţi se rupea inima. Doamna Telson mi-a spus că te-ai supărat grozav cînd ai auzit că se mărită cu Camm.
— Da de unde. Tîmpită mai e şi fata aia! Recunosc că sînt supărat, dar nu neapărat pe ea. E un adevărat complot. Cînd am venit acasă, n-au aşteptat nici măcar o clipă, şi s-au repezit cu toţii asupra mea. Doamna Telson, Helen, McDuff...
— McDuff?
— Da, mi-a cerut să-i măresc salariul. Karl nu vrea nici mai mult nici mai puţin, decît o bucătărie nouă. L-am dat afară.

— Pentru atîta lucru?
— Bineînţeles că nu! A fost din cale afară de obraznic. A început să mă şi drăcuie.
Faţa Louisei se crispă. Oliphant fu uluit să recunoască în tremurul de pe faţa ei lupta pentru a-şi reţine un zîmbet.
Urmă un răstimp de tăcere. Increderea, pe care o căpătase doar cu cîteva minute înainte, începea să se destrame. Louise avea un aer gînditor, parcă ar fi bîjbîit după ceva.
— Geoffrey? spuse ea cu glas scăzut, ca un copil speriat.
— Da, dragă.
— Am să-ţi spun un lucru, şi n-o să fie prea drăguţ din partea mea.
— Spune tot ce gîndeşti.
— Eu cred că... vanitatea ta e atinsă.
— Vanitatea mea?
— Zău, Geoffrey, tu nu-ţi dai seama? Nici unul dintre oamenii ăştia nu te-au jignit de fapt. Şi totuşi eşti furios pe ei. Numai din cauză că au îndrăznit să-ţi ceară ceva. Atîta tot.
— Ba asta nu-i totul! Nu sînt furios pe nici unul din ei. Sînt furios... pe renegatul ăla...
— Sss! Dragă, nu ridica tonul. Recunoaşte măcar că ţi-ai revărsat furia asupra lor. Stai o clipă... Ascultă-mă. Eu încerc să te ajut. Răspunde-mi mie la o întrebare: ai felicitat-o pe Helen, cînd ţi-a spus că se mărită?
— Bine, Louise, dar eram prea...

— Ei vezi ? Va să zică n-ai felicitat-o. Ce jignită trebuie să fi fost. E o fată atît de drăguță și, de îndată ce nu-ți mai e de folos, te năpustești cu furie asupra ei. Și asupra celorlalți la fel! Bine, bine, știu eu, ce gîndești tu — că nu sînt decît slugi. Dar pe mine asta mă neliniștește. Dacă ne-ar fi prieteni ? Sau chiar... mai apropiați ? Zău, rămîn uimită...

Oliphant se cutremură. Deodată îl năpădiră temerile lui cele mai îngrozitoare. Ciudat, trupul subțirel al Louisei, pe care-l cuprindea cu brațele, se topi deodată în neființă. Înaintea lui se căsca o prăpastie...

— Louise, spuse el privind-o cu asprime, ai vorbit și tu cu omul ăla ?

— Cu salahorul ? Da, l-am cunoscut. Oamenii îi ziceau „Profetul".

— Cum de-ai ajuns să-i vorbești ?

— Uite cum : domnul Dennis l-a trimis într-o sîmbătă dimineața să repare gardul de la grădină. Făcînd o sforțare intenționată de a întoarce discuția pe un ton glumeț, Louise se strîmbă ca un copil obraznic. Și nu trebuie să fii gelos ! Era bătrîn ca Matusalem și murdar ca un porc ieșit din baltă !

— Am mai fost de asemenea informat că era din cale afară de savant !

— Savant ? Delicioasă chestie ! Fac prinsoare că McDuff ți-a spus asta !

— Chiar așa. Și bagă bine de seamă, imediat după aceea, McDuff mi-a cerut un salariu mai mare.

Louise fluieră.

— Acum — spuse Oliphant — vrei, te rog, să-mi povestești ce-a putut să-ți spună acest... acest profet ?

— Dar de ce ? Ce importanță poate să aibă lucrul ăsta ?

— Spune-mi dragă, așa, ca chestie. Să zicem că ar fi de dragul adevărului.

— Prea bine. De dragul adevărului — chiar așa — a spus că toți oamenii își creează căminul după chipul și asemănarea lor. Eu am spus din întîmplare că tu te preocupi foarte mult de garduri, și el a răspuns că puține lucruri de pe lumea asta exprimă mai limpede personalitatea unui anumit tip de om, decît starea și felul gardurilor, cu care-și înconjoară petecul de pămînt pe care i l-a dat Dumnezeu. Pe atunci n-am înțeles prea bine ce vrea să spună. Avea un zîmbet cum nu se poate mai plăcut, și părea din cale afară de înțelept. Ciudat, mi s-a părut că rîde în taină de mine. Dar acum încep să înțeleg ce vrea să spună. Tu ai făcut odată... Dragă ce s-a întîmplat ?

Oliphant era cît pe aci să se înăbușe. Chiar în clipa în care simțea amenințarea rece a dezastrului total, a sunat telefonul. Era chiar în camera în care se aflau ei, dar în loc să se ducă

să ridice receptorul, o strînse deodată pe Louise la piept și-și ascunse buzele în părul ei.

— Louise, scumpo, dacă te-aș pierde... dacă ți-aș pierde respectul...

— Ce tot spui?

— Omul ăla a otrăvit totul în jurul nostru.

— Geoffrey, nu fii prost! Ești prea tulburat. Telefonul...

— Lasă dracului telefonul...

— Dar o să vină Helen...

Louise rămase la masă, uitîndu-se curioasă cum Oliphant se duce să răspundă la telefon.

— E Bob Aicheson, spuse el, acoperind receptorul cu mîna. Expresia lui deveni deodată vioaie.

— Ce s-a întîmplat? întrebă ea în șoaptă.

— Profetul vostru a ajuns la Maboodah. Caută de lucru. Bob vrea să știe cîte parale face.

— Geoffrey, ce chestie extraordinară!

Marea nenorocire a lui Oliphant a fost că nu s-a uitat la nevastă-sa în clipa aceea. Ochii lui erau ațintiți pe dușumea, și încetul cu încetul pe fața lui se răspîndi un zîmbet, deopotrivă de blînd și de ironic. Louise îl prevesti cu un țipăt ușor, dar nici asta nu izbuti să-l salveze. Fără voie, ridică brațul, făcîndu-i semn să tacă. Apoi, cu un glas voit amabil și liniștit, rosti următoarele vorbe:

— Nu, Bob, eu abia m-am întors. Nu l-am văzut personal, dar nu mă îndoiesc că e un om cumsecade. Dacă vrei, îl pun mai tîrziu pe Dennis să-ți dea telefon. Ce este? Da, mă rog, cum vrei. Eu n-am auzit nici un fel de plîngeri împotriva lui. Dimpotrivă toți plîng de ți se rupe inima de jale că a plecat! Poftim? Da, știu, așa sînt boierii de soiul lui — niciodată nu stau mai mult de o săptămînă-două într-un loc. Ai mult de lucru? Da, știu, dar el o să te scoată din încurcătură. Ah, nu... ce, parcă are nevoie de diplomă, ca să prindă niște miei? Însă bagă de seamă, să nu-mi scoți mie ochii dacă... Poftim?... Mă rog, eu te avertizez în orice caz, că nu-mi iau nici o răspundere. Eu nu l-am văzut personal. Îți spun numai că... E în regulă. Cum zici? Da, oricînd vrei. Să zicem, mîine la prînz? Perfect, sîntem acasă. La revedere Bob.

Oliphant zîmbea încă în momentul cînd Louise ajunse lîngă el.

— Ce-ai făcut Geoffrey, l-ai recomandat pe omul ăla la Maboodah?

— Draga mea...

— Va să zică anume ai... Vai, Geoffrey! Avea deci dreptate bătrînul!

Abia în clipa aceea a înțeles Geoffrey Oliphant că fără voie întărise singur și definitiv calitățile profetului din Pandaloop — un om de treabă, care nu făptuise nimic rău. Prin urmare și Louise era pierdută, și nimic, absolut nimic nu va mai fi cum a fost.

CRISTOS, DIAVOLUL ŞI SMINTITUL

Cînd am cunoscut-o pe Hester eram ateu de mai mulţi ani, şi în vremea în care i-am făcut curte n-am tăinuit niciodată acest lucru. Ea era o pioasă anglicană şi ne-am căsătorit pe baza înţelegerii că în ceea ce priveşte spiritul, şi unul, şi celălalt, va urma propria sa cale — copiii noştri avînd să fie crescuţi în credinţa ei. Păgînismul meu nu era pe atunci chiar aşa de bine închegat ca acum, aşa că pe vremea aceea nu mi-am putut da seama ce greşeală era să umpli mintea unui copil cu credinţe pe care eu însumi le respinsesem de mult. Poate că asta se datora şi influenţei lui Hester. Era cea mai senină fiinţă care îmi ieşise vreodată în cale, şi am căzut în greşeala — atît de scuzabilă, de altfel — de a-i atribui seninătatea credinţei în Dumnezeu. De aceea voiam să ajungă şi copiii mei ca ea, cînd vor fi mari.

În orice caz, învoiala noastră mergea strună, ba chiar aş putea spune că se dovedise atît de bună încît n-a fost nevoie s-o revizuim decît o singură dată, în tot timpul căsniciei noastre. Asta s-a întîmplat în cumplitul an 1931, cînd am primit o slujbă de însoţitor şi îngrijitor al unui debil mintal.

Despre asta vreau să vă povestesc aici, pentru că, pare-mi-se, întîmplarea cuprinde o analiză interesantă, deşi poate cam tristă, a mult disputatei probleme religioase.

Locuiam pe atunci la Richmond, cu cei doi copii, şi duceam o viaţă plină numai de griji şi de nevoi. Cîntasem pe vremuri în orchestra unui cinematograf, dar ivirea filmului sonor m-a scos din pîine şi timp de un an şi mai bine trăisem doar de azi pe mîine cu Hester şi copiii. Din cauza profesiunii mele nu prea aveam vreo şansă în lupta pentru obţinerea unei altfel de slujbe, aşa că n-am găsit altceva decît puţin grădinărit, din cînd în cînd, iar uneori, sîmbăta dimineaţă, îi dădeam o mînă de ajutor unui prieten, care avea un depozit de lemne. Aveam cîteva lire puse deoparte, dar s-au dus şi acelea, nici nu ştiu cum, aşa că nu peste multă vreme a trebuit să ne mutăm din căsuţa noastră într-un apartament mai ieftin. Hainele ni se uzaseră de tot, aşa că umblam îmbrăcaţi tare sărăcăcios. Mîncam numai fulgi de ovăz, pîine cu marmeladă, tocătură, varză şi cartofi, socotindu-ne cu adevărat feri-

ciți cînd ne dădea mîna să luăm și puțin unt sau niște antricoate. De fapt nici mie, nici lui Hester nu ne păsa prea mult de noi, dar ni se rupea inima cînd îi vedeam pe copii răbdînd. Amîndoi erau băieți — unul de opt și celălalt de șase ani — și la vîrsta lor aveau o poftă de mîncare de speriat.

In toată vremea aceea de restriște, Hester a fost admirabilă. Apartamentul în care stăteam îngrămădiți (băieții dormind în salonaș) și grija neîncetată ca nu cumva copiii să-i tulbure pe ceilalți locatari — erau toate motive care, probabil, o întristau din cale-afară pe nevastă-mea care se deprinsese cu viața plăcută din căsuța cu patru camere și cu grădina plină de flori și legume. Două veri de-a-rîndul — pe o căldură înăbușitoare — a trebuit să gătească la vatră; aveam noi o mașină de gătit cu gaze, dar erau mai ieftine lemnele. Iarna, ne culcam cît se poate de devreme, căci numai sub plapumă ne puteam încălzi, gratis.

Cu toate aceste greutăți, niciodată n-am auzit vreo plîngere sau vreo mustrare. Hester era o adevărată creștină, din cap pînă în picioare și, cînd era în suferință, se consola amintindu-și de cei care o duceau și mai rău. Pe mine cunoașterea — destul de slabă, de altfel — a adevăratelor cauze ale suferințelor pe plan social, mă amăra, dar uneori o invidiam pe nevastă-mea pentru credința ei. „Dacă neștiința aduce fericire, atunci e păcat să cunoști adevărul." Pentru mine, monstrul căruia i se spune Criza, era ceva, fără doar și poate, îngrozitor și nedrept; pentru Hester însă nu era decît întruchiparea unui plan al Dumnezeirii. Nu arareori se ruga de mine să încerc să cultiv credința; dar era cu neputință. Rațiunea îmi spunea mereu că eu am dreptate și nu ea.

Și totuși, repet, o pizmuiam pentru că religia îi dădea tihnă și curaj — oricît de neîntemeiate ar fi fost, și datorită lor suferea mai puțin ca mine, păgînul.

Asta nu însemna însă că nu suferea deloc. Poate că în adîncul inimii ei de viteaz simțea de fapt totul, dar prea arareori mă lăsa să pătrund pînă acolo. O făcea numai atunci cînd mă întorceam acasă, după ce căutasem zadarnic o slujbă. Femeile au un fel al lor de a-l privi pe bărbat în astfel de împrejurări. Intrebările și răspunsurile n-au nici un rost în asemenea ocazii. Hester mă auzea venind și, cînd intram, o găseam întotdeauna cu privirea ațintită spre ușă, parcă s-ar fi oprit brusc dintr-o acțiune. Pe fața ei se dădea o luptă între nădejde și teamă. Ii ajungea să mă privească o dată și înțelegea totul. Zîmbeam pur și simplu unul la altul, și nu vorbeam deloc despre asta. Ar fi slujit la ceva?

Intr-o dimineață am văzut în ziar un anunț, că se caută serviciile „unui tînăr domn de încre-

dere pentru a însoţi — numai după-amiezele — un înapoiat mintal. Fără îndoială că postul nu se potrivea deloc cu specialitatea mea, dar de mai bine de un an umblasem după slujbe mult mai ciudate. De aceea am scris o scrisoare, rugînd să mi se acorde favoarea unei întrevederi. Se ştie prea bine că aşa trebuie procedat. „Rogi să ţi se acorde favoarea"...

Acum două sute de ani, Rousseau se plîngea că „omul, care s-a născut liber, se află pretutindeni în lanţuri". Ce n-aş da să vadă şi el cum ne rugăm să ni se acorde favoarea de a fi puşi în lanţuri.

Mă rog, după o vreme, mi s-a făcut favoarea şi, fiind chemat, m-am dus la o adresă de pe Cotham Road, în cartierul Kew. Intrebînd de domnul Storey, aşa cum mi se indicase, am fost condus de slujnică într-o cameră, pe jumătate birou şi pe jumătate salonaş. Un omuleţ chel, scria la birou. Şi-a întrerupt numaidecît treaba şi s-a ocupat de mine, întrebîndu-mă de la început, repezit, dar nu fără politeţe, dacă am adus referinţele în original. Mă conformasem. Cînd i le-am întins, ochii lui ageri m-au cercetat cu priviri sincere. Purtarea lui m-a cîştigat cît ai bate din palme. Ştiam din experienţă că oamenii care te privesc ţintă în ochi, şi fără să se poticnească la vorbă, sînt demni de respect.

După cercetarea hîrtiilor, au urmat întrebările obişnuite: Cîţi ani am? Ce ocupaţii am mai

avut în afară de cele pomenite în certificatul de bună purtare? Sînt australian de origină? De cînd nu mai am de lucru? Sînt căsătorit?

Am răspuns sincer la toate întrebările, în afară de cea din urmă, socotind că poate ca burlac aşi avea mai multe şanse să obţin slujba.

Cînd m-a întrebat ce intenţionez să fac în restul timpului, dacă m-ar angaja, am înţeles că se şi hotărîse. Şi la această întrebare m-am gîndit că e mai bine să nu dau un răspuns precis, spunînd că am mai toate dimineţile prinse. M-a privit pînă în adîncul ochilor şi mi-a spus:

— Ştii, salariul nu e decît o liră pe săptămînă.

Eu am dat din cap, aşa că el a urmat, necontenind să mă privească drept în ochi:

— Ar fi foarte bine să nu depinzi numai de această slujbă. Sînt ocazii în care... hm... Şovăi, apoi continuă cu un surîs lipsit de veselie: Ştii Lewis, dacă nu eşti pretenţios, e totuşi o slujbă de încredere. Desigur nu e vorba de o sumă prea mare, dar e neapărată nevoie să am în postul acesta un om cinstit. Bolnavul pe care o să-l ai în grijă — îl cheamă Peter Lawson — se trage dintr-o familie de oameni foarte bogaţi şi primeşte numai pentru distracţii o alocaţie de zece şilingi pe zi. Una din îndatoririle dumitale va fi să mînuieşti aceşti bani.

Domnul Storey făcu o pauză de parcă ar fi vrut să-mi lase timp să mă pătrund de spusele

lui. Eu tăceam, privindu-l cu încredere. Apoi şi-a reluat firul vorbei:

— Aceşti zece şilingi ai să-i primeşti zilnic de la mine, şi ai să-i cheltuieşti ţinînd seama, pe cît se poate, de chefurile lui Peter. Pe scurt, slujba dumitale va fi să-l scoţi la plimbare în fiecare după masă şi să-l ajuţi să-şi cheltuiască banii de buzunar: cheltuieşte-i pe toţi, dar administrează-i în aşa fel încît să-ţi ajungă pînă soseşte ceasul să vă întoarceţi acasă.

— Dar ce cumpără de obicei? l-am întrebat eu, socotind firesc să aflu acest lucru.

Storey mi-a zîmbit şi-a dat din umeri.

— Cheltuieşte banii ca un copil, la magazinul universal Coles şi la prăvăliile de răcoritoare şi îngheţată. Crede-mă că slujba asta nu-i lipsită de oarecare distracţie. In fiecare seară o să te întorci sătul de ciocolată şi îngheţată, şi încărcat de jucării şi tot felul de fleacuri fără nicio valoare. Asta considerînd că te-ai hotărît să primeşti. Spune, vrei postul ăsta?

— De bună seamă, domnule Storey.

— Perfect. O să-ţi dai seama că Peter e schimbător, capricios şi uneori cam greu de mînuit, însă nu face nici un rău nimănui. Dacă-l porţi prin magazine cu cei cîţiva şilingi ai lui, n-o să-ţi dea prea multă bătaie de cap. Dacă are chef să cumpere vreun lucru prea scump, spune-i că ar costa două lire, şi el o să te creadă. Aci, Storey se apleacă peste birou şi-şi sublinie

cuvintele ameninţîndu-mă cu degetul: Ei, şi acuma ascultă cu luare aminte, pentru că e ceva care trebuie să înţelegi pe deplin. Peter are un sistem monetar sui generis, care cuprinde patru valori, aşa că ar fi zadarnic să-i pomeneşti de altele. Pentru dînsul totul costă fie şase şilingi şi unsprezece penny, fie două lire, fiecare monedă fiind fie „un penny", fie „un penny de argint", în timp ce orice bancnotă e de o liră. Orice lucru pe care-l poate cumpăra costă şase şilingi şi unsprezece penny; orice lucru pe care nu-l poate cumpăra costă două lire. Prin urmare — şi bagă bine de seamă ce-ţi spun — eu îţi dau în fiecare zi nu o hîrtie de zece şilingi, ci una de o liră. Ţine minte să-i spui totdeauna o liră, pentru că dacă îi spui altfel, nu faci decît să-l sperii sau să-l încurci. Invaţă aceste lucruri cît mai repede cu putinţă; mai are el multe alte ciudăţenii, pe care va trebui să le descoperi singur. Lucrul cel mai important în tratamentul bolnavilor mintali este să eviţi tot ce este neobişnuit, să mergi pe o linie de rutină, să-i distrezi fără să-i stîrneşti. Ca toţi ceilalţi şi Peter e bănuitor din fire, dar odată ce i-ai cîştigat încrederea, o să-l poţi juca pe degete.

Şi a ţinut-o înainte tot aşa. Storey îşi punea tot sufletul în munca lui şi a trebuit să stau şi să-l ascult cu o înfăţişare de profund interes, cînd de fapt eu ardeam de nerăbdare să o şterg şi să-i dau lui Hester vestea cea bună, căci era

o veste bună! Bineînțeles că un venit de o liră pe săptămînă era extrem de puțin, dar cel puțin ne ajungea pentru plata chiriei și a ratelor la asigurare. Și pe deasupra, mai îmi rămîneau libere diminețile, ca să pot căuta o slujbă ca lumea.

În seara aceea am făcut o modestă petrecere, risipind doi șilingi prețioși pe cotlete de porc, unt și banane.

— Poate că s-a întors însfîrșit roata norocului, zise Hester într-o doară.

— Poate! am încuviințat și eu cu ton sec. Aceluia ce are i se va mai da.

— Cinicule! Niciodată nu citezi Biblia decît în bătaie de joc.

Eu meditam la cei zece șilingi pe care-i risipea zilnic un smintit.

— Mîine — am spus eu gînditor — am să-i ajut unui imbecil să mănînce de zece șilingi zaharicale; iar apoi am să mă întorc să privesc cum copiii mei mănîncă pîine cu melasă, pentru că n-am destui bani să le pot cumpăra un pic de unt.

De fapt spusesem toate acestea mai mult pentru mine, dar le-am rostit probabil cu prea multă amărăciune, pentru că Hester a înconjurat masa și mi-a pus brațele pe umeri.

— Tom, sper că de fapt nu privești lucrurile chiar așa?

— Grozavă lume mai e și asta! Cunosc o familie care stă prin apropiere — îi știi doar și

tu! — și au un copil tîmpit, pe care-l iubesc ca lumina ochilor. În ruptul capului nu s-ar despărți de el, măcar că o vorbă din partea lor ar fi de ajuns ca să-l trimeată chiar mîine la azil. Ei îndură tot felul de lipsuri, ca să-l hrănească numai cu bunătăți. Iar rudele lui Peter au tot ce le trebuie, și totuși nu vor să sufere rușinea și neplăcerea de a-l ține pe lîngă dînșii. Eu însă, pentru că sînt sărac lipit pămîntului, trebuie să-mi iau răspunderea asta.

— Aseară — spuse liniștită Hester — eram fierți de supărare. Nu găsiseși nicio slujbă și ne chibzuiam cum să facem să vindem dormitorul și cadoul de nuntă primit de la maică-ta. Și poftim, acuma cînd nu mai sîntem siliți să le vindem, te apuci să bodogănești.

— Dragă, dar trebuie să recunoști că e cumplit de nedrept, am protestat eu.

— Pentru tine o fi, pentru că nu vezi în toate astea niciun țel. Tom dragă, nu trebuie să mai cercetăm lucrurile. Să fim recunoscători ca să nu ni se ia și puținul pe care l-am căpătat.

— Să ni-l ia Cel de sus, care a hotărît mai întîi să primesc!

Cu toate acestea eram destul de bine dispus a doua zi, cînd m-am prezentat la ora unu fix, la clinica de boli mintale a domnului Storey, numită „Vîlceaua". Mi-a fost prezentat Peter, care era tot numai zîmbete și strîmbături, și am por-

nit pe dată, cu presupusa bancnotă de „o liră" în buzunarul meu de la pantalon.

De cînd nu mai cîntam la cinematograf, avusesem cîteva slujbe care erau neobişnuite pentru mine, dar de data aceasta n-am mers nici o sută de metri şi Peter m-a făcut, din nefericire, să înţeleg prea bine că am încă de învăţat cum îşi cîştigă existenţa un biet om amărît. Cu multă tristeţe mi-am dat seama că demnitatea trebuie aruncată peste bord.

Peter Lawson era un hojmalău de două ori cît mine, lălîu din cale afară, şi foc de urît. Era, aş putea spune, întruchiparea tuturor monştrilor despre care citisem prin cărţi. In primul ceas de cunoştinţă îl aşteptam parcă din minut în minut să-şi umfle nemăsurat nările lui de cal şi să-şi fîlfîie urechile ca de porc; grozav de mult s-ar fi potrivit aceste gesturi cu fizicul lui. Eram de-adreptul înspăimîntat de energia lui brutală şi nestăpînită. Era ca o marionetă deslănţuită, scăpată de sub controlul mînuitorului. Nici măcar nu ştia să meargă, pentru că tot timpul nu făcea altceva decît să se bălăbăne, să se împleticească şi să-şi tîrşească tălpile. Mereu îşi rostogolea capul pe o parte, legănîndu-şi braţele şi hîrşcîindu-şi ghetele scălîmbate, de parcă nici n-ar fi avut picioare în ele.

N-am să uit cît voi trăi această primă plimbare cu Peter. Toată întîmplarea a fost atît de ciudată, atît de îngrozitoare — măcar că toate

erau fleacuri — atît de lipsită de decenţă, încît, zău, mă mir cum de m-am putut ţine să nu-l arunc pe smintit sub un tramvai. Era mai încăpăţînat ca o vită, stîngaci ca un copil de ţîţă şi neajutorat ca un om fără mîini şi fără picioare. La Victoria Bridge, unde am schimbat tramvaiul, s-a repezit într-o clipă la un scaun din faţă, ca să se poată preface că el conduce. Eu încercam să-l opresc, ţinîndu-l de fundul pantalonilor. La primărie, unde ne-am dat jos, a trebuit să-l aştept o jumătate de oră, pînă să se plictisească să mai caşte gura la agentul de circulaţie. De acolo am luat-o spre nord, urmînd cu greu o cale întortochiată, pe trotuarele aglomerate pînă la hotelul Royal Mail. Aici, Peter a făcut primele cumpărături, alegînd din toate publicaţiile expuse sub zidurile verzi de faianţă, revistele *Truth, Smith 's Weekly* şi *Sporting Globe.* Pe un ton morocănos şi autoritar, care m-a făcut să fierb de mînie, mi-a poruncit să-i dau vînzătorului şase şilingi şi unsprezece penny şi să duc eu revistele.

N-au trecut nici cîteva minute şi, ajungînd la poşta din Bourke Street, a zis că e obosit, s-a aşezat jos şi a început să răsfoiască una din reviste, deşi o ţinea cu susul în jos. Ca să mă mai liniştesc, am început să-mi răsucesc o ţigară, dar pe loc mi-a cerut şi el una.

— Cu plăcere. Ia-o pe asta, Peter, i-am zis eu, întinzîndu-i-o.

Numai că el a ţinut morţiş să şi-o răsucească singur, aşa că am fost condamnat să-l privesc, înspăimîntat cum îmi împrăştie pe jos tutunul atît de scump plătit şi rupe nu ştiu cîte foiţe. Apoi, fără să-mi dea măcar de veste, s-a sculat brusc şi a traversat strada. L-am urmat ca un cîine credincios, aşa, în sus, pe Bourke Street şi apoi pe Swanston Street, după care a apucat-o spre miază-zi pînă la cinema Capitol, unde mi-a fost scris să trec prin cel mai cumplit ceas din viaţa mea. Peter vroia neapărat să intre, pe cînd Storey îmi dăduse instrucţiuni precise să-l ţiu cît mai departe de sălile de spectacol.

— Intrăm aici, m-a anunţat Peter, cu o siguranţă care te dezarma. Fusesem avertizat dinainte că băiatul ştie prea bine că cinematografele sînt locuri prin care n-are voie să calce, dar va încerca probabil să profite de schimbarea însoţitorului. Aşa că i-am răspuns că n-o să ne lase înăuntru, deoarece costă două lire.

Nici nu m-am oprit din mers, dar degeaba : nu s-a lăsat înşelat. Intorcînd capul, l-am văzut proptit lîngă casa de bilete şi privindu-mă neclintit, cu un aer sfidător. Ce era să fac ? A trebuit să mă întorc.

— Peter, e timpul să mîncăm ceva, i-am propus eu, ca să ies din încurcătură. Ne putem întoarce aici mai tîrziu.

Drept orice răspuns mi-a arătat cu degetul casieriţa, tare fardată, care se distra grozav pe

socoteala noastră, împreună cu controlorul de bilete.

— Dă-i şase şilingi şi unsprezece penny. Eu intru.

Ştiam acuma că degeaba aş mai fi discutat cu el, aşa că mi-am pus în minte să încerc cu încetul să-l istovesc. Controlorul, care nu vedea decît partea comică a situaţiei, l-a convins pe smintitul ăsta blestemat să nu stea chiar lipit de casa de bilete. Eu m-am rezemat de peretele opus şi am rămas acolo o oră întreagă, în chinurile morţii. Din cînd în cînd mai făceam cîţiva paşi pe trotuar, sau schimbam o vorbă cu controlorul de bilete, dar Peter nu s-a clintit din loc. Probabil că imbecilii vor fi fiind înzestraţi cu rezistenţa fizică a fanaticilor religioşi, pentru că eu personal n-aş fi rezistat nici zece secunde în poziţia în care stătea Peter. De cîte ori îi întîlneam privirea, se încrunta la mine.

— Sper că e inofensiv, nu ? întrebă controlorul.

— Depinde ce înţelegi prin inofensiv ! i-am răspuns eu turbat. In momentul de faţă eu, care sînt de fapt inofensiv, am ajuns mai primejdios decît el. Dacă nu se urneşte din loc, o să-l poţi lua acasă, ca să-l baţi după pofta inimii, împreună cu nevasta şi copiii.

Dumnezeu singur ştie cît ar mai fi durat impasul ăsta, dacă nu s-ar fi ivit o ceată de marinari de prin India. Purtau costume bizare, vor-

beau repezit, de parcă li se băteau calicii la gură, şi-şi agitau mîinile ca aripile morilor de vînt. Toate astea l-au vrăjit pur şi simplu pe Peter, tîrîndu-l după ei, cum făcea *Cîntărețul Vrăjitor* cu şobolanii. Fără măcar să se uite la mine, s-a luat după marinari, şi nu i-a slăbit pînă în capătul străzii. S-ar fi zis că norocul începuse să-mi surîdă, pentru că marinarii au intrat chiar la magazinul Coles, unde Peter i-a pierdut curînd în înghesuiala dinăuntru.

Dar toate speranțele pe care mi le-am făcut de-a ajunge cu bine acasă, s-au risipit curînd, pentru că tocmai la Coles au început adevăratele aventuri din ziua aceea. Storey mă prevenise în privința asta, dar Peter a depăşit şi cele mai negre presimțiri ale mele. Punea mîna pe toate lucrurile şi nu era obiect în magazin pe care să nu vrea să-l cumpere. Se bălăbănea prin toate părțile, ca o femeie ordinară, scoțînd din cînd în cînd un chicot ascuțit de om țicnit, care făcea pe toată lumea să se oprească locului şi să ne privească cu uimire. Cumpăra baloane şi vroia să le umfle chiar acolo, pe loc. A cumpărat o păpuşă ieftină, a rupt punga în care era învelită, şi mi-a dat mie să țin blestemăția asta. A plătit şase penny pe o muzicuță de gură şi încercînd să cînte din ea, a încurcat circulația tuturor. A cumpărat o cutie de cuie de tablouri, s-a apucat să le numere şi le-a risipit pe toate pe jos. La urmă a mai luat o cursă de şoareci şi încercînd

s-o potrivească, şi-a prins degetul în ea. De îndată ce cumpăra un lucru, îi desfăcea cu sălbăticie învelitoarea. A mai cumpărat o măturică de pene şi s-a supărat pentru că nu l-am lăsat să mă gîdile cu ea. Făcînd un efort de a-i reda buna dispoziție, i-am cumpărat nişte semințe de petunie. Cel mai mult l-a încîntat însă punguța în care erau puse.

— Nu-i scump, şase şilingi şi unsprezece penny, nu ? se lumină el la față şi, sfîşiind într-o clipă hîrtia, împrăştie într-o clipă toate semințele pe podea.

Bănuiesc că aveam într-adevăr o înfățişare cu totul neobişnuită cînd am ieşit iar în Swanston Street, pe la ceasurile cinci. Peter îşi înfipsese coada măturicii în cingătoarea pantalonilor, lăsînd mănunchiul de pene stacojii să-i împodobească pieptul. Cu o mînă ținea foarte mîndru o umbreluță de soare deschisă, viu colorată, iar în cealaltă avea muzicuța de gură din care scotea cînd şi cînd sunete infernale. Dintr-un buzunar al hainei îi ieşea un pachet de şervețele de hîrtie, din celălalt nişte artificii rău mirositoare. În sarcina mea căzuseră păpuşa, un Mickey Mause, care se da huța, o sticlă cu terebentină şi revistele. Eram la capătul puterilor şi mă frămînta mereu gîndul la ce aveam să-i spun domnului Storey, la întoarcere.

Din păcate, încă nu aflasem că Peter e în stare s-o țină tot într-o trăznaie, pînă în ultima clipă.

Cum aşteptam tramvaiul la întretăierea străzilor, a descoperit deodată că-l înţeapă ceva în pulpă. A trebuit să-l duc numaidecît la un closet public de lîngă primărie şi să-i dau jos pantalonii. Probabil că la magazin ridicase de jos cîteva cuie de tablouri, pentru că i-am găsit vreo două în izmene. La întoarcere a ţinut-o una şi bună să-i cumpăr nişte flori, pe care, cu un gest foarte graţios, mi le-a dat chiar mie să i le car. Cînd am ajuns cu tramvaiul în Victoria Street, vîntul i-a luat umbrela de soare şi-a făcut un scandal atît de mare, încît vatmanul a oprit şi eu a trebuit să mă dau jos şi să mă întorc de-a-lungul liniei, să-i găsesc obiectul pierdut. Pe urmă s-a apucat să se joace cu Mickey Mause, dar cum jucăria nu mergea după placul lui, a sfărîmat-o şi a călcat-o în picioare. La Victoria Bridge a trebuit să umflu baloanele, legîndu-le cu şiretul lui de la pantofi, iar cînd am urcat pe Cotham Road, m-a gîdilat fără răgaz cu penele. Cînd am ajuns la sanatoriul „Vîlceaua", am găsit o mulţime de oameni — pare-se tot smintiţi, după cît cred — prin curte. Pentru mine a fost un semn rău, faptul că aproape nu ne-au băgat în seamă. Domnul Storey nu se afla pe acolo, aşa că l-am predat pe Peter unui îngrijitor şi am fugit ca scăpat din puşcă.

În seara aceea i-am spus totul lui Hester. Draga de ea ! După chicotele de ţicnit ale lui Peter, vocea ei calmă părea o muzică cerească.

— Spune-mi, ce-aţi cumpărat, mi-a zis ea.

I-am pomenit pe rînd de toate, de la reviste şi pînă la buchetul de flori. Mereu clătina din cap şi murmura cătrănită :

— Domnul să-l aibe în pază ! Îndură-te Doamne, de el !

— Nici nu mai încape vorbă, că Domnul se îndură de el ! i-am răspuns odată repezit.

În atmosfera sănătoasă a căminului meu, mi-a trecut repede supărarea, ba chiar am găsit pe ici pe colo cîte ceva de rîs, în nebuniile lui Peter. Şi totuşi, cînd mă gîndeam la toate astea, mă covîrşea tot mai mult un dureros simţămînt de nedreptate şi mă simţeam umilit.

— Acum două ceasuri — i-am spus eu — eram pe Bourke Street şi era să mă înec cu îngheţata, pe cînd tu şi cu copiii n-aţi mai pus de luni de zile îngheţată în gură.

Hester mi-a aruncat o privire plină de reproşuri :

— Tom, grozav te mai frămîntă toate astea.

— Draga mea, cuvîntul e mult prea slab. Pur şi simplu mă revolt împotriva... împotriva unei tiranii care e aşa de perfidă, încît aproape n-o poţi numi. Cred că aşa trebuie să se simtă un gîndac, cînd îl tot mîni cu un beţişag în jurul unei cutii. Azi după-masă eu şi cu Peter eram parcă Nevoia şi Risipa, care merg ţinîndu-se de mînă ! Închipuie-ţi-l doar pe ăsta, urît ca Frankenstein şi umblînd cu umbreluţa de soare în

mînă! Şi cu ziare, pe care nu le poate citi! Nu ştie nici măcar să pună o cursă de şoareci. Şi pe urmă artificii de aprins focuri inexistente! Păpuşi, terebentină şi seminţe de flori!

Eram furios la culme, dar slavă Domnului că m-a înzestrat cu simţul umorului! Chiar în timp ce vorbeam, am început să întrezăresc figura caraghioasă a lui Peter, cu pantalonii atîrnîndu-i pînă în călcîie, cu penele stacojii şi cu umbreluţa în mîini, aşteptînd răbdător şi surizător, pînă ce i-am cules toate cuişoarele de prin izmene. Am izbucnit pînă la urmă în rîs. Hester mi-a ţinut hangul şi toată seara am vorbit despre Peter numai cu milă şi haz. Hester m-a rugat aproape în genunchi, să am răbdare cu el.

— Gîndeşte-te, dragă, că n-o să dureze mult, mi-a zis ea. Noi o să scăpăm curînd de toate necazurile, pe cînd Peter, săracul o să rămînă toată viaţa aşa.

Dimineaţa următoare am pierdut-o, ca de obicei, căutînd de lucru, şi tot ca de obicei, fără niciun rezultat. La unu punct m-am întors la „Vîlcea" şi cred că nu vă îndoiţi că împărtăşeam sentimentul cu care a intrat profetul Daniel în groapa cu lei.

In ziua aceea, Peter mi-a făcut pur şi simplu curte. La Victoria Bridge, unde e capul liniei de tramvai, am mîncat amîndoi îngheţată şi, vreme de vreo cinci minute, scumpul meu smintit m-a cercetat cu luare aminte, tăcut şi pierdut pe gînduri. Mă întrebam ce nebunie mai clocea în capul lui năuc. Şi-a început spectacolul legănîndu-se cu cochetărie pe banchetă.

— Imi placi! m-a informat el, cu un zîmbet lipsit de veselie.

— Drăguţ din partea ta, i-am răspuns eu cu multă prudenţă.

— Şi tu mă placi?

— Uneori, cînd eşti cuminte şi asculţi de mine.

S-a încruntat:

— Eu te plac tot timpul.

— Mult de tot?

Intr-o clipă mi-a fost dat să regret cumplit această întrebare. Lăsîndu-şi capul de căpcăun din poveşti pe rezemătoarea banchetei, a închis pe jumătate ochii şi mi-a şoptit:

— Te iubesc!

Doi conductori de la tramvai, care stăteau la doi paşi de noi şi auzeau tot, au început să rîdă pe înfundate. De fapt nu-mi prea păsa, pentru că ei îl cunoşteau probabil destul de bine pe Peter. Ce mă neliniştea era însă întrebarea: pînă unde avea să meargă toată această comedie? Negreşit, Peter trăsese cu urechea pe undeva şi auzise vorbele astea de dragoste, cu care mă gratifica acuma pe mine. Mă zbăteam din răsputeri să scap din capcană făcîndu-i cu ochiul şi dînd din cap cu mult înţeles spre conductori.

— Peter, dece-mi spui toate astea acuma? Aşteaptă puţin, să ne urcăm în tramvai.

Numai că el iar s-a încruntat la mine:
— Eu nu mă urc în tramvai.
Ca să-l momesc, i-am arătat hîrtia de „o liră".
— Dar cu asta ce facem? Nu vrei să mergi prin magazine?
— Nț! Vreau să stau aici cu tine. Te iubesc.
Am vrut să mă ridic de pe banchetă, dar el m-a apucat de braț, și-a lungit gîtul de taur și a întins spre mine buzele groase și îmbălate.
— Sărută-mă, mi-a mormăit el.
L-am sărutat, ce eram să fac?
Tot în ziua aceea, s-a întîmplat să se oprească în fața unei prăvălii cu delicatese de pe Swanston Street și mi-a arătat cu degetul niște cîrnați uscați.
— Cît costă?
— Două lire bucata, am mințit eu speriat. Hai mai departe.
Se pare însă că ultimul lui îmblînzitor îl răsfățase și cu dintr-astea, pentru că, la refuzul meu, Peter a început să bombăne.
— Vreau și eu, vreau și eu!
O vreme am încercat să-i țin piept, dar în cele din urmă tot am fost silit să-i fac cheful. I-am cumpărat un pachet cu trei cîrnați, dar cît ai clipi din ochi, a rupt celofanul cu o sălbăticie care m-a înfiorat. S-a oprit în mijlocul mulțimii, chicotind și amenințîndu-mă în joacă cu blestemații de cîrnați.
— Cît ai dat pe ei? m-a întrebat el țipînd.

— Șase șilingi și unsprezece penny. Pune-i în buzunar, că altfel o să ți-i înhațe cîinii.
Dar el învăluia vitrina prăvăliei în niște priviri de pasăre de pradă:
— Mai vreau.
A fost ceva îngrozitor. De cinci ori m-a mînat iar în magazin, ajungînd în cele din urmă să fie mîndrul proprietar a două duzini de cîrnați. În rîsetele tuturor privitorilor, am încercat să mă împotrivesc, să nu-i dau și ultimele achiziții, spunîndu-i cu excesivă politețe:
— Îi duc eu pe ăștia, Peter. Altfel o să vină cîinii și...
— Dă-mi-i! urlă el, smulgîndu-mi-i din mînă. Și într-o clipă, cîrnații se împrăștiară peste tot.
Cred că numai gîndul că e tată de familie îl poate învăța pe un bărbat să se stăpînească. Cu gîndul la Hester și la copii, mi-am făcut loc prin mulțime, în timp ce bietul meu zevzec își aduna de pe jos comoara alcătuită din cîrnați uscați. Și am plecat mai departe împreună. O parte din cîrnați ieșeau din toate buzunarele lui Peter, iar pe ceilalți, care nu mai încăpuseră, îi ținea în labele lui de urangutan. Încărcat în felul ăsta, m-a pus să-l conduc la cafeneau Sargent, unde a răsturnat pe o masă toate blestemățiile de prin buzunare și a cerut gogoși și ceai. Pînă în ziua de astăzi n-am contenit să mă mir cum de nu ne-au dat pe ușă afară, de la început. Cine știe, poate că s-au îndurat de mine, pentru că aveam,

fără îndoială, o înfăţişare care inspira mila. Însă şederea acolo a fost alt bucluc. După ce şi-a băut ceaiul, Peter a mîncat îngheţată de rodii şi un sîmbure i-a intrat sub placa de sus a danturii. Am văzut imediat ce vrea să facă, am întins mîna să-l opresc, dar el mi-a dat-o la o parte.

— Lasă-mă-n pace! a zbierat el! Ştiu eu ce fac.

Nimeni din local nu mai mînca. Din fundul cafenelei, administratoarea mă privea supărată, dar eu nu aveam nici o putere.

În tot ce făcea, imbecilul punea o violenţă sălbatecă, de care eram de-a dreptul înfricoşat. Aşa că n-am avut încotro şi, fierbînd de mînie, am urmărit toată truda lui de a-şi scoate dantura, pentru a şi-o curăţa apoi cu batista. Şi pe urmă, tocmai cînd se pregătea să şi-o bage la loc, i-a trăznit prin cap un gînd, care numai la demenţi le poate veni. Privind ca hipnotizat la cîrnatul care-i era mai la îndemînă, a scos un chiot nebunesc şi, pînă să pot mişca măcar un deget ca să-l opresc, şi-a înfipt dantura în el. Şi, ca şi cum atîta nu i-ar fi fost de ajuns, şi-a smuls şi placa de jos, a întors cîrnatul pe dos şi a desăvîrşit muşcătura de pe partea cealaltă. Dar pentru a face dinţii să se înfigă bine, a izbit cu pumnul în dantură de a făcut să se zdruncine toată masa.

Bineînţeles, că ni s-a pus imediat în vedere să plecăm. Administratoarea vroia chiar să telefoneze la poliţie, dar după multe asigurări, am

izbutit s-o conving că situaţia nu e chiar atît de gravă.

Pînă să-l înduplec pe Peter să iasă cu mine pe Swanston Street, a trebuit să-l momesc cu nişte ecleruri cu şocolată. Asta ne-a epuizat banii şi, plus de asta, cînd am ajuns la Victoria Bridge, n-a vrut în ruptul capului să se urce în tramvai, pînă nu i-am cumpărat o conopidă. A trebuit s-o plătesc din banii mei şi s-o mai şi duc în braţe. Tot de la mine a trebuit să dau şi pentru biletele de tramvai. Încărcaţi fiind cu cîrnaţi şi conopidă, sosirea noastră acasă nu era cu nimic mai puţin spectaculoasă decît cu o zi înainte. Încoronarea după-amiezii aceleia a fost o splendidă harţă între cîinii din cartier, chiar la poarta clinicii domnului Storey. O haită întreagă de javre a uitat cu desăvîrşire de o căţeluşe, pentru a adulmeca urma cîrnaţilor lui Peter. Îmi clocotea sîngele în vine cînd am văzut că Peter începe să-i hrănească, pentru că, deşi maltrataţi, erau cîrnaţi foarte buni. Am salvat vreo patru din ei, zicînd că am şi eu acasă doi bieţi cîini, care mor de foame.

Cînd i-am spus lui Storey că am pus bani de la mine pentru cheltuială, s-a arătat plin de înţelegere. M-a sfătuit să-i scad a doua zi din cei zece şilingi, pe care-i voi primi.

— Ţi se pare un pacient dificil? m-a întrebat el.

— Domnule Storey, ca să vorbim deschis, slujba asta ar trebui plătită cu o liră pe minut,

nu pe săptămînă! i-am răspuns eu aprig. N-ați putea face ca rudele lui să-mi mai ridice puțin salariul?

— Dragă băiete, crede-mă că am mai încercat s-o fac. Predecesorul dumitale a cerut și el o majorare de salariu, dar a trebuit să renunț la serviciile lui, măcar că-l înțelegea pe Peter mai bine ca oricare altul.

— Și doar are rude bogate! am exclamat eu cu amărăciune. Nedreaptă e și lumea asta a noastră, domnule Storey.

Mi-a pus mîna pe umăr, plin de blîndețe.

— Tinere dragă, niciodată să nu faci considerații generale asupra dreptății sociale. Lumea e o grădină splendidă, dar are și cîțiva spini în ea. E păcat să te lași cuprins de amărăciune, la vîrsta dumitale. Nu face ca atîția alții dintre noi, care așteaptă până-i prea tîrziu, ca să descopere că filozofia ideală este să iei lucrurile așa cum sînt și să tragi cît mai mult folos de pe urma lor. Degeaba îți izbești capul de lucruri pe care nu le poți evita. Înțelegi?

Înțelegeam că-mi face morală, dar nu-mi păsa prea mult de asta, măcar că argumentele lui mi se păreau doar niște fleacuri. Storey avea însă un fel de a fi mai deosebit: după nebuniile și gogomăniile lui Peter, privirea lui sigură și prietenoasă era ca o alinare.

Am dat din cap cu resemnare.

— Vreți să spuneți că am primit slujba cu o liră pe săptămînă și dacă nu-mi convine, n-am decît să plec, nu?

Tonul meu îmi trăda încă nemulțumirea, dar el mi-a răspuns răbdător:

— Cam așa s-ar înțelege, măcar că de fapt mi-ar părea rău să te pierd. Ce să-i faci? Părinții lui Peter oferă trei lire pe săptămînă pentru banii de buzunar a lui Peter și numai o liră pentru însoțirea lui. N-am putut cu nici un chip să-i fac să îmbunătățească plata. Deci recunosc și eu că de fapt ar trebui ca slujba să fie mai bine plătită.

— Ar trebui să fie o liră bani de buzunar și trei lire pentru însoțire, am spus eu. Cu toate astea, candoarea lui Storey mă învinsese așa că am zîmbit. — Eu mă mulțumesc că cel puțin îmi dați dreptate!

M-a bătut prietenește pe umăr.

— Băiete, dragă, du-te acasă și liniștește-te. Necazurile par întotdeauna mai mici, după ce te-ai odihnit și ai mîncat. Întreabă mîine de mine, dacă vrei să-mi spui ceva.

Abia cînd am pus acasă pe masă cei patru cîrnați, pe care-i salvasem, am observat că unul purta urmele vizibile ale dinților lui Peter. Slavă Domnului că m-a înzestrat măcar cu simțul umorului! Prima mea pornire a fost să-i arunc afară pe toți patru, dar cînd am început să-i povestesc lui Hester scena de la cafenea, am fost silit să rîd, și așa, cei trei cîrnați neîntinați au ajuns în

tigaie. Hester a rîs şi ea, dar pe urmă am ghicit ce-i în inima ei, după aerul umilit şi privirile gînditoare pe care mi le arunca. Le-a dat băieţilor cîte un cîrnat, iar pe al treilea vroia să mi-l pună mie în farfurie.

— Nu, mulţumesc, i-am spus. Ia-l tu, că eu am mîncat tot felul de lucruri azi după-masă.

La început s-a împotrivit, dar dacă a văzut că insist, s-a dat bătută şi a început să mănînce. Observînd-o pe furiş, am văzut un exemplu emoţionant de martiriu al mîndriei. Nu încape vorbă că-şi împingea scrupulele pînă la ridicol. Cîrnaţii ăia mai că-i cerşisem. Mă slujisem de viclenie şi făţărnicie ca să-i obţin de la un cap sec. Prin urmare, pentru ea nu mai aveau nici un gust. Pe de altă parte însă, ştia şi cum îmi jertfisem demnitatea ca să pun mîna pe ei, aşa că vroia să mănînce, ca să-mi facă plăcere.

— Nu prea-s gustoşi fără sos, am remarcat eu sec.

Ea a zîmbit fără pic de veselie:

— Ba nu, e chiar foarte bun, numai că nu prea mi-e foame în seara asta.

Ştiam eu mai bine, despre ce e vorba, aşa că, fără să mai spun un cuvînt, i-am luat cîrnatul din farfurie şi l-am aruncat în căldarea de sub chiuvetă. Hester n-a scos un murmur măcar şi, cînd m-am aşezat iar la masă, şi-a strecurat încet mîna spre mine, şi m-a mîngîiat pe braţ, de parcă ar fi vrut să-mi mulţumească pentru ceva.

— Mă gîndeam la tine, Tom, îmi spuse ea domol.

Şi totuşi, n-am regretat că am adus acasă blestemăţiile alea, pentru că băieţilor le-a plăcut porţia lor. Mai tîrziu, cînd am rămas singuri, am început să discut cu Hester problema existenţei. De fapt, pe atunci nici nu prea discutam despre altceva, pentru că doar asta conta. Bineînţeles că toată vorbăria de pe lume nu poate să-ţi sporească veniturile, sau să reducă preţurile mărfurilor, dar ce să-i faci? Grijile pe care ţi le aduce sărăcia nu-ţi dau pace, pînă ce nu întorci subiectul ăsta şi pe o parte şi pe alta. Mereu, mereu revii la el, cu speranţe deşarte, că poate, cine ştie, dacă cercetezi mai bine, lucrurile nu stau chiar aşa de rău.

În treacăt fie spus, probabil că asta este explicaţia relativei lipse de gust a clasei muncitoare. Căci, pentru numele lui Dumnezeu, cum poate un om să-şi închine gîndurile unor opere înalte, cînd umblă cu ghetele rupte şi cu stomacul gol. Grijile sînt boala cea mai grea a oamenilor de jos, pentru că nicio boală organică nu provoacă atari suferinţe universale ca gîndurile chinuitoare şi nesfîrşite: cum s-o scot la capăt? Cum să încropesc mîncarea pentru azi? Dar mîine oare, o să am din ce trăi?

În seara aceea, Hester a propus cu toată seriozitatea, să las baltă slujba. A susţinut că nu ne aduce nici un bine, că în numai două zile am devenit grozav de cinic şi nervos.

— Trebuie să mărturiseşti — mi-a spus ea — că te simţi jignit pentru că eşti silit să-l ajuţi pe Peter să-şi cheltuiască banii. Asta te mănîncă. Ţi se pare revoltător ca bietul băiat să-i zvîrle în dreapta şi în stînga, pe cînd noi, ca şi atîţia alţii, murim de foame.

— Da, murim de foame! am repetat eu, subliniind cuvintele. Băieţii noştri sînt la o vîrstă la care ar trebui să-şi clădească o cherestea solidă, ca să-i ţină toată viaţa. Şi uite că nu au prilejul s-o facă. Ouăle aproape că nu le gustă, în vreme ce sălbatecul ăla holbat...

— Dar cel puţin sînt sănătoşi. Tom dragă, Domnul a vrut aşa...

Am făcut un gest de enervare.

— O fi, dragă, cum zici tu, dar tare nu văd ce anume urmăreşte Dumnezeu ăsta! Cu zece şilingi pe zi, dacă nu chiar cu mai puţin, am putea creşte doi cetăţeni folositori, şi cînd colo, ce să vezi? Carne bună, dată la cîini! Capcane de şoareci cumpărate fără rost! Umbreluţe!... Flori!... Zău dacă mai pricep ceva!

Hester se uita la mine cu tristeţe:

— Dacă ai fi credincios...

Am tăcut, pentru că singurul lucru pe care l-aş fi putut spune cu mîna pe inimă, ar fi fost jignitor.

— Tom, zău, nu te mai duce la slujba asta. Pur şi simplu nu face, adăugă ea după o clipă.

— Bine, dar chiria? i-am amintit eu.

— O să facem noi într-un fel. O să vindem mobila. Curînd trebuie să ne iasă ceva în cale.

— Nu se poate. Începea să-mi fie ruşine şi am făcut un efort, ca să alung gîndurile întunecate care mă mistuiau. — Scumpa mea, eu nu protestez atîta împotriva slujbei în sine, cît împotriva... ticăloşiei, împotriva moralei acestei situaţii. N-are nicio logică. E împotriva firii. Dar să lăsăm astea. Chestia e că în momentul de faţă sîntem săraci lipiţi, nu?

Hester a zîmbit cu tristeţe:

— Eu mai am cinci penny şi nu mai avem aproape nicio provizie în casă. Credeam că o să-mi plătească azi doamna Baker, dar mi-a zis că n-are de unde. Din cinci penny trebuie să scot prînzul şi ceaiul de mîine. Încearcă să aduci şi tu ceva acasă, dacă-ţi plăteşte Peter.

Doamna Baker era o vecină pentru care Hester cosea uneori cîte ceva.

— Am să plătesc chiar eu, i-am răspuns eu sever.

Asta se întîmpla miercuri seara. Socotind şi ceea ce împrumutasem lui Peter, aveam cu totul treizeci de penny, din care să trăim pînă vineri.

A doua zi la prînz, domnul Storey m-a salutat cu o deosebită afecţiune. Nu încăpea îndoială că vroia să mă mai împace, şi n-am fost deloc surprins să-l aud, în cursul unei scurte conversaţii, recunoscînd că avusese totdeauna bătaie de cap, ca să ţină pe cineva în postul pe care-l ocupam

eu acum. După ce l-am ascultat cu multă răbdare, cum mă mai îmbărbătează cu o nouă „predică tonică“, mi-a spus să bag de seamă să nu-i pomenesc nimic lui Peter de mica datorie care o aveam de încasat.

— Ia pur şi simplu ceea ce ţi se cuvine, şi pune banii în alt buzunar. Dacă ai încerca să-i explici, n-ar înţelege, şi pe urmă nu e cîtuşi de puţin necesar. Şi-a mai aţintit odată asupra mea privirea aceea de o caldă sinceritate, care îmi plăcea atît de mult. Apoi a adăugat: — Cred că nu ţi-ar strica să afli că m-a încîntat felul în care ai venit aseară să-mi spui de datorie.

— Ce să fac, domnule Storey? Trebuia să-mi recapăt banii, pentru că-mi suflă vîntul prin buzunare.

— Nu la asta m-am referit. Unii nici n-ar fi pomenit un cuvînt despre ce-au făcut. Şi ar fi luat pur şi simplu banii — poate chiar ceva mai mult decît li se cuvenea. Şi pe urmă n-ar mai fi putut să se împotrivească ispitei de a face mereu la fel. Acuma sînt încredinţat că am de-a face cu un om foarte onest. De asta nu vreau nici în ruptul capului să te pierd.

Sînt sigur că n-ar fi spus tot ce a spus, dacă ar fi ştiut ce gînduri mă frămîntau pe mine atunci. I-am mulţumit. Am remarcat prosteşte că hoţii n-ajung niciodată departe, şi am simţit că sînt un mare făţarnic.

Ziua a fost cumplit de obositoare pentru mintea mea; mă apăsa gîndul celor spuse de Hester şi de Storey, şi mă omorau năbădăile lui Peter. Păgînismul nu înseamnă neapărat imoralitate. Nicicînd în viaţă nu m-am făcut vinovat de furt, şi certitudinea că două fiinţe foarte de treabă au o încredere nemărginită în integritatea mea morală, au pus cumplite piedici în calea primului meu păcat. Şi totuşi, adevărul este că am păcătuit. Cine ştie, poate aş fi rămas un om cinstit, dacă Peter s-ar fi îndurat cît de cît de mine, în ziua aceea. Numai că el s-a purtat cu totul dimpotrivă: m-a pus să-i car un vas mare cu un peşte auriu şi un mănunchi de revent, tocmai de la Victoria Bridge pînă la primărie. Aşa că, în cele din urmă, diavolul a izbîndit.

În seara aceea, am avut prima neînţelegere serioasă cu Hester, cînd, venind acasă, am pus pe masă cinci pachete cu alimente. Nebănuind nimic la început, Hester m-a sărutat ca de obicei, mi-a spus să stau jos, şi să mă odihnesc un pic, înainte de a mă spăla, şi apoi s-a apucat să cerceteze cumpărăturile.

— S-ar zice că ai dat de bani, spuse ea zîmbind.

Băieţii se urcaseră amîndoi pe mine, dar mai că nu-i băgam de seamă. Surîsul lui Hester n-a dăinuit mult. Adusesem o litră de unt, o jumătate kilogram de antricoate de miel, şase ouă, un kilogram de mere, o jumătate de roşii şi o franzelă mare. Le-a privit lung, le-a întors pe o parte

şi pe alta. Negreşit încerca să socotească la ce preţ se ridica totul. Pe urmă s-a întors întrebătoare către mine.

— Ascultă, Tom, de unde ai pus mîna pe ele?

— Le-am cîştigat cu munca mea.

— Care muncă?

— Păi, însoţirea unui nebun de legat, timp de patru ceasuri încheiate — lua-le-ar dracu!

Pe băieţi au început să-i intereseze pachetele. M-am ridicat şi prefăcîndu-mă nepăsător, m-am apucat să-mi scot gulerul şi cravata. Dar Hester m-a prins de braţ şi m-a întors spre ea, silindu-mă s-o privesc drept în ochi.

— Tom, ai intrat în banii lui Peter?

Acuma sînt în stare să înţeleg mai bine ce însemnau toate acestea pentru ea. Dar în momentul acela reproşul din glasul ei mi s-a părut revoltător. Mă aşteptam eu la aşa ceva, dar nădăjduisem că o să aibă măcar bunătatea să ne lase să ne bucurăm cu toţii de o masă ca lumea, şi să amîne discuţia, pînă ce s-or duce băieţii la culcare.

— Uite ce e, Hester, toată haleala asta nu face mai mult de patru şilingi şi pot să spun că în ultimele zile am cîştigat banii ăştia cu prisosinţă pentru truda mea. De săptămîni întregi n-am mai avut şi noi o masă ca lumea. Uite, acuma o avem, şi cui dracu îi pasă dacă...

— Tom dragă, dar asta-i pur şi simplu furt. Orice ai zice tu.

— Ssst, te-aud băieţii!

Enervarea s-a născut foarte repede, pentru că toată după-amiaza chibzuisem şi răschibzuisem lucrurile, ajungînd pînă la urmă să mă încredinţez că sînt pe deplin îndreptăţit s-o fac. Socoteam că numai un laş sau un fanatic religios s-ar fi purtat altfel. Cu toate astea m-am stăpînit şi am adoptat tonul rugător. Cea dintîi grijă a mea era să văd cratiţa pe foc şi apoi pe Hester şi pe copii înfigînd furculiţa şi cuţitul în carne. Dick şi Bob ţipau să le dea merele. Le-am spus să-şi ia singuri, şi am luat-o pe nevastămea de bărbie, ca să-i pot privi faţa chinuită de gînduri.

— N-am putea să mîncăm întîi şi să vorbim după aceea? Poate că am să-ţi promit chiar să nu mai fac altădată.

— Sînt sigură că azi dimineaţă cînd ai plecat de acasă îţi şi puseseşi în gînd s-o faci.

— Aşa e. Dar mîncăm acuma, sau să le arunc pe fereastră? Că de dat înapoi nu le pot da, nici pe la prăvălii şi nici lui Peter.

— Tom dragă, te rog nu te supăra pe mine. N-am ce să fac, aşa e firea mea. N-am crezut niciodată... n-am vrut să ne coborîm pînă aici, noi doi... Şi a înghiţit deodată vorbele, muşcîndu-şi buzele, gata-gata să izbucnească în plîns.

Pe de o parte chinuit de milă, şi pe de altă parte scos din fire de enervare, am strîns-o cu putere la piept şi am rămas amîndoi aşa o

vreme, fără să scoatem o vorbă. Dick, băiatul cel mare, mîncînd de zor mere, m-a întrebat cu gura plină ce are mama, și eu i-am spus să tacă. E mare cruzime să-l repezi așa pe un copil; m-a străpuns pînă în adîncul inimii privirea lui timidă și curioasă, pe care mi-a aruncat-o dîndu-se speriat înapoi. Privirile mi-au căzut apoi asupra pachetelor cu pricina. În spatele lor părea că se deslușește ca o umbră urîtă și amenințătoare, chipul strîmb al lui Peter. Îi simțeam prezența scîrboasă. Îi auzeam rîsul dogit. O clipă am simțit chiar sărutul lui cleios și rece ca un mormînt și mi-a venit în minte gîndul că după atingerea aceea cumplită, o sărutasem pe Hester. M-au cuprins niște temeri stranii. Mă îngrijora primejdia unei molipsiri și a dezastrului. Umbra lui Peter mă urmărise pînă acasă! Plutea în aer ceva nedeslușit și nesănătos, care m-a făcut să mă smulg din brațele nevestei, strivind între dinți o înjurătură.

— Tom, ce vrei să faci?

— Am să fac cum vrei tu. Cu cea mai mare plăcere! Dick, dă-mi căldarea cu zoi!

— Nu, nu face asta! Te rog!... Hester m-a cuprins în brațe. Pe față îi curgeau șiroaie de lacrimi. Stai o leacă, Tom, așteaptă!... Oprește-te, că prăjesc acuma carnea! Nu le arunca... te rog... de data asta... putem să mai discutăm. Ascultă-mă, dragă, te rog!... Am fost egoistă.

Nu m-am gîndit la băieți... știu că pentru ei ai făcut-o...

Îmbrățișarea ei îmi lăsase totuși o mînă liberă, așa că pînă să mă pot iar stăpîni, am aruncat cîteva lucruri în căldare. Hester și copiii mă trăgeau de haine, se rugau de mine, neștiind cum să mă mai înduplece. Toată scena asta era groaznică și cu totul străină de căminul nostru. Realitatea este că ne ajunsese cuțitul la os. Ne dărîmaseră, pentru o clipă, cei doi ani de griji și necazuri neîncetate. Toată lumea se schimbă cînd trăiește în asemenea condiții. Fără să ne dăm seama, ajunsesem în halul de nervi în care orice încordare a simțămintelor putea să aducă pe neașteptate prăbușirea. La Hester această prăbușire lua forma spaimei și a desperării; la mine, trezea demonul urii și al distrugerii. Mai mult ca orice voiam să pun mîna pe ceva murdar și să spoiesc, la nimereală... să sfîșii, să sfarm, să zdrobesc. Dacă printr-o minune de necrezut Peter ar fi intrat atunci în odaie, l-aș fi omorît.

Dar Peter n-a intrat și eu m-am smuls cu hotărîre din brațele lui Hester și m-am așezat pe scaun.

Ea, săraca, a pus cotletele în tigaie și untul pe o farfurie, cu o grabă care m-a făcut să roșesc de rușine. O urmăream cu privirea în tăcere. Eram obosit din cale afară, și mi-era greață de toate. Dintr-odată parcă totul mă

apăsa — odaia strîmtă, cu cîteva resturi sărăcăcioase de mobilier, rochia uzată a lui Hester şi pantofii ei scîlciaţi, faţa de masă care abia se mai ţinea să nu se rupă bucăţi, mînecile zdrenţuite de la jerseul pe care-l purta Dick, petecele de la pantalonii lui Bob şi, mai presus de orice, perspectiva nesfîrşită a zilelor ce aveau să vină: sărăcie, griji, nădejdi mărunte şi mari dezamăgiri. Parcă trecuseră veacuri de cînd locuiam în căsuţa noastră din Powlett Street.

În timpul acesta Hester îşi văzuse de treabă; pusese masa, tăiase pîinea, iar cotletele începuseră să sfîrîie în tigaie. I-am surprins o privire neliniştită, pe care mi-a aruncat-o pe furiş şi, neştiind ce să mai spun, m-am sculat de pe scaun, mi-am suflecat mînecile şi m-am dus să mă spăl.

Cît timp am stat la masă, niciunul din noi n-a mai adus vorba despre cumpărături. Bineînţeles că am discutat de una şi de alta, dar numai băieţii făceau să nu lîncezească conversaţia şi ne-au adus iar la normal. Copiii sînt cei care-i împacă întotdeauna pe părinţi şi printre ciripelile lor nevinovate noi amîndoi ne-am regăsit liniştea din totdeauna. Cu toate astea, n-aşi putea să zic că cina aceea a fost prea reuşită. Se repeta scena cu cîrnaţii. Hester zîmbea ori de cîte ori mă uitam la ea, dar din păcate o cunoşteam prea bine, ca să mă las păcălit de aparenţe. Părerea mea era şi acum că nu făcusem nimic rău, dar nu puteam să nu respect statornica şi scrupuloasa ei credinţă în Dumnezeu. Ştiam prea bine că în nici un caz n-avea să cedeze măcar un pas în povestea asta.

Ceasul socotelilor a venit mai tîrziu, după ce am adormit băieţii. Timp de o jumătate de oră am citit ziarul şi nevastă-mea a împletit. Niciunul din noi nu scotea o vorbă. Fiecare aştepta să înceapă celălalt, aşa că m-am simţit profund uşurat, cînd m-a întrebat liniştită, fără să ridice ochii de pe lucrul de mînă:

— Te-ai supărat tare pe mine?

— Ba nu m-am supărat deloc pe tine. Eram numai exasperat de situaţia nenorocită în care ne zbatem.

Vreo cîteva minute Hester a împletit mai departe, în tăcere, şi pe urmă a luat iar vorba, pe acelaş ton liniştit:

— Tom, ce-ai de gînd să faci în privinţa asta?

Bucuros că a deschis discuţia aşa direct, am pus de o parte ziarul.

— În cazul cînd vrei să ştii dacă am de gînd să-l jefuiesc mai departe pe Peter, răspunsul meu e: nu! Sau cel puţin nu fără deplina ta aprobare. Nu mai am chef să văd vreodată scene ca cea de azi. Nu ni se potrivesc deloc.

Hester mi-a aruncat o privire mîngîietoare.

— A fost îngrozitor, Tom dragă. S-a sculat de la locul ei şi a venit să se aşeze lîngă mine,

punîndu-şi mîna pe braţul meu. În privinţa asta, dragul meu, trebuie să te supui dorinţei mele. Trebuie să-mi făgăduieşti că nu mai faci niciodată aşa ceva.

— Bineînţeles că-ţi făgăduiesc, dar nu de bunăvoie.

— Bine, dragă, dar nu e deloc în firea ta să faci lucruri dintr-astea. Înainte erai aşa de... aşa de scrupulos. Asta e hoţie, oricît şi oricum ai încerca tu s-o justifici. Ai să continui s-o faci, şi atunci n-o să-ţi mai fie greu să furi şi de la altcineva. În felul ăsta ne-ai răpi singurele lucruri de preţ care ne-au mai rămas, mîndria şi cinstea. Tu nu le preţuieşti ?

— Hester, dragă, i-am răspuns eu cu mult curaj. Niciodată nu mi s-a întîmplat să încetez de a mă gîndi la lucrurile astea, măcar pentru douăzeci şi patru de ore. Şi nici în ruptul capului nu văd cum îl supăr pe Dumnezeu sau ce rău îi fac cuiva. Astăseară Peter s-a întors acasă, fericit ca un şcolar. Dar uite, cu toate astea, mă supun : în viaţa mea nu mă mai ating de banii lui. Susţin totuşi că toată zarva asta de om scrupulos a fost zadarnică. Mai întîi şi întîi sîntem datori să ne ţinem copiii.

— Tocmai la asta mă gîndesc şi eu neîncetat, numai că alt fel decît te gîndeşti tu. Tare îmi pare rău că ai primit slujba asta.

— Şi mie mi-a părut rău acum două ceasuri. Mă cuprinsese un sentiment neliniştitor că Peter s-a strecurat cumva între tine şi mine. Dar de atunci m-am gîndit în fel şi chip. Zău, fetiţo, nenorocirea noastră e că sîntem oameni prea de treabă. Şi pe lîngă asta sîntem mult prea sensibili, prea conştiincioşi şi scrupuloşi. Dacă nu ne oţelim puţin firile noastre slabe o să ne ducem de rîpă. Creştinismul n-a fost făcut pentru această orînduire socială. Cavalerii ăştia de industrie, despre care se vorbeşte — şi pe care eu îi numesc doar profesori ai exploatării — crezi că sînt cît de cît creştini ?

— Creştinismul a fost făcut pentru toate timpurile, murmură Hester cu tristeţe. Această propoziţie scurtă şi simplă a fost rostită cu o sinceritate şi convingere atît de profundă, încît aproape m-am înspăimîntat. Am exclamat cu înverşunare :

— Dacă Cristos ar poposi iar pe pămînt, într-una din zilele astea, ar face o curăţenie mult mai mare decît a făcut vreodată la templu.

— Isus e totdeauna printre noi.

— Degeaba, dragă, că nu cred. Dacă el vede toate astea şi e într-adevăr atotputernic, atunci ce ţel urmăreşte ? Toată nedreptatea asta, toate suferinţele astea de prisos, ce rost au ? Pentru ce toate astea, zău, pentru ce ?

Hester a ridicat mîna în semn de protest.

— Tom, ai promis că...

— Am promis să nu mai atac vreodată religia. E adevărat, dar...

— Stai puțin! Chiar dacă lăsăm la o parte religia, mai e ceva la mijloc. Vrei să te socot un hoț?

— Omul nu e hoț cînd ia ceva care nu-i trebuie nimănui, ca să-și hrănească familia.

— Dar familia lui n-are nevoie de așa ceva, și nici nu dorește așa ceva. Da, da, vorbesc în numele meu, ca și în numele băieților. Hester vorbea cu curaj și repede, parcă s-ar fi temut să nu-și piardă șirul gîndurilor. — Vreau să-mi cresc copiii în respect pentru tine. Recunosc, bineînțeles, că nu e nevoie ca ei să cunoască adevărul, dar pur și simplu n-aș putea să le ascund un lucru de care mi-ar fi rușine ca ei să-l știe. Și pentru ca să-i pot învăța ceva, trebuie ca mai întîi să te respect chiar eu pe tine. Și vreau să te admir și de aici înainte, ca și pînă acum. Nu-mi pasă dacă rămîn flămîndă, cred că ai putut să-ți dai seama de asta pînă acum. Și mă doare și pe mine, ca și pe tine, cînd îi văd pe copii că n-au de nici unele. Dar Tom, dragă, asta nu poate să dureze la nesfîrșit. Mai curînd sau mai tîrziu trebuie să găsești ceva de lucru, și atunci trebuie să n-avem nimic ce regreta. Am pierdut prea mult pînă acum. Să ne păstrăm cel puțin respectul în proprii noștri ochi. Și pe urmă mai e și domnul Storey. Tu nu prețuiești încrederea pe care ți-o acordă? Și el se încrede în tine. Mi-ai spus singur că Storey îți face impresia unui om cinstit. Astea-s chiar cuvintele tale. E bine, știi doar și tu că impresia asta nu se naște din vînt. Storey e într-adevăr cinstit. Tu nu vrei să le faci oamenilor aceiași impresie? Storey îți acordă încredere. Atunci cum ai putea să-l mai privești în ochi, dacă pe ascuns i-ai trăda această încredere? Dacă ispita e prea mare pentru tine, atunci renunță la slujbă.

— Nici în ruptul capului!

— Vrei să rămîi mai departe acolo?

— Da.

— Și o să fii cinstit?

— O să fiu... după chipul și asemănarea societății în care trăim.

Hester zîmbi trist.

— Știu că vorbele mele nu-ți merg deloc la inimă, în orice caz însă, ai făcut o promisiune, chiar dacă ți-a fost doar...

— ...smulsă cu de-a sila, am zîmbit eu. Mi se făcuse lehamite de toată povestea asta și voiam să uit de Peter pînă a doua zi.

— Intr-o bună zi o să-ți pară bine că... te-am ținut în frîu. Am avut puțin ghinion, dar Dumnezeu o să ne răsplătească.

Eu i-am răspuns rîzînd:

— Se spune că și diavolul are grijă de oamenii lui! Și fără a-i lăsa timp să mai zică ceva, am strîns-o în brațe și i-am închis gura cu o sărutare.

— Vezi ce păgîn nerușinat ești, Tom, mi-a spus ea gîfîind peste o clipă.

— Şi tu eşti un înger, pentru că mă suporţi!

Hester răsufla acum uşurată, socotind că a triumfat asupra păcatului şi, probabil, bucuria ei m-a molipsit şi pe mine, pentru că acum domnea în casă o atmosferă mai veselă ca niciodată. Mai tîrziu Hester a vrut să audă puţină muzică, aşa că am şters praful de pe vioara, lăsată de mult în părăsire, şi i-am cîntat. După aceea ne-am apucat să vorbim de zilele de demult, de căsuţa din Powlett Street, de florile pe care le culegeam din grădiniţă, de dimineţile de duminică, în care ne plimbam alene, în pijama, pe veranda însorită, de sîmbetele în care Hester venea întotdeauna să mă ia seara de la cinema, şi mergeam împreună acasă. Frumoase zile erau acele. Nu ne-a întristat deloc amintirea lor, şi ne-am culcat cu convingerea fermă — deşi cu totul nejustificată — că vor veni curînd zile mai bune.

Şi zilele bune au venit într-adevăr, dar abia după trei luni. În vremea asta, trei forţe s-au aliat, ca să mă chinuie: Cristos, diavolul şi smintitul. Cristos, prin credinţa lui Hester, diavolul, prin ispita pe care o produceau zilnic banii lui Peter şi în al treilea rînd Peter însuşi.

N-aveam nici un pic de linişte, dar suma aceea de o liră pe săptămînă era indispensabilă, aşa că a trebuit să merg înainte. N-am mai pus însă mîna pe nici un gologan din banii lui Peter. Timp de trei luni l-am scos în fiecare zi de lucru de la azil, şi am risipit în mod intenţionat suma fru-

muşică de zece şilingi. Era o ticăloşie şi ceva nemaipomenit de ridicol. De multe ori, cînd veneam acasă, deşi eram sătul pînă în gît de îngheţată şi batoane de şocolată, eram silit să stau la masă cu Hester şi cu copiii şi să văd cum nu mănîncă decît ceai cu pîine şi magiun. Socoteala care mi-o făcusem era că, cu cît o să mănînce Peter mai mult pe stradă, cu atît mai uşor o să trecem neobservaţi. Era mult mai bine zahăr candel de un şiling în stomacul meu, decît un balon sau un buchet de revent, pe care să trebuiască să-l duc în mînă. Aş fi putut să iau în fiecare zi cîte doi şilingi din banii lui Peter, fără ca el să fie cît de puţin nemulţumit — că doar căpătasem o adevărată artă de a-i stîrni interesul pentru tot felul de fleacuri ieftine.

— Cheltuieşte tot, în fiecare zi, îmi spusese Storey, şi eu mă supuneam întocmai şi cheltuiam tot. Era o adevărată crimă. Am ajuns într-o fază în care o masă acasă era un adevărat calvar, şi eu stăteam, măcinat de gînduri negre:

— Ehe, şi cînd mă gîndesc că am putea să mîncăm carne cu legume, poate chiar şi o budincă. Şi să avem ouă la gustarea de dimineaţă.

Pe lîngă asta, slujba în sine era o ruşine. De cele mai multe ori mă întorceam seara acasă, avînd şi eu o înfăţişare de idiot. Eram murdar, asudat şi cu părul răvăşit. Nici nu-i de mirare deci că, după părerea lui Hester, începusem să-mi pierd mîndria personală. Zicea că mă făcusem

vulgar şi neglijent. De cel puţin douăzeci de ori m-a implorat să părăsesc slujba, dar cum nu mi se ivise nimic altceva în cale, îi spuneam mereu, cu asprime, să lase lucrurile aşa cum sînt deocamdată. Seara, abia de mai schimbam cîteva vorbe. Adormeam adesea pe canapea. Fiecare zi o primeam aşa cum era, ducînd-o ca vai de capul nostru, de pe o zi pe alta. Din lira care o căpătam săptămînal de la Storey, plăteam chiria, lemnele şi nota la asigurare. Pentru celelalte ne bizuiam pe ce mai putea scoate Hester cu lucrul de mînă, şi eu cu diferite treburi mărunte.

Intr-un tîrziu, a sunat şi ceasul eliberării. Era un final atît de desăvîrşit, încît era cît pe aci să înnebunim de fericire. Un prieten mi-a găsit un post la un depozit de mărfuri de pe Flindeks Lane, plătit cu patru lire pe săptămînă. Auzi! Un angajament permanent, cu un salariu săptămînal de patru lire! Intr-o bună zi, cînd am intrat în casă, Hester mi-a întins o scrisoare, care conţinea vestea minunată. Am început să dănţuim amîndoi în jurul mesei, în timp ce băieţii ne priveau uluiţi. Patru lire pe săptămînă! In scrisoare mai spunea că trebuie să-mi iau slujba în primire cît de curînd posibil. Asta se întîmpla marţi seara şi, în mod cu totul firesc, m-am hotărît să-l las baltă pe Storey şi pe Peter chiar atunci, şi să încep slujba nouă de a doua zi dimineaţă. In felul ăsta, pînă vine seara, aveam să strîng două lire, în loc de una, cît îmi dădea Storey. Cînd Hester

a început iar să-mi ţină o predică, susţinînd că trebuie să mă port cinstit cu domnul Storey, am explodat:

— Dă-l dracului pe domnul Storey! Ce, el s-ar considera obligat să-mi dea preaviz, cînd n-ar mai avea nevoie de mine?

— Bine, Tom, dar morala ta nu trebuie să fie neapărat ca a celorlalţi, mi-a răspuns ea calmă. In inima ta ştii prea bine ce e drept şi ce se cuvine, şi asta trebuie să faci.

— Cea dintîi datorie a mea este să întreţin acest cămin. Domnul Storey vine abia pe planul al doilea.

— Ba, datoria ta este să faci aşa cum îţi dictează conştiinţa. Domnul Storey s-a purtat frumos cu tine. El are încredere în tine. Mîine o să te aştepte...

— O să aibă doar un post vacant, şi atîta tot. N-o să-i fie greu să angajeze pe cineva, cînd mai sînt alţi o mie de nenorociţi cărora nu le rămîne altceva de ales decît să vadă de Peter sau să moară de foame.

— Dragă, zău că nu face, pentru aşa puţină vreme. Anunţă-l mîine şi încheie socotelile vineri seara. Dumnezeu ţi-a dat de lucru: de ce să nu fim recunoscători? Am trecut prin atîtea, şi am ajuns însfîrşit la liman, fără să ne purtăm urît cu cineva. Nu trăda încrederea unui om, pentru o biată liră în plus.

— O biată liră! am exclamat eu.

Însă pînă la urmă tot ea a învins, ca totdeauna, de altfel. Capitularea mea în cele din urmă nu era probabil decît o răsplată pentru curajul ei. De-a lungul atîtor zile negre dăduse un frumos exemplu de curaj neclintit, așa că ar fi fost o răutate din partea mea să resping această ultimă rugăminte a ei.

Prin urmare, miercuri dimineața, la nouă și jumătate, m-am prezentat la instituția domnului Storey. Pot declara sus și tare că părăsirea unei slujbe nesuferite e una din puținele plăceri ale vieții, care sînt rezervate numai unui muncitor. Ei bine, în dimineața aceea de vară, m-am aruncat cu un entuziasm epicurean în brațele acestei plăceri. Asta era clipa supremă pentru mine și am trăit-o din plin. Aveam însfîrșit o slujbă, o slujbă adevărată, onorabilă și bine plătită. De aceea m-am apropiat de „Vîlcea“ cu bucuria independenței alergîndu-mi prin vine.

Cînd am sunat, a ieșit o slujnică, îmbrăcată foarte curățel, în rochie neagră și șorț alb. Am întrebat-o dacă ași putea să vorbesc cu domnul Storey. A spus că domnul Storey era ocupat deocamdată cu unul din pacienți, dar dacă doream să poftesc înăuntru, avea să-i spună că am venit. Bineînțeles, fata mă cunoștea, dar nu i-am încredințat taina vizitei mele.

— Întreabă-l numai dacă aș putea să-i spun două vorbe. E ceva foarte important, dar n-o să-i răpesc multă vreme.

Fata s-a dus și a revenit îndată, ca să-mi spună că domnul Storey nu poate veni chiar așa repede, dar dacă am bunătatea să-l aștept în birou, o să-i facă plăcere să mă vadă de îndată ce are un moment liber.

Asigurînd-o, plin de mîndrie, că pentru mine timpul nu conta în dimineața aceea, m-am lăsat condus în aceeași odăiță plăcută, în care avusesem, cu douăsprezece săptămîni mai înainte, memorabila convorbire de angajare. Slujnica m-a lăsat aci — după ce m-a văzut instalat într-un fotoliu și mi-a arătat cu un zîmbet prietenos ziarul de dimineață, care se afla pe birou.

Numai că eu nici nu m-am atins de ziar. Cuprins de o indolență de bogătaș, m-am mulțumit să mă las pe spate, am scos un oftat de ușurare și am început să cercetez biroul atît de atrăgător al domnului Storey. Era confortabil, simplu și mai ales ordonat ca și stăpînul lui. Nimic prea împodobit, nimic încărcat, nimic de prisos sau nepotrivit în armonia ansamblului. O banchetă în nișa ferestrei, trei fotolii și un scaun, un covor verde, simplu, o bibliotecă mare din lemn de cedru. Pe cămin se aflau două mulaje în ghips alb — copii după statui clasice. Două vaze chinezești și un ceas de marmoră. Însfîrșit, biroul, cu calendarul, masa de scris, călimara și tamponul, și corespondența din dimineața aceea. Poșta era deschisă și sortată în trei teancuri, bine rînduite, gata pregătite să fie cercetate.

Am simţit în inimă o adevărată împunsătură de invidie. Toate răspîndeau un aer de tihnă şi de siguranţă. Era biroul unui om împăcat cu sine însuşi şi cu lumea din afară. În grădină cîntau păsărelele şi din sufragerie auzeam un slab zgomot de farfurii şi tacîmuri. Îţi venea destul de greu să te gîndeşti că ăsta e un spital de boli mintale. Intorcîndu-mă, am putut citi cîteva titluri din biblioteca lui Storey : *Plăcerile vieţii* de Lord Averbury, *Cugetările* lui Marc Aureliu, *Poeziile* lui Wordsworth, şi *Operele* — pare-se complete — ale marelui naturalist francez Henri Fabre.

Iată deci şi aici lucruri caracteristice pentru acest om : filozofie simplă, poezie simplă, ştiinţă simplă, manuale elementare pentru subiecte inalte. Nu-ţi venea greu să ţi-l închipui pe Storey, scoţînd din raft *Cugetările* şi studiindu-le plin de respect, în tihna unei seri de iarnă, la lumina jucăuşe a focului din cămin. Ce deosebire, ca de la cer la pămînt, între viaţa lui şi viaţa pe care am dus-o eu în ultimele trei luni ! M-a impresionat deodată, cu o deosebită putere, faptul că această cameră rămăsese tot timpul neschimbată. De pildă, în după-amiaza aceea în care Peter şi-a înfipt dantura fără gingii în cîrnat, camera asta era pe atunci exact ca acum. Un liman al tihnei şi-al ştiinţei. Legănat de cîntecul discret al păsărelelor, luminat de razele soarelui, cernute mărunt prin frunzişul pomilor

din grădină şi proiectînd desene jucăuşe pe draperiile deschise doar pe jumătate. Chiar aşa trebuie să fi fost.

Cred că ajunsesem cam pe aici cu gîndurile cînd, deodată, am dat cu ochii de numele „Peter" pe scrisoarea aşezată în vîrful unui teanc de corespondenţă. Dacă ar fi fost vreun alt nume, nu cred că l-aşi fi băgat măcar în seamă. Aşa însă, am încercat să citesc — foarte încet, de altfel — cele cîteva cuvinte care urmau. Mi-au stîrnit interesul. Atunci m-am uitat la adresa scrisă sus şi pe urmă la iscălitura din dosul foii. Însfîrşit, roşind pînă la urechi, am citit, încet, toată scrisoarea. Iată ce cuprindea :

„Dragă domnule Storey,

Iţi mulţumesc pentru scrisoarea dumitale din 14 ianuarie. Am fost surprins să aflu că ai trebuit să angajezi un nou însoţitor. Ştiu şi eu foarte bine că Peter dă destulă bătaie de cap, dar pe vremurile astea grele aş fi crezut că remuneraţia e suficientă pentru a păstra serviciile oricărui om care se gîndeşte serios la bunăstarea lui. Îmi pare foarte rău că nu m-ai informat imediat de plecarea lui Arthur, întrucît am avut oarecare pagube financiare în ultima vreme, şi mă văd silit acum să reduc cheltuiala pentru Peter. După cum bine ştii, am oferit întotdeauna mai mult decît eram obligat în mod legal să dau. Acum însă, împrejurările mă silesc să revin

exact la condițiile prevăzute în testamentul tatălui meu. Era foarte bine dacă noul însoțitor ar fi fost angajat în aceste condiții noi. In orice caz însă, trebuie făcută o rectificare. Te rog deci să-l informezi că de aci înainte salariul lui se reduce de la două lire pe săptămînă, la treizeci de șilingi. La rîndul lui, Peter trebuie să se mulțumească cu zece șilingi pe zi, în locul celor cincisprezece, cu care era obișnuit. Bineînțeles, această din urmă chestiune nu trebuie s-o știi decît dumneata.

Imi pare rău că mă văd silit să-ți impun o îndatorire fără doar și poate neplăcută, dar n-am încotro. Te rog să mă informezi cît mai curînd posibil cum merge treaba cu noul angajat. Prin aprilie am să vin la Melbourne după treburi și bine înțeles că voi trece neapărat să te vizitez.

Rămîn al dumitale

Herbert Lawson".

Cred că orice comentariu privitor la această scrisoare e de prisos. Inainte de a părăsi încăperea aceea, l-am silit pe Storey — amenințîndu-l că-i dau în vileag ticăloșiile — să-mi dea un cec pentru toți banii pe care și-i însușise prin fraudă — cît am fost eu în serviciu — în total treizeci de lire.

Pînă în ziua de azi Hester mai e încă încredințată că i-am cîștigat la curse, pentru că niciodată nu mi-am putut lua inima în dinți să-i spun adevărul. Nu am fost niciodată amator de curse de cai așa că ea nu s-a dumirit nici pînă acum; cum de n-am putut rezista atunci ispitei unei combinații așa de grozave.

BĂTĂLIA FLORILOR

Li se spunea „gemenele cereşti" nu atît pentru că ar fi fost pioase sau divine ca înfăţişare, ci doar pentru că lumea făcea un joc de cuvinte datorită asemănării dintre numele lor — Haven şi cuvîntul *heaven* — cer. Theresa şi Isabel Haven — gemenele Haven — gemenele cereşti.

Locuiau la Beaumaris, pe Coolibah Avenue, o stradă nepavată care ducea de la Beach Road pînă la o hălăciugă de bălării, arbori şi ferigi. Erau doar două case pe strada asta : cea a gemenelor — de cărămidă şi acoperită cu ţiglă roşie — şi o vilă de lemn, veche şi pitorească, ocupată de familia unui om de afaceri în retragere. „Avalon" — cum se numea casa surorilor Haven — era proprietatea cea mai apropiată de Beach Road şi ieşea la iveală ca o oază într-un deşert, printre tufişurile şi arbuştii înconjurători, de o culoare galben verzuie. Fiind de

mulţi ani grădinarul gemenelor Haven, eram foarte mîndru de această proprietate. Era una dintre grădinile-expoziţie ale suburbiilor de sud-est. De fapt se bucura de o mare faimă în întreg oraşul Melbourne. Revistele de horticultură şi magazinele ilustrate erau împodobite cu fotografii ale acestei grădini. Ea constituia un subiect pentru pictori ; creatorii de modele de îmbrăcăminte o foloseau ca fond şi decor pentru cele mai recente creaţii ale lor de rochii de stradă. Proprietarii de pepiniere se dădeau peste cap ca să primească comenzi de la surorile Haven pentru a putea menţiona grădina „Avalon" în cataloagele lor. An de an, toate expoziţiile de flori de la sud de Yarra făceau să fie premiate „domnişoarele Haven". Lucram la ele doar o zi pe săptămînă şi din oraş pînă la Beaumaris e cale destul de lungă. Totuşi am ţinut să-mi păstrez slujba asta şi pentru că era bine plătită şi pentru că îmi făceam o bună reclamă şi mie. Pe atunci mă ocupam cu aranjarea grădinilor şi am văzut că obţineam mult mai uşor contracte, dacă spuneam că lucrez la „Avalon".

Cînd a început cearta dintre ele, gemenele erau în vîrstă de vreo patruzeci de ani, după cît bănuiesc. Erau amîndouă înalte, destul cel puţin pentru sexul lor, însă se deosebeau ca trăsături. Isabel era blondă şi avea rotunjimi graţioase, de femeie, fiind pe deasupra înzestrată şi cu un glas tare blînd. În schimb, Theresa era

brunetă, cam osoasă ca făptură și cu o voce foarte joasă. Isabel se îmbrăca în culori strălucitoare, avînd mai ales preferință pentru verde și galben; Theresa prefera culorile brun și albastru sobru. Și totuși, nimeni nu știa mai bine decît mine că dedesubtul acestor deosebiri de suprafață gemenele semănau între ele ca două picături de apă. N-am putut afla niciodată vreun amănunt privitor la copilăria sau tinerețea lor, dar în orice caz trebuie să fi fost destul de ciudată, pentru că ele ajunseseră la maturitate într-o atmosferă de armonie rece, de împăcare a egoismului amîndurora, care pe mine mă îngheța. Nici una dintre ele nu părea să aibă vreodată o idee care să se ridice mai presus de preocupările legate de macii și panselușele din grădina lor. La adăpostul unei independențe materiale destul de confortabile, ele priveau lumea din afară fără interes și fără milă. Nu primeau nici un ziar și se speriau pur și simplu cînd se întîmpla ca vreun ecou al frămîntărilor de afară să treacă peste perdeaua de chiparoși care înconjura proprietatea „Avalon". Nu țineau nici o servitoare, nu primeau musafiri și arareori scoteau nasul afară din casă — și atunci doar pentru a face niscaiva cumpărături la Mentone, sau pentru a se plimba agale pe țărm. Nu trăiau decît pentru grădina lor, se purtau foarte politicos cu mine, știind că grădina era mai degrabă un rod al muncii mele decît al lor. Și pentru că și

eu îmi dădeam bine seama de lucrul ăsta, îmi plăteau doi șilingi mai mult decît salariile obișnuite. Pe deasupra, mai îmi plăteau și un comision frumușel la semințele, răsadurile și îngrășămintele pe care le procuram, lucru pe care îl făceau însă... fără să știe. Poate că nici nu le-ar fi păsat cine știe ce, pentru că nimic nu era prea scump cînd era vorba de grădina lor — nici munca, nici cheltuiala. Plivitul se făcea numai cu mîna, iar stropitul grădinii între apusul și răsăritul soarelui. Fiecare răsad replantat de curînd era apărat de o bucată de tinichea, pînă prindea rădăcină. Daliile, menite să fie expuse, erau apărate de razele prea puternice prin umbrelușe decolorate și putrezite; afidele de pe bobocii de trandafir au fost îndepărtate cu niște periuțe de păr de cămilă, iar pe melci i-am stîrpit noaptea, culegîndu-i la lumina torțelor. Gemenele își cumpărau trandafirii de la „Adelaida", rododendronii de la „Sassafras", ranunculele de la „Geelong", și lalelele de la „Macedon". În timpul concursurilor, oamenii spuneau de multe ori că grădina nici nu pare de pe lumea asta, ci mai degrabă scoasă dintr-o carte de basme. Nici un singur fir de iarbă, nici cea mai mică petală de floare nu părea neglijată, toate parcă ar fi fost aranjate cu cea mai mare artă.

Cearta, ca mai toate certurile de altfel, a început de la un fleac. Pe la începutul verii nu știu cărui an, cînd tocmai se făceau planurile

pentru expoziția de toamnă, am prins de veste că surorile nu se prea înțelegeau în privința stratului care mărginea toată partea de sud a grădinii. Isabel vroia să păstreze cu sfințenie florile vechi, care contribuiseră la cucerirea atîtor premii : flox, petunii, steluțe și zinii, susținute de smocuri ierboase perene. Theresa vroia să schimbe toate astea cu plante foioase : bujori, stînjenei, crizanteme și begonii, pe un fundal de dalii și amarant.

Cînd s-a terminat expoziția de primăvară și era momentul să scoatem răsadurile, am întrebat-o pe Theresa ce avea de gînd să pună în locul lor. De fapt am întrebat-o pe Theresa numai pentru că așa s-a întîmplat, s-o văd pe ea întîi în ziua aceea. Dacă m-aș fi întîlnit cu Isabel, aș fi întrebat-o mai întîi pe ea, pentru că întotdeauna avusesem grijă să mă port la fel de respectuos cu amîndouă surorile.

Theresa mi-a răspuns că o să-mi spună ce facem cu stratul de pe margine săptămîna cealaltă, și mi-a explicat, fără să pară cîtuși de puțin stîrnită, că nu stabilise încă, împreună cu sora ei, viitoarea aranjare a acestei părți din grădină.

Miercurea următoare, prima pe care am întîlnit-o a fost Isabel și am întrebat-o de îndată dacă luaseră vreo hotărîre în privința stratului lung de pe margine. A privit stratul, dusă pe gînduri, și apoi m-a întrebat :

— Johnston, crezi că foioasele sînt potrivite pentru aspectul locului ?

Am asigurat-o că locul e la fel de potrivit pentru foioase ca și pentru alte flori și, după ce s-a mai gîndit un timp, mi-a spus că n-a căzut încă de acord cu sora ei în privința asta.

A venit iar ziua de miercuri, și de data asta cele două domnișoare s-au apropiat împreună de mine. Cînd am deschis vorba despre gardul de la sud, s-au privit pe jumătate sfioase, pe jumătate sfidătoare, lucru care m-a făcut să înțeleg că erau mai departe ca oricînd de a ajunge la o înțelegere.

— Mă tem că... a început Isabel. Dar Theresa a întrerupt-o cu bruschețea ei obișnuită :

— O să te punem mai tîrziu la curent, Johnston. Vino, Isabel.

Fără să mai zică vreo vorbă, mi-au întors amîndouă spatele și au intrat în casă.

După vreun ceas, a ieșit Isabel și mi-a spus să pregătesc bine stratul de pe margine, pentru a-l planta. Zis și făcut, numai că săptămîna următoare iar a trebuit să le întreb ce pun în el. De data asta Theresa era singură. A încruntat din sprîncene, fără să vrea s-a uitat amenințător înspre casă, întrebîndu-se parcă dacă nu cumva soră-sa pîndește de pe undeva de la fereastră. Apoi, m-a anunțat, întărind într-un fel ciudat pronumele :

— *Noi* am hotărît să punem plante foioase.

În ziua aceea n-am zărit-o de loc pe Isabel, dar miercurea următoare a ieşit din casă, tocmai cînd plantam răsadurile. Faţa ei, de obicei senină, părea acum umbrită.

— Ce părere ai tu, Johnston, de toate chestiile astea ? m-a întrebat ea, după ce mi-a spus bună dimineaţa.

— Ce să zic, domnişoară Isabel, cel puţin o să fie ceva nou, i-am spus eu prudent.

— Ceva nou ! M-a fulgerat cu o privire şi s-a îndepărtat, fără să mai spună ceva.

Din ziua aceea, marginea de sud a grădinii a devenit proprietatea exclusivă a Theresei, Isabel spălîndu-se pe mîini de ea şi luînd în stăpînire, tot atît de exclusivă, mai multe straturi din peluza principală. Era pentru prima dată cînd mi se întîmpla să văd o dezbinare în grija lor pentru grădina „Avalon". Pînă atunci entuziasmul surorilor se răspîndise deopotrivă, şi fără părtinire, asupra întregii grădini. Acum, fiecare din ele avea cîte o parte proprie, în care cealaltă trebuia să fie atentă să nu-şi bage nasul. Din toate celelalte puncte de vedere lucrurile se desfăşurau ca de obicei, dar straturile de flori din faţa peluzei încetaseră să mai existe pentru Theresa, pe cînd pentru Isabel nu mai existau cele ce mărgineau proprietatea de-a lungul aleii cu pietriş roşu. Mie îmi venea greu în felul ăsta, pentru că ori de cîte ori ţineam sfat tustrei laolaltă, vorbeam ca şi cum în grădină

ar fi rămas două porţiuni de teren complet necultivate. Trebuia să păstrez cu orice preţ această slujbă avantajoasă, şi eram destul de obişnuit cu lucrurile astea, ca să am grijă să nu pomenesc de partea de sud în prezenţa Isabelei, sau de straturile de flori în prezenţa Theresei.

În sfîrşit a venit toamna, şi nicicînd n-au fost mai numeroşi şi mai plini de admiraţie privitorii care căscau gura, uitîndu-se peste glădiţa tunsă scurt din faţa grădinii. Theresa triumfa, întrucît grădina „Avalon" a luat premiul întîi la concursul ziarului *Herald,* şi locul al doilea dintr-o competiţie ţinută sub auspiciile Consiliului Municipal. Din cîte spuneau ziarele despre grădinile care cîştigaseră concursurile, grădina „Avalon" era mai frumoasă ca oricînd. Ziarul *Herald* scria că stratul cu plante foioase constituia o inovaţie ce înviora atmosfera, prorocind chiar „o reînviere a popularităţii acestor plante oarecum neglijate în ultima vreme". Un alt ziar scria că domnişoarele Haven găsiseră o notă nouă şi majestuoasă în aranjarea marginilor, pomenind cu mult dispreţ despre „strălucirea cam pompoasă a floxului şi petuniilor demodate".

Se înţelege de la sine că toate acestea nu puteau decît să le dăuneze celor două surori. Nu erau ele genul de femei care să facă confidenţe unui om de serviciu, dar le cunoşteam de multă vreme destul de bine, în orice caz, ca să le pot

citi gîndurile. În săptămîna care a urmat concursului, am observat că dispoziția amîndurora se schimbase în rău. Theresa era acum plină de mulțumire de sine, de siguranță și îngîmfare, pe care se vedea bine că nu și-o poate stăpîni de cîte ori se uita la soră-sa, ori la peluza principală. În Isabel mocnea supărarea, dar ea era demnă în posomorîrea ei — stătea cu capul sus, cu buzele strînse, iar în ochi îi scăpăra o lucire metalică. Era semn că o rodeau de pe acum gînduri de răzbunare.

De fapt însă, nimic nu s-a petrecut în timpul iernii — atîta doar că împărțirea răspunderilor, care începuse cu hotarul de miazăzi — s-a întins cu timpul asupra întregii grădini. În afară de hat, Theresa a mai preluat și grupul de stînci de lîngă poarta principală, precum și peluza, colțul ferigilor, pomii fructiferi și gazonul care închidea grădina din spate. Isabel și-a păstrat peluza din față, cu straturile ei împodobite, marginea dinspre casă, arbuștii de pe lîngă gardul de nord și bazinul cu pești, care alcătuia centrul aleii circulare din fața pergolei. Nu prea știu dacă acest aranjament era formal sau nu; știu doar atît că pe la sfîrșitul iernii îl respectau cu atîta grijă de parcă ar fi fost stabilit printr-o hotărîre scrisă. Cînd și cînd surorile mai puteau fi văzute în tovărășie, dar aveau grijă să nu discute cu mine cînd erau împreună. Și așa era, însă, destul de neplăcut să discut ce trebuie să

fac întîi cu una și pe urmă cu cealaltă, ca și cum cînd o jumătate din grădină, cînd cealaltă, ar fi dispărut de pe fața pămîntului. De aceea, m-am bucurat în ziua în care Therese mi-a dat dispoziție să-mi împart timpul în mod egal între ea și sora ei — adică să lucrez dimineața pentru dînsa și după-amiază pentru Isabel. Nu m-am arătat surprins pentru că de fapt nici nu eram. Lucrurile erau în dezordine și dezordinea n-avea ce căuta la „Avalon".

— Sora mea și cu mine sîntem de părere că în felul acesta va fi mai bine, a adăugat Theresa, fără să pară cîtuși de puțin stînjenită. Vei putea astfel să-ți organizezi munca mai cu spor.

Demnitatea cu care femeile acestea își purtau înainte cearta, era de-a dreptul patetică. Întotdeauna spuneau: „noi" sau „sora mea și cu mine". Eram sigur că știau că eu înțeleg perfect totul, și totuși nici prin vorbă, nici prin faptă, nici una din ele nu încerca să mă atragă de partea ei. Neclintite, și cu o răceală desăvîrșită, se străduia fiecare pe rînd să-mi cultive respectul, nu numai pentru una dar și pentru cealaltă. Și într-adevăr, au făcut lucrul ăsta atît de bine, încît multă vreme am sperat că împăcarea trebuie să vină dintr-un moment într-altul. În fiecare miercuri dimineața, mă duceam la Beaumaris cu inima plină de încredere, că o să le văd ieșind din pergolă vorbind

și rîzînd laolaltă, așa cum făcuseră de atîtea ori, înainte să se fi ivit între ele discuția despre blestematele alea de foioase și begonii.

Speranță zadarnică însă, pentru că pe măsură ce treceau lunile de iarnă, primăvară și vară, prăpastia dintre surori se căsca tot mai adîncă. In vremea asta însă, grădina „Avalon" se făcea tot mai frumoasă. Sub imboldul unei rivalități, de care păreau acum cu totul posedate, gemenele Haven se întreceau una pe alta în îngrijirea grădinii.

Nici una nu se mai mulțumea să rămînă la ceea ce se realizase pînă atunci. Se introduceau mereu lucruri noi: se modifica dispunerea straturilor, se înnoiau arbuștii, se achiziționau articolele cele mai noi și mai costisitoare de pe cataloagele pepinierelor. Rareori se întîmpla să treacă o săptămînă în care să nu trebuiască să vin cu un om, să mai îmi dea o mînă de ajutor la treburile noi care se iveau.

Toate aceste schimbări însă, n-au făcut decît să răpească grădinii pentru o vreme o parte din bogăția aceea deplină și nemărginită, care constituise principalul ei farmec. Din pricina asta, eu unul nu m-am mirat cînd, în anul următor, grădina n-a luat nici măcar o mențiune în cadrul concursurilor.

Rezultatul a fost o întețire puternică și imediată a scandalului dintre cele două surori. Au pus să se clădească un șopron nou, lîngă gar-

dul din spate, pe care l-au înzestrat cu o garnitură completă de unelte noi, ba chiar și cu o mașină de tuns gazonul. Toate acestea aparțineau Isabelei. Theresa și-a păstrat garnitura cea veche, foarte bună, de altfel, pe care o ținea într-o despărțitură a șopronului de lemne. In vremea asta cele două femei nu mai puteau fi văzute împreună, nici măcar în aceeași parte a grădinii. Eu eram însoțit, pas cu pas, de cîte una din ele — după cum se întîmpla să fie dimineața sau după-amiaza. Diminețile, cînd eram ocupat cu Theresa, în partea din față a grădinii, Isabel nu ieșea din partea de din dos. In schimb după-amiaza, cînd lucram cu ea în spatele grădinii, Theresa stătea tot timpul în față. Dacă în timpul dimineții sau după-amiezii trebuia să-mi schimb terenul pe care lucram, sora cealaltă se muta și ea. Uneori, cînd în cursul celor patru ceasuri era nevoie de mai multe mișcări, începeam să mă simt ca grădinarul unei mănăstiri de maici, silit să poarte talangă la gît.

Adeseori, în anul din urmă, m-am tot întrebat cum s-or fi împăcînd ele stînd împreună în casă, deoarece unele semne îmi dădeau a înțelege că cearta depășise cu mult cadrul grădinii. Așa de pildă, dimineața, Isabel cobora pe alee, la cîteva clipe după ce fluiera poștașul. După aceea cobora și Theresa să-și ia poșta ei. In locul cutiei de lîngă portiță, unde lăsa brutarul pîinea, se afla acum încă o cutie. Intre douăsprezece și

unu, la amiază, Theresa se afla în grădină, pe cînd Isabel stătea acolo între unu și două. Amănuntele astea m-au făcut să trag concluzia că surorile nu mai luau masa împreună.

Pentru mine situația însă era cum nu se poate mai stînjenitoare, dar cel puțin această înstrăinare deplină mă împăca mai mult decît starea lucrurilor de la început, pentru că acum știam precis care sînt împrejurările. Ș-apoi știam la ce să mă aștept. Dimineața, Isabel pur și simplu nu exista. După-amiaza trebuia să-mi aduc aminte de ea și să uit cu desăvîrșire că mai avea și o soră. La douăsprezece, Theresa îmi făcea un ceai pentru dejun și-mi plătea nouă șilingi. La cinci după-amiază Isabel îmi plătea și ea nouă șilingi. La zece și jumătate dimineața Theresa îmi dădea un ceai; la trei și jumătate Isabel îmi dădea și ea un ceai. Cunoșteam acum limitele celor două teritorii, cum îmi cunoșteam buzunarele, și înțelegeam că ar fi fost o adevărată trădare să fi smuls o buruiană din sectorul arbuștilor, înainte de amiază, sau să proptesc un arac pentru o plantă căzută în partea dinspre miazăzi, după ora unu. La douăsprezece puneam toate uneltele Theresei la o parte în șura de lemne, iar la unu scoteam afară, cu multă solemnitate, noua mașină de tuns iarbă a Isabelei. Într-o după-amiază, Theresa a ieșit după cumpărături și a uitat să închidă apa la un furtun, care stropea niște tufișuri nou plantate lîngă gardul din dosul casei. Pe la cinci încă mai curgea, pentru că sub privirile vulturești ale Isabelei nu mi-am putut lua inima în dinți să închid robinetul.

Cu timpul m-am deprins cu toate astea, ba chiar am început să mă distrez. Ce-mi pasă mie dacă nu găseau nimic mai bun de făcut în viață? Eu scoteam parale bunișoare de pe urma comisionului de la toate noile lor cumpărături, și viața mea căpătase o întorsătură nouă, chiar pasionantă. Miercurea dimineață, cînd intram pe poarta grădinii „Avalon", eram plin de vioiciune, bine dispus, așteptînd mereu ceva, de parcă m-aș fi instalat într-un fotoliu la teatru. Dacă cele două femei s-ar fi putut vedea și ele așa cum le vedeam eu, probabil că nu le-ar fi trebuit mai mult de cîteva minute, pentru a găsi o cale de împăcare.

Primăvara, s-a petrecut ceva senzațional. Proprietatea alăturată, „Yantara", cu grădina ei sălbăticită, de modă veche, a fost scoasă în vînzare și a cumpărat-o Isabel. Nu i-a trebuit multă vreme pînă să se hotărască. Chiar în ziua în care s-a anunțat vînzarea, m-a întrebat dacă mai am vreo zi liberă pe săptămînă. I-am răspuns că n-am niciodată zile libere, dar aș putea să las baltă vreuna dintre celelalte slujbe, dacă ține să-i acord mai mult timp.

Ea m-a privit drept în ochi.

— Ştii, Johnston, mă gîndesc să cumpăr „Yantara". Dacă-mi pun gîndul în aplicare, atunci am să mă duc să locuiesc acolo şi o să trebuiască să curăţ grădina de la un capăt la altul şi s-o pun la punct.

Eu am dat din cap, fără să mă mir. Aşa ajunseseră lucrurile acuma încît era greu să mă mai surprindă vreo acţiune de-a ei sau de-a surorii ei.

— O să trebuiască să mai angajez ajutoare, domnişoară Isabel, pentru că grădina aia e într-un hal fără de hal.

— Perfect, mie nu mi-e frică de cheltuieli. Ce-ar fi să mergem săptămîna viitoare să o vedem, aşa, de-a fir a păr? Oricum, o să mai treacă vreo lună pînă să intru în posesia ei.

M-a întrebat dacă mi-ar conveni să lucrez permanent la „Yantara" o dată pe săptămînă şi eu nu m-am dat în lături. Şi aşa nu încăpea îndoială că mai curînd sau mai tîrziu aveam să fiu implicat în cearta dintre surori şi vedeam limpede că grădina nouă-nouţă a Isabelei avea să ofere prada cea mai grasă. Fiind familist, mă gîndeam că nebunele astea nici nu pot să-şi risipească banii pe altceva mai bun decît pe hrana copiilor mei.

Theresa nu mi-a spus nimic în privinţa asta în ziua respectivă, dar miercurea următoare m-a întrebat dacă am aflat „despre gîndurile duduii Isabel". I-am răspuns că ştiu.

— Ascultă, Johnston, te-a angajat să îngrijeşti proprietatea Yantara?

— Da, domnişoară Theresa.

Ea a stat puţin şi a cîntărit lucrurile, cu ochii în pămînt. Eu mă gîndeam că a sosit momentul cînd ni se despart drumurile.

Spre marea mea surprindere însă, a ridicat deodată capul şi m-a privit pînă în străfundul ochilor:

— Să ştii că în orice caz eu tot am să-ţi cer să lucrezi o zi întreagă la „Avalon".

— Aşa trăgeam şi eu nădejde, i-am răspuns, susţinînd cu greu privirea ei. Nu văd nici un motiv pentru care să nu pot îngriji de amîndouă proprietăţile.

Ea mă mai privea încă ţintă, dar acum expresia ochilor ei era ameninţătoare.

— Poate că n-o fi. Dar eu mă bizui pe dumneata, ca să menţii reputaţia proprietăţii „Avalon".

Am asigurat-o că nu trebuie să se îngrijoreze, dar cînd a aruncat o privire plină de înţeles către hălăciuga de pe „Yantara", care se zărea pe deasupra gardului despărţitor, am înţeles că în ceea ce mă privea, acum se disputa ultima rundă a meciului.

În după-amiaza aceea, am mers cu Isabel să inspectăm proprietatea „Yantara". Şi, credeţi-mă pe cuvînt, era într-adevăr o hălăciugă, o sălbăticiune în toată puterea cuvîntului. Peluza

din spate fusese de mult năpădită de buruieni, pe cînd cea din faţă fusese mereu micşorată, pînă ce ajunsese să aibă pe margini doar smocuri de iarbă, scaieţi şi tufişuri neîngrijite. Glădiţa din faţă surpase gardul putred şi se întinsese afară, pe stradă. Trandafirii acăţători şi *bougainvillea* drapau pereţii casei şi se căţărau nebunatici pe ţiglele acoperişului. De undeva, din spatele casei, se urcase tocmai pe vîrful acoperişului un smoc de tulpini de *dolichus*, care se căţărau pe muchiile coşului cel mare, şi ţîşneau în sus ca o pană înfiptă într-un joben. Toate aleile şi potecile erau pline de gropi şi năpădite de ierburi şi buruieni. Sub pomii fructiferi din grădina din dos, putrezea încă o parte din recolta anului trecut, într-un morman de hrean amestecat cu spanac neozelandez. Întreaga proprietate răspîndea un iz puternic de mucegai şi putregai.

— Un singur lucru bun are locul ăsta, Johnston: pămîntul e odihnit, spuse veselă Isabel. Cred că o să rodească numaidecît cînd o fi lucrat.

Am discutat toată chestiunea, am făcut planuri, am întrezărit posibilităţi. Isabel era ca un general care pregăteşte o mare bătălie. Bineînţeles că mai fusese pe acolo şi ştia cu de-amănuntul ce are de gînd să facă. Voia să sape peluza din dos şi să o aranjeze din nou, pe peluza din faţă voia să pună maşina de cosit gazonul.

Gardul viu voia să-l reteze pînă la înălţimea de cinci picioare, ca să fie deopotrivă cu cel de la „Avalon“. Pe urmă voia să scoată tulpinele de *dolichus, plumbago* şi *sparmannia,* şi trandafirii cei vechi, ba chiar mai toţi copacii şi arbuştii, în afară de cîţiva anume — *storacele* cu răşina parfumată, *sophora* japoneză şi *protea* — căci cunoştea copacii şi plantele aproape tot aşa de bine ca şi mine.

Pe urmă voia şanţuri noi de irigaţie, voia să schimbe pietrişul de pe alee, să înnoiască gardul din faţă şi porţile, să facă o pergolă de trandafiri...

S-a uitat la buchetele trandafirii de Léonie de Viennot de pe marea pergolă de la „Avalon“ şi la splendidele magnolii, care înfloreau în spatele ei, şi atunci am văzut lucind în ochii ei — pentru a doua oară în ziua aceea — scînteia bătăliei.

— Johnston, să vezi ce grădină scoatem noi din asta! spuse ea îndîrjită.

— Fără îndoială, domnişoară Isabel.

Şi totuşi, cînd m-a întîmpinat aceeaşi căutătură cercetătoare, cu care şi Theresa îmi scormonise străfundurile ochilor, m-am simţit oarecum vinovat...

— Doresc, mi-a spus Isabel, apăsînd ferm pe cuvinte, să mă serveşti şi aici tot aşa de conştiincios ca şi la „Avalon“.

Cearta dintre cele două surori îmi ascuţise simţul de observaţie, aşa că nu mi-a scăpat zîmbetul care a licărit o clipă pe buzele ei hotărîte — numai pe buze. Surorile începeau să-şi dea arama pe faţă.

Deşi nu puteam fi decît măgulit că amîndouă se hotărîseră să mă păstreze, era limpede că situaţia cea nouă nu putea să dăinuie prea multă vreme. Între timp însă, cîştigul meu era mai gras ca oricînd, şi demonul lăcomiei, trezit înlăuntrul fiinţei mele, m-a făcut să mă arunc cu mai multă rîvnă în mijlocul acestei lupte. Dacă femeile astea vor să se lupte, treaba lor, n-are decît să le înghită şi iadul, numai lui Johnston să-i meargă bine.

Isabel s-a apucat de noua întreprindere cu o energie neobosită, trebăluind prin casă încă şi mai aprig decît în grădină. La patruzeci şi opt de ore după ce a fost eliberată, proprietatea „Yantara" a fost invadată de o mică armată de lucrători: dulgheri, zugravi, instalatori, zidari şi specialişti în acoperişuri. Ca să mă bucur din plin de această activitate — şi ca să mai şi profit de pe urma ei — m-am prefăcut bolnav două săptămîni, şi nu m-am dus pe la celelalte slujbe. Vremea era bună şi zile întregi am ars toate gunoaiele în mijlocul peluzei din spatele proprietăţii. Aveam cu mine un ajutor destul de priceput şi, după munca pe care am depus-o, la capătul celor două săptămîni, foştii proprietari

ai grădinii „Yantara" cu greu şi-ar mai fi putut-o recunoaşte. De-a lungul gardului din faţă, glădiţa tăiată cu multă severitate, lipsită de verdeaţa frunzelor, stătea acum dreaptă şi netedă ca o cutie lunguiaţă în dosul unei palisade noi-nouţe, vopsită în verde. În ea se deschidea o poartă de lemn, foarte împodobită, deasupra căreia fusese bătută o tăbliţă cu noul nume al proprietăţii „Yantara" : „Elysia". Straturi de curînd săpate şi greblate, alcătuiau pete negre ca cerneala pe fondul peluzei bine tunse, de culoare gălbuie. Pietrişul alb şi lustruit acoperea acum aleea mărginită de şanţuri deschise şi cuprinsă sub bolţile a trei rînduri de pergole duble, aşezate la intervale regulate. Toate hotarele principale erau mărginite cu ţigle roşii, în locul banalelor scînduri de mahon. În spatele ţiglelor se întindea pămîntul gol, brăzdat ici colo de cîte un mănunchi de beţe, ce însemnau locurile destinate plantării noilor tufişuri şi copaci. Deşi păreau puse cam la întîmplare, beţele acestea purtau etichete care l-ar fi putut convinge pe orice om priceput că fuseseră aranjate cu cea mai mare grijă. Ca şi mine, Isabel ştia la centimetru înălţimea exactă pe care avea s-o atingă fiecare copac, şi înainte de-a-i planta, am măsurat amîndoi toate locurile respective cu ramuri de mărimea trebuincioasă. Fiecărui copac sau arbust i s-a dat exact atîta spaţiu cît avea să-i trebuiască la maturitate —

nici mai mult şi nici mai puţin. Intre timp toate spaţiile dintre ei aveau să fie umplute de plante anuale şi perene ierboase.

Intr-o seară, cînd am terminat cu aranjatul grădinii şi după ce a plecat din casă şi ultimul lucrător, Isabel mi-a făcut o surpriză, dîndu-mi un bacşiş. Cînd mi-a întins hîrtia de o liră s-a înroşit puţin ; nici ea nici soră-sa nu mai făcuseră vreodată aşa ceva. Ştia, fără îndoială, că o să-mi dau seama ce o îndemnase să mi-l ofere — dorinţa de a mă atrage de partea ei în lupta împotriva Theresei.

— Ai muncit din greu, Johnston, mi-a spus ea cu un zîmbet blînd, cum rareori mai văzusem de la începerea certei. Să nădăjduim — spuse ea — că „Elysia“ va ajunge victorioasă.

— Asta o să ia timp, domnişoară Isabel, dar în orice caz temeliile le-am pus.

— O să ia timp ? Cred că e mai bine să-ţi spun de pe acum că intenţionez să mă înscriu la concursul din toamnă.

— Anul ăsta ?

Ştia şi ea foarte bine că e o pretenţie nesăbuită, dar mi-a îngînat vorbele cu o supărare copilăroasă şi s-a îndepărtat, fără să mă mai lase să mai scot vreun cuvînt.

„Va să zică — mi-am spus în gînd — la urma urmei tot „Avalon“ o să fie grădina mea, pentru că Theresa o să cîştige concursul, iar Isabel o să dea pe mine toată vina înfrîngerii.

La „Avalon“ începuseră transformările. De cum s-a mutat Isabel, Theresa mi-a poruncit să scot tufişurile de trandafiri şi să desfac pavajul caraghios, care ducea la peluza din faţă.

— Acuma putem să scăpăm de toate prostiile astea, mi-a spus ea, răutăcios.

Ceasul de soare l-a lăsat la locul lui, dar două dintre straturile de flori le-am nivelat şi le-am acoperit cu gazon. Invidioasă pe pietrişul alb — atît de deosebit — de la „Elysia“ — a renunţat complet la alee, întinzînd peluza peste ea, pînă la hotarul de sud şi făcînd doar o potecă de cărămizi smălţuite, de la poarta principală pînă la logia. De-a lungul ei se înşirau în curbe graţioase tufişuri de levănţică. Ca să nu lase cumva vreo crăpătură în armura ei, şi-a vopsit casa şi acareturile, clădind şi o mică seră, ca să facă concurenţă modernului colţ umbros, plin de ferigi, al Isabelei.

In ianuarie, a trebuit să cer să lucrez mai mult în ambele grădini, pentru că acum, împărţindu-mi munca între două grădini întregi, o zi pe săptămînă nu mai îmi ajungea nici pentru „Avalon“, nici pentru „Elysia“. Theresa, cu care am vorbit întîi, mi-a spus că-mi plăteşte o zi şi jumătate. Isabel s-a oferit să-mi plătească două şi, cînd Theresa a auzit de asta, a făcut şi ea la fel. Atunci mi-a trecut prin minte gîndul că, dacă cearta continuă şi resursele financiare ale celor

două surori sînt egale, amîndouă au să ajungă pînă în cele din urmă la sapă de lemn.

După cum mă așteptam, „Elysia" nu s-a clasificat în competiția de toamnă. „Avalon" a obținut locul al treilea în cadrul concursului municipal, iar de la ziarul *Herald* numai o mențiune. Cu toate astea, nici una dintre cele două femei nu s-a supărat.

— Cred, Johnston, că nici nu ne puteam aștepta să ne refacem într-un singur sezon, mi-a spus Theresa. Anul viitor să obținem toate laudele pentru schimbările pe care le vom face.

După cît cred, Isabel a socotit bacșișul pe care mi l-a dat o investiție bună, bănuind că mă făcusem vinovat de vreun sabotaj împotriva Theresei. Avea prea multă experiență ca să fi sperat într-adevăr să ia vreun premiu și, pe de altă parte, nu s-a străduit cîtuși de puțin să-și ascundă mulțumirea față de insuccesul grădinii „Avalon".

— Asta e singurul an de care m-am îndoit, Johnston, mi-a spus ea cu un zîmbet prietenos. Toamna viitoare o să obținem adevăratele rezultate.

O să obținem ! *Noi !* Adică acum eram două tabere : Theresa și cu mine de o parte, și Isabel și cu mine de cealaltă parte. Mă simțeam exact ca un contrabandist, care oferă arme ambelor tabere într-o revoluție sudamericană.

În toată iarna aceea și în primăvara următoare, rivalitatea celor două gemene a pus din ce în ce mai grea stăpînire pe ele. Amîndouă au devenit victime ale unei idei fixe, amîndouă trăiau doar pentru un singur scop. Au început să nu mai dea nici o atenție înfățișării lor personale, să umble prost îmbrăcate, cu ghetele scîlciate, murdare și cu șireturile desfăcute. Ciorapii pe care-i purtau acum erau găuriți și lăbărțați, și deodată au fost scoase iar la iveală rochii pe care țin minte că le purtaseră cu mulți ani în urmă. Amîndouă miroseau a naftalină. Au renunțat să mai poarte mănuși cînd lucrau în grădină, așa că nu peste multă vreme mîinile lor erau la fel de soioase și aspre ca și ale mele. Nimic nu m-a impresionat mai mult în toată povestea asta tristă decît vederea acestor femei altă dată atît de îngrijite, care munceau acum cot la cot cu mine, cu părul răvășit, căzînd în neorînduială pe frunte și combinezoanele atîrnînd de o palmă de sub fustele zdrențuite și ieșite de soare. Vai, și cît mai munceau ! Odinioară, în alegerea operațiilor care le plăceau să le facă, predomina o anumită delicatețe feminină ; acum însă nu se mai dădeau în lături de la nimic. Cînd retezam cu foarfeca glădița de la „Avalon", Theresa venea în urma mea cu grebla și ducea pe urmă toate resturile cu cărucioara. La „Elysia", Isabel mă alunga de la crematoriu, spunîndu-mi că poate și ea să facă un asemenea

fleac. De ambele părţi ale gardului despărţitor, ajunsesem acum să fiu grădinarul calificat, care a angajat drept salahor, o femeie.

Cînd a venit iar primăvara, „Elysia“ şi ajunsese la o frumuseţe egală cu cea a grădinii „Avalon“. Cele două proprietăţi înfloreau şi străluceau alături, ca două femei frumoase şi geloase. Şi totuşi, fiecare avea un farmec al ei propriu. „Avalon“ era ca o matroană impunătoare, pe cînd „Elysia“ — ca o nimfă zglobie. Contrastul mi se părea surprinzător de potrivit, pentru că n-am izbutit niciodată să mă dezbăr de impresia că totuşi Isabel era mai tînără decît sora ei. Degetele subţiri ale noilor tufişuri de trandafiri care se întindeau peste gard şi pergolă, verdele mai strălucitor al peluzelor ei refăcute, îi stăteau de minune, după cum tonurile mai închise şi umbrele mai întunecate îi şedeau bine Theresei.

Pe straturile de flori pentru expoziţie ale „Elysiei“ pămîntul de la Moorabbin pe care-l folosisem peste solul natural, a produs o abundenţă de micşunele care a făcut-o pe Theresa pur şi simplu să se strîmbe de furie. M-a întrebat de ce erau mai frumoase florile celeilalte decît ale ei, aşa că i-am spus.

— Atunci te rog să ai grijă să împrospătezi şi pămîntul florilor noastre, la anul, mi-a spus ea tăios. Şi ştii, Johnston, doresc să mă ţii la curent cu toate amănuntele astea.

Astfel de neplăceri trebuia să suport în fiecare săptămînă de ambele părţi ale gardului despărţitor. Dacă cumva încercam să mă apăr, spunînd că mă gîndesc la cheltuială, mi se dădea a înţelege, destul de limpede, că nu am de ce să-mi bag nasul în treburi dintr-astea.

— Puţin îmi pasă de cheltuieli, a spus Theresa. Vreau ca proprietatea „Avalon“ să-şi păstreze reputaţia de cea mai frumoasă grădină din suburbiile oraşului Melbourne şi sînt gata să plătesc pentru asta.

— Am toată încrederea în dumneata, Johnston, că o să-mi procuri lucrurile cele mai bune, mi-a spus Isabel. Dacă cumva n-o să-mi mai dea mîna să le cumpăr, am să-ţi spun eu.

Aşa că eu le-am procurat lucrurile cele mai alese. Cheltuielile nebuneşti se înteţeau acum. „Avalon“ şi „Elysia“ ajunseră doi saci fără fund, în care smintitele răsturnau pungi cu aur. Nu aveau cine ştie ce bogăţii de la care să pornească, aşa că, de bună seamă, ştiau că-şi primejduiesc siguranţa bătrîneţelor. În vremea aceea, valoarea proprietăţilor funciare scădea în mod aproape cronic, şi pe piaţa liberă nici unul dintre cele două terenuri n-ar fi putut să obţină măcar jumătate din adevărata lor valoare. Îmi părea rău pentru cele două gemene, dar nu era de căderea mea să le dau sfaturi, pentru că, fără doar şi poate, ar fi socotit lucrul acesta o obrăznicie din partea mea. N-aveam

nimic de făcut în asemenea împrejurări, decît doar să ciupesc și eu pe ici pe colo. Și asta și făceam. Ajunsesem un maestru în arta de a le îmboldi. Lucram mînă în mînă cu proprietarul unei pepiniere, care îmi dădea un comision de treizeci și trei la sută de la toate cumpărăturile făcute și, cînd unul cînd celălalt, aveam grijă să le ținem pe amîndouă surorile la curent — în mod discret, de altfel — cu ceea ce se petrece de partea cealaltă a gardului. În unele săptămîni comisionul era chiar mai mare decît salariul. Din cînd în cînd mi se întîmpla și mie să mai am remușcări, dar nu prea des. Erau vremuri grele și un profit de treizeci și trei la sută, de pe urma luxului, era cu siguranță un lucru perfect legitim, într-o societate care aproba un profit de sută la sută de pe urma articolelor de primă necesitate. Pentru prima dată în viață ajunsesem un cetățean bun și respectabil — avînd în vedere standardul stabilit chiar de acei care atinseseră situațiile cele mai înalte în țară : cîștigam bani, fără să muncesc pentru ei.

În al doilea an după despărțirea celor două surori, s-a întîmplat și inevitabilul : m-a dat afară de la „Avalon". Nici una din cele două grădini n-a obținut vreun premiu în cadrul concursurilor de toamnă și am descoperit deodată că sînt suspectat de proprietăresele ambelor grădini. Poate că aș fi pierdut chiar amîndouă slujbele dacă nu m-ar fi salvat un ziar de dimineață.

Credincios politicii gazetărești de strictă împărțialitate în orice problemă care n-are nici o importanță, jurnalul acesta a publica un articol în care mă condamna pentru realizările de la „Avalon" și mă suia în slăvi pentru cele de la „Elysia" :

„S-ar părea că în ultima vreme domnișoarele Haven au pornit pe drumul unei rivalități amicale. Cu atît mai bine pentru comunitatea noastră. In noua grădină „Elysia" se poate deja distinge acea scînteie de geniu, care a făcut grădina „Avalon" să fie atîta vreme o adevărată mîndrie a suburbiilor din sud-estul orașului..."

Asta s-a întîmplat într-o miercuri, și Theresa m-a evitat toată ziua, în afară doar de ora prînzului, cînd a venit să-mi umple gamela cu mîncare. La cinci, a ieșit din casă, aducîndu-mi plata. Avea aerul celui care are de îndeplinit o datorie neplăcută, și e hotărît să nu se abată cîtuși de puțin de la ea. Consecventă pînă la urmă, m-a concediat cu o brutalitate fățișă.

— Regret, Johnston, dar nu mai am nevoie de serviciile dumitale. Am angajat un alt grădinar.

— Dar știu că v-ați grăbit ! am exclamat eu.

— Cred că n-ai de ce să te miri, nu ?

N-aveam de ce să mă mir, și nici de ce să mă sperii cine știe cît. Numai că nu voiam să-mi plec capul chiar așa de ușor :

— Ba, într-un fel, am, domnişoară Theresa. Mă aşteptam la aşa ceva anul trecut, dar acum...

M-am oprit să văd ce zice. M-a privit cu duşmănie. Deşi era la fel de jerpelită ca în toate lunile din urmă, se umfla în pene ca un curcan.

— Uite ce e, Johnston, aş prefera să nu discut problema asta.

Am dat din cap cu multă indulgenţă. Aş fi vrut să-i mai spun ceva, dar în momentul acela nu mi-a venit în minte nici o vorbă care să mă răzbune, fără să fie jignitoare. Şi totuşi, n-am putut să-mi stăpînesc un zîmbet cînd am dat să plec, pentru că era grozav de ridicol contrastul dintre aerul maiestuos şi sminteala ei.

— Rîzi de mine, Johnston ?

M-am mulţumit să-i arunc peste umăr o privire plină de compătimire şi să-i spun liniştit :

— Bună ziua, domnişoară Theresa.

Probabil însă că pe faţa mea se putea citi ce aveam în inimă, pentru că ea a roşit deodată şi a intrat grăbită în casă.

A doua zi, cînd i-am spus Isabelei ce s-a întîmplat, nici nu şi-a dat vreo osteneală să-şi ascundă mulţumirea :

— Bravo ! Acuma o să poţi să-ţi concentrezi atenţia asupra „Elysiei“ şi să-ţi dai mai mult interes. Izbucnirea ei a fost atît de spontană încît nici eu n-am putut să-mi ascund surprinderea. Se pare că ei nici nu-i trecea măcar prin minte

că aş putea regreta cele două zile de lucru pe care le-am pierdut. De aceea i-am şi răspuns :

— Domnişoara Isabel, lucrurile mai au însă şi altă faţă, dacă stăm şi ne gîndim.

Ea mi-a zîmbit însă cu nevinovăţie şi numaidecît am ajuns la o înţelegere deplină de parcă am fi semnat un acord. De aci înainte aveam să lăsăm baltă fineţurile şi prefăcătoria. Ne angajasem făţiş, pe viaţă şi pe moarte, într-un război împotriva proprietăţii „Avalon“. Era o bătălie a florilor, care trebuia dusă pînă la capăt.

Săptămîna următoare a apărut la „Avalon“ succesorul meu şi, la sfîrşitul primei lui zile de muncă, am ieşit amîndoi cu bicicletele din grădinile alăturate. Era un om între două vîrste, cu faţa ascuţită ca o secure, şi părea foarte tăcut. Am încercat să intru în vorbă cu el, dar probabil că Theresa îi prezentase lucrurile în culori foarte întunecate, pentru că s-a uitat spre ferestrele casei, de parcă îi era frică să nu fie văzut stînd de vorbă cu mine.

— Dar ştiu că ai dat de o slujbă grasă, prietene, i-am spus eu vesel.

Pe faţa lui se citeau bănuielile ; Dumnezeu ştie ce auzise despre mine.

— Nu cade prost de loc, mi-a răspuns el, fără prea mult entuziasm, adăugînd după aceea : Splendidă zi, nu-i aşa ? Şi pînă să mai zic vreo vorbă, şi-a încălecat bicicleta şi dus a fost.

Prea bine — mi-am zis în sinea mea — dacă așa vrei tu să fie lucrurile, așa o să fie. Tu ești pentru Theresa, și eu sînt pentru Isabel. Bagă bine de seamă...

Mai tîrziu am aflat că se numește Egan și — de ce să nu-i dau Cezarului ce-i al Cezarului — era un grădinar foarte bun. Privind săptămînă după săptămînă peste gardul despărțitor, n-am observat nici o modificare esențială la „Avalon", dar în tot ce făcea omul ăsta, se vedea fără doar și poate o mînă de maestru.

Așa au trecut douăsprezece luni de relativă liniște, în care „Elysia" se apropia încet dar sigur de frumusețea deplină a grădinii „Avalon". Surorile ajunseseră aproape la limită cu planurile lor de concurență și se porniseră acum pe un fel de război de tranșee în ceea ce privește straturile pentru expoziție. În felul acesta lupta trecuse în cea mai mare măsură în mîinile pricepute ale lui Egan și ale mele. Și el inhalase o parte din dușmănia surorilor și îmbrățișase cauza Theresei, tot atît de entuziast cum îmbrățișasem eu pe cea a Isabelei. Ne-am înscris la toate expozițiile de horticultură, de la Caulfield la Frankston și de la Brighton la Dandenong. Am expus aproape toate lucrurile care se puteau prezenta la concurs. Nu vorbeam între noi, dar după ce se terminau aprecierile juriului, stăteam pufnind disprețuitori pe lîngă respectivele noastre vaze, sau treceam unul pe lîngă celălalt măsurîndu-ne

cu dezgust. Alți horticultori începuse să vorbească despre o conspirație, pentru că pe de o parte datorită priceperii noastre profesionale și pe de altă parte datorită intensei noastre dușmănii, Egan și cu mine eram irezistibili. Dacă nu izbutea unul, era sigur că trebuia să triumfe celălalt.

Theresa avea noroc și era fericită că-și găsise un om pe măsura firii ei nestăpînite, gata să recurgă la orice expediente. Îl conducea pe Egan tot așa de bine cum mă conducea Isabel pe mine. Mînați de rivalitatea gemenelor, am uitat și el și eu tot ce aveam comun. Pentru amîndoi, concurența a devenit o chestiune de prestigiu personal. Am început să ne spionăm unul pe altul peste gard, urmărind invidioși progresele pe care le făceau florile destinate expoziției. Dacă Egan ar fi dovedit cît de puțin simț al umorului, mi l-aș fi putut păstra și eu pe al meu. Așa însă, fața lui înăcrită, pe care i-o vedeam cînd ieșea seară de seară pe poarta proprietății „Avalon", a început să mă enerveze, și am pierdut cu totul din vedere partea nostimă a vrajbei florilor. Îi mai atribuiam și aroganța țeapănă a Theresei, ce-mi inspira milă pentru Isabel — sentiment care avea în mare măsură și caracterul unei afecțiuni. Isabel era încă foarte feminină, tot așa blîndă la vorbă, și își păstrase delicatețea trăsăturilor. Deși era tot atît de nestăpînită ca și sora ei, îi dăinuia încă pe față un zîmbet suav, un

aer de virtute supusă martirajului, care stîrnea în mine toate instinctele de ocrotire ale blestematului bărbat stăpînitor. Figura ei era tristă și îndurerată, cînd o vedeam trecînd prin bogăția luxuriantă de culori a grădinii aceleia minunate. Uneori o vedeam stînd liniștită, minute în șir, privind dusă pe gînduri, la gardul dintre cele două proprietăți. Lîngă gard, ascunsă de un tufiș, se afla o ladă, la care ducea o potecă. Niciodată n-am văzut-o pe Isabel în preajma lăzii aceleia, dar nici n-am mutat-o din loc și n-am greblat poteca. Era ușor să ți-o închipui pe Isabel în singurătatea serii sau la revărsatul zorilor, urcîndu-se pe ladă, ca să vadă ce se petrece pe partea cealaltă a gardului.

Mie personal nu-mi trebuia nici o ladă pe care să mă urc. Dacă mă ridicam în vîrful picioarelor, puteam privi de oriunde peste gard și cînd o vedeam pe Theresa, care umbla printre florile ei ca un general în mijlocul armatei sale, îmi ieșeam de-a dreptul din fire. Cuvintele pe care mi le-a spus atunci la despărțire: „Uite ce e, Johnston, aș prefera să nu discut problema asta“, nu-mi ieșeau de fel din minte. Mă gîndeam într-una la o mulțime de lucruri, pe care aș fi putut, sau ar fi trebuit, să i le spun atunci.

Probabil că Isabel a observat la mine această schimbare, pentru că vechile relații formale de la stăpînă la angajat, au început să slăbească și să se destrame. Dimineața și seara, cînd îmi

dădea ceaiul, aducea acum o tavă cu două porții, și mă striga să vin pe veranda din față, unde se afla o masă rustică, la adăpostul trandafirilor acățători. Nu pomenea niciodată de Theresa, dar toată conversația noastră se învîrtea cu multă viclenie în jurul dușmăniei noastre pentru „Avalon“. În asemenea momente izbuteam să observ ce înrîurire avea cearta asupra ei. Veșnica atitudine posomorîtă îi încrețise și brăzdase adînc fața. Pe la tîmple i se iviseră șuvițe albe. Ofta adeseori, și ochii ei meditativi aveau o lumină obosită, care arăta fără îndoială un somn agitat, dacă nu chiar insomnie. Degetele ei, murdare acum, păreau cu totul nepotrivite pentru a ridica ceainicul de argint și ceștile subțiri de porțelan. Nu m-am bucurat niciodată prea mult de această ospitalitate a ei, pentru că ceaiul era întotdeauna foarte slab și cozonacul era de obicei vechi. Din aceste amănunte, precum și din cîteva alte semne, am tras concluzia că ajunsese la o oarecare strîmtoare materială, și era silită să facă economii la gospodărie. Lăsa de multe ori deschisă ușa din față și, dacă mă uitam în hol, parcă vedeam o magazie de cărbuni. Toată casa era veșnic cufundată în întuneric pentru că în toate camerele, în afară de dormitor și bucătărie, ținea storurile lăsate. Trecînd prin preajma ușii, te izbea un miros de praf și haine vechi. Începusem să mă întreb cum aveau să sfîrșească toate astea. Între timp, renunțasem să mai rîd

de conflictul smintitelor cu pricina, pentru că acum era vorba şi de doi smintiţi.

Deodată, ca şi cum surorilor le-ar fi fost frică să nu ajungă într-un impas, a izbucnit războiul bălăriilor.

Intr-o zi frumoasă de primăvară, am săpat în lungul hotarului de nord al „Elysiei“ şi, după o lună, m-am trezit cu cea mai grozavă recoltă de măcriş, pe care am văzut-o vreodată într-o grădină ca lumea. Pentru cei neiniţiaţi trebuie să explic că această plantă se reproduce şi prin rădăcină şi prin seminţe. Scoate un exemplar sănătos, taie-i rădăcina în şase bucăţi, îngroapă-le pe toate la o palmă sub pămînt, şi în scurt timp o să vezi că-ţi răsar şase vlăstare viguroase.

Dacă Egan, sau Theresa, s-ar fi mulţumit doar cu o mînă două de astfel de buruieni, le-aş fi smuls pur şi simplu şi nu m-aş mai fi gîndit la ele. Dar el sau ea, îmi dăduseră o bătaie de cap nemaipomenită. Erau acolo sute şi sute de buruieni. Probabil că fuseseră aruncate peste gard înainte de a săpa eu hotarul, pentru că erau bine prinse în pămînt. Rezultatul era cum nu se poate mai bun. Mama noastră, natura, oricît de roditoare ar fi, face lucrurile în general la întîmplare, pe cînd aici se vedea cu cîtă ordine fusese organizată semănarea buruienilor, aşa că imediat am fost cuprins de o bănuială. Egan!

Tocmai atunci l-am auzit lucrînd de partea cealaltă şi, stînd doar o clipă pe gînduri, m-am urcat pe leaţul de jos al gardului, şi am privit dincolo.

— Ce ai făcut cu măcrişul ăsta? l-am întrebat cu asprime.

Mi-a zîmbit acru, deşi asta era prima dată cînd i-am văzut faţa ascuţită schimbîndu-şi puţin înfăţişarea.

— Dar tu, cu căprişorul?

— Puţin îmi pasă de căprişor...

— Şi mie puţin îmi pasă de măcriş. Ce-ar fi dacă n-am mai zice nimic şi ne-am vedea de treabă? Şi vorbind, a ridicat cu furca o grămăjoară de noduli cafenii. De cinci săptămîni mă lupt cu păcătoşeniile astea. Singure n-au putut să răsară în grădina noastră.

Isabel! mi-a fulgerat prin minte.

— Doar n-au venit de la noi! i-am spus eu, credincios stăpînei mele.

— Aşa o fi, spuse Egan, scoţîndu-şi bărbia şi mai înainte. Dar nici buruienile tale n-au venit de la noi.

Nu mai încăpea nici o îndoială că discuţia era inutilă. Nu-ţi trebuia prea multă imaginaţie ca să-ţi dai seama ce complicaţii aveau să urmeze. „Avalon“ şi „Elysia“ se înălţaseră împreună, către culmi, ca nişte rachete spre tăriile cerului, ajunseseră la zenit, şi începuseră apoi, imediat, să coboare vertiginos. Toată natura luptei se schimbase într-o clipă. Eu fusesem întotdeauna mîndru de meseria, de arta mea; pentru mine,

grădinile acelea erau mai mult decît un simplu cîmp de bătaie al celor două surori geloase.

— Ticălosule! i-am spus lui Egan.

— Tu ești de vină, măgarule, că ai pornit-o, mi-a răspuns el.

Tocmai cînd mă dădeam jos de pe gard, Isabel mi-a făcut semn să vin pe verandă.

— Zice că le aruncăm buruieni peste gard, i-am spus eu, observînd-o îndeaproape.

— Cine, noi? Johnston, sper că nu faci așa ceva?

— Bineînțeles că n-aș putea s-o fac eu, domnișoară Isabel.

— Vrei cumva să spui că le-am aruncat eu?

Bineînțeles că tocmai asta vroiam să spun, numai că nerușinarea ei m-a îngrozit pentru moment, și mi-a luat piuitul.

— Ei zic că unul din noi doi a făcut-o, și eu vă dau cuvîntul de onoare, că nu sînt ăla.

— Atunci nici unul din noi n-a făcut-o!

— Și ei ne aruncă în schimb cu măcriș.

— Ți-am mai spus că nici unul din noi nu e de vină. In orice caz însă, arată-mi ce au făcut.

Ne-am dus împreună la fața locului și am privit furioși la năvălitorii din straturile noastre.

— Probabil că la ei au intrat nodulii de căprișor într-un morman de bălegar, i-am spus eu, doar așa ca s-o încerc. Vroiam să văd dacă se prinde în plasă. De crezut tot n-o credeam, dar

privirea care a aruncat-o bălăriilor din grădina ei, m-a umplut de milă.

Amîndoi îl auzeam perfect pe Egan săpînd de partea cealaltă a gardului.

— Johnston, la noi astea nu le-a putut aduce bălegarul! a spus Isabel cu buzele strînse, așa că gura părea doar o simplă linie tăiată adînc. Avea sau n-avea dreptate, în orice caz se ținea dîrză în luptă! Pe mine m-a cuprins o nouă emoție; eram atît de supărat încît un cuvînt dacă mi-ar fi spus, aș fi sărit peste gard și aș fi transformat totul într-un adevărat război.

— Nu, domnișoară Isabel, n-au putut să intre o dată cu bălegarul.

— Tare păcătoasă buruiană, Johnston.

— Știu eu altele mai rele.

— Ce vorbești? Care?

— Măcrișul iepurelui. Am o grădină la St. Kilda, care e plină de buruieni dintr-astea. In fiecare vineri trebuie să smulg cîte o căldare întreagă.

— De bună seamă le arzi pe toate, nu?

— Pînă acuma le-am ars...

Privirile noastre s-au întîlnit. Isabel surîdea. Surîsul era răutăcios și i se răspîndea încet-încet pe față. Nu mai semăna cu ce fusese, nici măcar cu cinci minute în urmă. Știam că eram pe punctul de a-mi vinde sufletul diavolului.

— Johnston, cred că mă pot bizui pe dumneata, că vei face tocmai ceea ce trebuie.

Sigur că se putea bizui pe mine, aşa cum Theresa se putea bizui pe Egan.

Începutul l-a făcut măcrişul, căprişorul şi măcrişul iepurelui dar, ca în toate conflictele dintre oameni, fiecare parte căuta arme tot mai noi şi mai puternice. Egan şi cu mine ne cunoşteam buruienile tot atît de bine cum cunoşteam bulbii. În curînd „Avalon" şi „Elysia" au devenit depozitele nevinovate ale tuturor paraziţilor vegetali. Nu noi făceam altceva decît să le aducem şi să le dăm surorilor, care le aruncau peste gard, de cum ne întorceam cu spatele, de cum se lăsau umbrele nopţii. În fiecare zi veneam cu saci de iută, mai mult sau mai puţin plini, de parcă am fi fost nişte ocnaşi, condamnaţi să-şi ducă singuri instrumentele de tortură. Faptul că şi în împrejurările acelea ne puteam întîlni pe stradă fără să ne zîmbim, dovedea în mare măsură cît de groaznică era stupiditatea în care ne afundaserăm. Ne arătam cu trufie unul altuia sacii, cu o privire care spunea parcă: „cu ăsta te dau gata!" Apoi scuipam dispreţuitori peste răzorul dintre noi şi intram pe porţile respective cu figuri ameninţătoare şi cu nasul pe sus, de parcă am fi săvîrşit fapte de un eroism nemaipomenit. Acum îmi vine să rîd, cînd mă gîndesc la toate astea, dar pe atunci mă bălăceam prea adînc în gîlceava fetelor bătrîne, ca să-i mai pot vedea şi partea comică.

În vremea cînd s-au ţinut expoziţiile de toamnă, amîndouă grădinile începeau să se prăbuşească sub povara noului război. Femeile alea au iscat într-adevăr un război cînd ne-au aţîţat pe Egan şi pe mine unul împotriva celuilalt, căci hărţuielile meschine ale unor femei nepricepute nici nu se pot asemui cu lupta pe viaţă şi pe moarte a unor specialişti. Nu risipeam zadarnic nici energia, nici materialele. Toate buruienile, bălăriile, ierburile rele şi paraziţii vegetali pe care-i aruncasem peste gardul acela, erau o teribilă bătaie de cap pentru orice grădinar. Noi ştiam exact ce plantă să folosim, şi mai ştiam şi cînd şi cum s-o folosim.

Peste cîteva luni, se răspîndiseră peste straturi, răzoare şi peluze, nişte petice buruienoase care tăiau absolut orice şansă a vreuneia din cele două grădini, de a mai cîştiga la concursurile din anul acela. Plantele cu rădăcinile aproape de suprafaţă, cum sînt steluţele şi petuniile, nu permit să te joci cu ele, tot scoţîndu-le şi punîndu-le la loc, aşa că noi aveam de ales între tulburarea lor prin smulgerea buruienelor sau lăsarea lor pradă invaziei bălăriilor. Şi printre aceste victime sigure, năvălitorii se învîrteau de parcă şi aceşti paraziţi vegetali s-ar fi aruncat cu zel şi inteligenţă în ticăloşia jocului cel nou. Ici-colo, petice de pămînt gol au început să însemne locurile pe unde trebuisem să facem curăţenie completă.

Tot atît de dezastruos a fost şi efectul asupra plantelor perene şi asupra unor flori delicate ca daliile şi gladiolele pe care le pregăteam pentru vazele din expoziţii. Şi asta pentru că nici Egan, nici eu, nu mai aveam timp să ne îngrijim de ele. Din opt ore de muncă, cinci le petreceam luptîndu-ne cu furca, grebla şi căldarea pentru gunoi. Urmarea a fost că amîndouă grădinile au căpătat o înfăţişare generală de paragină. Buruienile îşi făceau de cap. Pe porţiunile umbrite ale potecilor, păstăile acăţătoarelor se uscau pe trandafiri, marginile peluzelor se umpleau de smocuri rebele, iar pe arbuştii ce înfloreau primăvara mai atîrnau încă florile ofilite.

Cu toate acestea nici dintr-o parte nici din cealaltă nu se arăta vreun semn de înduplecare. Acum era într-adevăr momentul să spunem „de ajuns", căci pînă şi oamenii din afară văzuseră limpede că pornisem cu tot dinadinsul pe un drum de distrugere reciprocă. Zvonul vrajbei începuse să se răspîndească, aşa că acuma ori de cîte ori ridicam ochii şi mă opream din lucru, vedeam feţe curioase, care iscodeau peste poartă. (Acum nu te mai puteai uita peste gardul viu care, lăsat în voia soartei, crescuse nemăsurat.) Intr-o zi, un reporter de la un ziar m-a rugat să-i spun „povestea". I-am spus să se ducă să vorbească cu Isabel. In amîndouă grădinile, cumpărăturile aproape că încetaseră, aşa că şi „ciupelile" mele se reduseseră. Şi totuşi, curiozitatea de a vedea cum o să se sfîrşească lupta şi dorinţa neîncetată de a-l învinge pe Egan mă ţineau încă legat de această slujbă. De cum se ivea vreo buruiană nouă, i-o arătam Isabelei; dar ea nu făcea decît să strîngă din buze, să arunce o privire răzbunătoare către „Avalon" şi să ofteze, supărată parcă de perfidia unei lumi pe care n-o putea înţelege nici în ruptul capului.

— Bine, bine, Johnston, spunea ea resemnată. Tu fă tot ce poţi, ca şi pînă acum.

Felul acesta de a-mi vorbi era caracteristic pentru îndemnurile pe care mi le adresa, fără ca ea să se angajeze cîtuşi de puţin. Orice persoană care ar fi auzit această conversaţie, ar fi tras în mod firesc concluzia că era de datoria mea să fac tot ce pot, pentru a combate năvala buruienilor. Eu însă înţelegeam pe deplin şi corect sensul cuvintelor ei — şi făceam într-adevăr tot ce puteam. Theresa devenise agresor, aruncînd primele smocuri de măcriş în grădina „Elysia" — cel puţin aşa raţionam eu — şi atunci n-au decît să facă cei de la „Avalon" primele încercări de armistiţiu.

Intr-o dimineaţă, la numai trei zile după deschiderea expoziţiilor de toamnă, Egan şi-a ridicat capul peste gard, chiar lîngă locul unde lucram eu. Mi-a strigat:

— Măgarule!

— Ce mai vrei, măi bocitoare?

— Îmi închipui că nici despre asta n-ai habar, hm? făcu el arătînd cu capul spre grădina lui, la care eu, m-am urcat pe leațul de jos al gardului și m-am uitat dincolo.

La început n-am văzut despre ce e vorba, așa că a trebuit să-mi arate tot el.

Ca să-și ocrotească puțin daliile de arșița vînturilor de vară, Theresa le ținuse întotdeauna grupate de-a lungul gardului dinspre nord. Unul din mănunchiurile, pe care mi le arăta acum Egan, era format din vreo trei exemplare din soiul Jane Cowl, purtînd cîteva flori admirabile — mult mai frumoase decît am avut vreodată la „Elysia". De mai bine de-o săptămînă le priveam cu invidie. Isabel știa și ea de ele, lucru de care m-am convins, văzînd în repetate rînduri urma pantofilor ei, chiar lîngă partea aceea a gardului.

Însă în dimineața aceea, toate trei plantele arătau de parcă ar fi fost ținute la un ger de douăzeci de grade. Petalele mari, arămii, atîrnau pleoștite, iar frunzele, ofilite, începuseră să se înnegrească. Nimic deosebit nu se vedea în jurul lor, în afară doar de cîteva picături dintr-un lichid verzui, împrăștiat și pe frunzele altor plante și care șiroia într-o linie ușor de distins, ce ducea chiar pînă la locul unde mă aflam.

— N-am făcut eu asta, băiete, m-am repezit eu.

— Tu niciodată nu faci nimic! hîrîi Egan. Acum știi la ce să te aștepți, nu?

Nu i-am răspuns imediat. Pentru prima dată de cînd începuse gîlceava, eram cu adevărat îngrozit. M-a cuprins o greață nespusă, căci amîndouă grădinile aveau încă izvoare de frumusețe ce le ridicau mai presus de războiul bălăriilor. Aveau o frumusețe de țigancă îmbrăcată în zdrențe, cu un farmec cu totul nou, și al lor propriu. Era încă destul pentru a încălzi inimile unor oameni care sînt stăpîni pe meseria lor. Acum însă înaintea ochilor aveam vedenia celor două grădini transformate în pustiuri negre.

— Ei? mă imboldi Egan.

— Ei, ce?

— Ți-am spus: acuma știi la ce să te aștepți, nu?

Cum se uită pisica la canar, așa se uita el către daliile mele, așezate într-un răzor la numai doi-trei stînjeni de gard.

— Doar n-o să ne apucăm de-al de astea acuma! am bîiguit eu.

— Ha, ha, ba încă cum! Doar voi ați început-o.

Tocmai voiam să neg iarăși lucrul ăsta, cînd m-a cuprins un prostesc simț al credinței față de stăpîna mea. În clipa aceea o uram pe Isabel, dar mă deprinsesem întru totul să-i socotesc pe Egan și Theresa dușmanii mei.

— Dacă te atingi de daliile noastre, să știi că te fac praf ! i-am spus eu fierbînd.

— Și eu ce să fac cu chestia asta ? m-a întrebat Egan, făcînd iarăși semn din cap către florile Jane Cowl. Să nu zic nimic și să stau cu mîinile în sîn ?

— Du-te dracului și fă cum vrei ! am mormăit neputincios și m-am dat jos de pe gard. Știam eu prea bine ce-aș fi făcut, dacă aș fi fost în locul lui.

Isabel a avut îndrăzneala să-și nege vinovăția, dar fără prea multe farafastîcuri.

— O să trebuiască să punem vreo cîteva foi de tablă peste gherghinele noastre, i-am spus eu de cum a ieșit din casă.

— De ce, Johnston ?

— Egan e turbat din cauza celor trei Jane Cowl. Cineva le-a stropit cu soluție pentru distrugerea buruienilor.

— Și bineînțeles că o pune și asta pe seama noastră, nu ?

— În orice caz, lichidul a fost aruncat din grădina noastră. Deodată m-a cuprins o furie nestăpînită și am adăugat foarte pătimaș : Domnișoară Isabel, eu așa ceva n-aș fi putut să fac.

— Nici eu, dragă Johnston. M-a privit cu răceală, parcă mi-ar fi spus că mă sfidează încercînd să vadă dacă am curajul de a duce lucrurile mai departe. Și pe de altă parte, te rog să mă crezi că n-am de gînd să-mi stric înfățișarea

grădinii de dragul nimănui, înșirînd bucăți de tablă prin ea.

Auzi, n-avea de gînd să strice înfățișarea grădinii ! Nemaipomenit !

— Și ce facem cu expoziția ? am întrebat-o eu. N-au mai rămas decît trei zile. Ce-ar fi să tăiem cîteva flori și să le punem la gheață.

— Nu dă rezultate bune. Eu prefer să risc !

Ea preferă să riște — cînd Egan e alături ! Atunci a început să se clatine sentimentul meu de supunere față de ea. Și iarăși am surprins adevărata față a situației — o hărțuială josnică între două muieri care n-aveau ce face. Ea, Isabel, nu vroia nici pace, nici grădină frumoasă. Nici să se răzbune nu voia, pentru că pur și simplu n-avea ce să răzbune. Ajunsese numai într-un atare grad de răutate, încît dorea distrugerea de dragul distrugerii. Și Theresa nu vroia nici ea altceva, pentru că nu era de loc mai brează decît soră-sa. Sînt absolut sigur că Isabel a folosit prima o otravă doar pentru că a fost prima căreia i-a dat prin gînd așa ceva. Theresa ar fi făcut-o cu tot atîta încîntare. Toate florile minunate de la „Avalon" și „Elysia" încetaseră de mult în ochii surorilor de a mai fi altceva decît niște arme cu care să se rănească una pe alta. Poate că în inima lor simțeau și o dezamăgire care-și găsea expresia în această activitate. N-aș putea să spun cu siguranță, pentru că nu mă pricep de loc la chestii dintr-astea.

Știu însă că deodată am început să fierb de indignare. Auzi, ce idee : că preferă să riște, cînd știa foarte bine că nu era nimic de riscat. Știa perfect ce avea să li se întîmple daliilor, tot așa cum știam și eu. Îmi aminteam mînia îndreptățită a lui Egan cînd mi-a arătat exemplarele lui splendide din varietatea Jane Cowl, flori cărora le închinase experiența de o viață întreagă și o grijă nestrămutată de patru luni încheiate. Inima mea a fost alături de el și s-a îndepărtat de cele două surori. Mă gîndeam la nevasta lui și la nevasta mea — din căsuțele noastre. Fără îndoială situația de la noi de acasă nu se deosebea prea mult. Aveam amîndoi cîte o palmă de grădină, în care mai puneam ceva zarzavaturi, ca s-o putem scoate la capăt. Nevestelor noastre nu le puteam aduce nici o dalie. Noi le cultivam numai, pentru alții.

Atunci m-a cuprins o ispită irezistibilă de a sonda cît de adîncă era degradarea în care se prăvăliseră cele două gemene. Isabel se afla încă lîngă mine. Am strigat-o. S-a întors încă posomorîtă :

— Ce e, Johnston ?

— V-ați supăra dacă aș lua acasă un buchet de flori dintr-astea ?

— Un buchet de dalii ? Nu numai că era surprinsă, dar era chiar ofensată. Vorbești serios, sau îți bați joc de mine ?

— Mîine n-o să se mai aleagă nimic din ele Eu ziceam că e păcat să se prăpădească de pomană.

— Dar în nici un caz n-au să se prăpădească pînă mîine ! mi-a răspuns ea cu asprime. Sîmbătă le vom expune. Apoi, fluturîndu-și fustele peticite, s-a îndepărtat.

Mi-am pus în gînd chiar atunci, că dacă cumva daliile mai rămîneau pînă sîmbătă, le distrugeam chiar eu, în clipa în care aveam să sosesc în dimineața aceea.

Numai că n-am avut nevoie s-o fac.

Egan s-a depășit pe sine. În ultima vreme am avut ocazia să-l mai văd și, vorbind cu el, am aflat că ceea ce s-a întîmplat cu daliile noastre, a fost chiar opera lui. În vremea cînd s-au petrecut lucrurile, o bănuisem și eu. Distrugerea stratului de dalii nu părea să fie făcută de o mînă de femeie. Ca și Isabel, el întărise soluția pentru distrugerea buruienilor, cu încă ceva, ca să obțină rezultate mai rapide. (Ce anume era această substanță, nu trebuie să spun aici ; la urma urmei s-ar putea ca gemenele Haven să nu fie unice în lumea asta !) Egan mi-a spus că miercuri seara se dusese tocmai la Ringwood, ca să împrumute de la un prieten o pompă mare, de livadă. Pornirea lui de-a otrăvi daliile destinate expoziției, fusese în fond la fel cu a mea : dacă femeile vor luptă, hai să le punem să se lupte cum trebuie și pe urmă să terminăm cu asta. A pus lucrurile

la cale cum nu se putea mai bine. N-a luat numai trei dalii în bătaia pompei, ci le-a luat pe toate. De fapt, el a distrus tot răzorul în care se aflau, făcîndu-l de nefolosit pe timp de cel puţin şase luni. A folosit puterea maximă a pompei, desenînd hieroglife negre pe toată peluza din jur cînd i se întîmpla să greşească puţin ţinta. Cred că joi, Isabel a încercat să le salveze, pentru că din cîte mi-am putut da seama, stratul fusese scăldat în apă. Osteneală zadarnică.

Sîmbătă dimineaţa, cînd era expoziţia, m-am prezentat şi eu la faţa locului. În dimineaţa aceea, pe la nouă, a apărut şi Isabel la locul unde îmi găsisem de lucru, aşa într-o doară, cu o tufă de bălării.

— Bună dimineaţa, Johnston.

— Bună dimineaţa, domnişoară Isabel.

A tăcut, aşteptînd ca eu să deschid vorba. Numai că eu eram hotărît de data asta s-o fac să-şi dea cărţile pe faţă. După ce am privit-o cînd i-am dat bineţe, am ţinut capul în pămînt şi am continuat să lucrez, ghemuit cum eram. Văzînd la doi paşi de mine ghetele ei murdare şi ciorapii rupţi şi soioşi, m-a cuprins scîrba.

— Ai văzut stratul de dalii ? m-a întrebat ea, cînd tăcerea devenise de-a dreptul apăsătoare.

— Da, l-am văzut. Au lucrat bine.

— Cred că nu mai putem face nimic, nu ?

— Nimic. De acuma înainte un an de zile n-o să mai puteţi să creşteţi nici iarbă pe locul ăla.

— Înţeleg. A mai tăcut un timp, apoi a izbucnit : Johnston, trebuie să... aş vrea să... dar vocea i-a scăzut de tot.

M-am ridicat în picioare, şi în clipa cînd privirile mi-au căzut pe faţa ei, mi s-a strîns inima de milă. Biata femeie ! Era doar un pachet de nervi. Încerca să-mi spună ceva, dar n-a izbutit decît să-şi tremure zadarnic buzele palide. Luptîndu-se ca să-şi stăpînească lacrimile, mă implora pe muteşte. Degetele ei înăsprite de grădinărit frămîntau o camee veche, pe care o purta la gît. Toată amărăciunea şi furia mi-au pierit ca prin farmec. În sinea mea, mi-am spus că şi aşa tot era candidată pentru balamuc, aşa că cel mai bun lucru pe care l-aş fi putut face eu şi cu Egan era să le îndreptăm pe amîndouă într-acolo.

— Au crescut nişte tufe sălbatice pe alee, pe lîngă casă, i-am spus eu, cu mult subînţeles. Trebuie să le stropim.

Faptul că ochii ei obosiţi s-au aprins dintr-o dată, la auzul vorbelor mele, mi-a confirmat şi cele mai negre presimţiri. Privirile i s-au luminat, de parcă ar fi fost o fetiţă căreia i se promite o păpuşă nouă.

— O să ai nevoie de ceva materiale, nu ?

— Vreo cincisprezece litri de lichid şi o pompă pentru stropitul livezilor, i-am spus eu solemn. Le comandaţi astăzi ?

— Dau imediat telefon să mi le trimită.

— Dacă le căpătaţi la timp, mă întorc seară după ceai şi fac trebuşoara asta. Curiozitatea de a vedea dacă i-a mai rămas măcar un dram de conştiinţă sau de mîndrie m-a făcut să adaug: Ştiţi, lucrul se face mai bine după căderea nopţii.

De data asta nici măcar n-a mai zîmbit.

— Mulţumesc, Johnston. Fii sigur că am să te răsplătesc. Cineva trebuie să se ocupe de astfel de lucruri.

Auzi vorbă, trebuie să se ocupe cineva de astfel de lucruri!

Intoarecerea mea la „Elysia" în seara aceea, era o experienţă stranie pentru mine. Nu mai dădusem de mult pe acolo după căderea nopţii şi am fost surprins şi îngrozit să văd cît de schimbată era atmosfera locului. Stelele şi luna mă ajutau să găsesc potecile, şi eu ştiam în cel mai mic amănunt unde e fiecare răzor şi fiecare tufiş. Cu toate astea, lucrurile aveau altă înfăţişare. Mă simţeam vinovat, ca un criminal sau un braconier. Nu adia nici o suflare de vînt. Din toate locurile umbrite mi se păreau că pîndesc făpturi invizibile, în toate tufişurile întunecate licăreau parcă ochi uimiţi. Am păşit încetişor pe aleea cu pietriş, dar zgomotul pe care-l făceam era înspăimîntător. De bună seamă acest soi de misiune îmi chinuia nervii, pentru că mi-aduc aminte cum stăteam încordat la fiecare pas să văd dacă nu se iscă vreun ţipăt de alarmă. Dacă

stau să mă gîndesc, eram într-adevăr un criminal, pentru că, fără doar şi poate, venisem să comit un omor. Sentimentul vinovăţiei şi al unui dezastru de neînlăturat s-a întărit cînd am trecut pe lîngă faţada întunecată a casei şi am văzut o luminiţă galbenă licărind la fereastra şopronului cu unelte.

Isabel lăsase aprins un felinar de vînt; pe bancă se afla o pompă nouă pentru stropitul livezilor şi un bidon de cincisprezece litri cu otravă pentru plante.

Mai ardea o lumină şi la fereastra bucătăriei, dincolo de porţiunea înverzită, care separa ananasele de casă, dar stăpîna mea n-a scos nasul afară. Eram ispitit să o transform într-o complice mai activă, bătînd în uşa bucătăriei şi pretextînd că am nevoie de apă fierbinte cu care să amestec otrava; dar după oarecare chibzuială m-am hotărît să o las să se bucure măcar de puţina tihnă ce-i era sortită. Şi mai voiam pe deasupra să-i dau şi ei şi Theresei o ultimă şansă de a-şi ţine în frîu pofta de distrugere, baremi în cea din urmă rundă a meciului. Nici una din cele două grădini nu suferise distrugeri ireparabile; poate că măcar în ceasul al doisprezecelea, cele două surori aveau să-şi vină în simţiri.

Prin urmare n-am folosit decît o singură căldare de otravă. Pînă în ziua de astăzi sînt convins însă, şi aş putea să jur chiar, că Theresa a

urmărit toată operaţia din faţa casei ei. Şi aceasta era scufundată în întuneric, ca şi „Elysia", dar din cînd în cînd zăream o umbră neagră, mişcîndu-se ca un strigoi pe dalele albicioase ale logiei. Dacă ar fi ridicat deodată braţele în sus şi s-ar fi repezit la mine peste peluză, aş fi lăsat fără îndoială uneltele jos şi aş fi ţinut-o tot o goană pînă acasă, pentru că toată aventura era atît de stranie, încît mă cuprinseseră fiorii.

Dar nimeni nu s-a amestecat, aşa că eu mi-am continuat crima. Cocoţat pe o ladă aşezată lîngă gard, am ţintit întîi asupra unui strat lung de crizanteme din peluza cea mare, în partea dinspre noi. Ca nu cumva să greşesc, am mai pîrjolit şi o parte din iarba înconjurătoare şi din marginea de levănţică a potecii de cărămidă smălţuită. Nu vedeam prea limpede, dar cunoşteam grădina „Avalon" tot atît de bine cum cunoşteam „Elysia" şi mă mîndream cu gîndul că Egan avea să vadă în opera mea aceeaşi acurateţă şi eficacitate care îi caracterizase şi atacul lui împotriva stratului meu de dalii.

Aşa s-a şi întîmplat.

Luni dimineaţă l-am vegheat pe furiş, văzînd cum dă la o parte resturile şi cum răstoarnă pămîntul otrăvit. O făcea cu grijă şi pricepere, ca întotdeauna, dar în ochii lui aspri era o privire strălucitoare ca oţelul, care prevestea numai rău pentru „Elysia". Un zîmbet ironic pe faţa lui ascuţită arăta că-şi dă seama de zădărnicia altor eforturi. O dată, în cursul dimineţii, am văzut-o pe Theresa stînd pe marginea peluzei şi studiind gînditoare hotarul dinspre nord. Era cu faţa întoarsă către mine, şi-i puteam citi uşor gîndurile, ca şi Isabelei. Cîntărea probabil în minte viitoarea lovitură şi urmările ei, punînd în cumpănă grădina „Avalon" şi „Elysia" — opunînd rododendronii ei bujorilor noştri, dafinii ei gardeniilor noastre, liriodendronul ei jacarandei noastre. Chiar în faţa ochilor ei se afla o camelie splendidă, încărcată de boboci, dintre care mulţi se şi coloraseră uşor în roşu, acolo unde începeau să se desfacă petalele. Ochii Theresei s-au oprit îndelung şi gînditori asupra florii, aşa că în mintea mea am şi trecut-o în capul listei de obiective pentru viitorul meu atac.

Blînda mea stăpînă era grozav de bine dispusă în ziua aceea. Mi-a spus bună dimineaţa cu o amabilitate deosebită, după-amiaza la ceai mi-a dat prăjituri proaspete, şi toată ziua a umblat de colo pînă colo, aşa de încîntată şi trufaşă încît, zău, mi-a venit poftă să fiu în locul lui Egan, măcar pentru noaptea următoare.

Rododendroni, bujori, dafini, gardenii, jacaranda, camelii.

*

Peste patru săptămîni mi-am luat rămas bun de la „Elysia", care ajunsese o harababură de

peluze răvăşite şi copaci uscaţi. Isabel m-a lăsat să trudesc zadarnic timp de opt ceasuri printre ruine, pentru ca la ora cinei să pună capăt întregii farse, spunîndu-mi că va trebui să-mi caut altă slujbă. Cu ochii duşi în fundul capului şi cu părul zburlit arăta — pe fondul acela teribil de cimitir al fostei grădini — mai îngrozitor decît orice altă fiinţă omenească asupra căreia mi-au căzut vreodată privirile. Sforţările ei de a-şi mai păstra o ultimă rămăşiţă de demnitate m-au făcut să mi se strîngă inima de jale.

Cu un zîmbet fad mi-a întins o hîrtie de o liră şi cîţiva gologani de argint.

— Banii dumitale, Johnston.

Am privit-o întrebător.

— Da sînt zece şilingi în plus, ca să-ţi poarte noroc.

Apoi, trăgîndu-şi răsuflarea a făcut o mişcare ciudată, ca scuturată de un fior care a străbătut-o pînă în adîncul fiinţei. Şi a aruncat repede o privire speriată în jur. Am gîndit atunci că grădina aceasta avea să fie pentru ea un coşmar care nu-i va da pace nici în somn.

I-am mulţumit şi privirea ei rătăcită s-a oprit o clipă asupra mea.

— Johnston, îmi pare tare rău. Eu... crezi că mai are rost să continuăm ?

— De ce întrebaţi, domnişoară Isabel ? am întrebat-o eu, necruţător.

A făcut un gest care inspira milă :

— Nu mai e... n-a mai rămas nimic din grădina asta. O să trebuiască să-ţi cauţi alta.

Tonul ei era aspru, dar asta era din vina mea. Fără îndoială că femeia se afla pe marginea prăpastei. Mă simţeam îmboldit să-i spun tot felul de lucruri dar, înainte de a mă hotărî, situaţia s-a dovedit prea apăsătoare pentru ea, aşa că mi-a întins repede mîna.

— Mergi cu bine, Johnston. Ai fost un... un băiat admirabil !

Mi-a strîns convulsiv mîna, buzele i s-au deschis într-un zîmbet sfîşietor, în ochi i s-a ivit sclipirea lacrimilor şi apoi s-a dus. Silueta ei sărăcăcios îmbrăcată s-a pierdut în casă, înainte de a-mi da eu seama că nu-i spusesem nici un cuvînt de adio.

Egan părăsise grădina „Avalón" cu două zile înainte.. El şi cu mine eram ultimele verigi care le mai legau pe „surorile cereşti" de lumea minţilor întregi. In scurtă vreme viaţa avea să-şi ceară drepturile în ambele grădini, dar Egan şi cu mine nu mai puteam să fim acolo, iar supravieţuitoare vor fi fost desigur plantele mai puternice.

Şi fără îndoială că se vor fi răspîndit zvonuri neobişnuite despre cele două babe răutăcioase, care se clătinau cu un picior în groapă, printre stufişurile sălbatice de dolichus şi vîsc sălbatic.

BARĂCILE DOCURILOR

Lumea zice — și nu fără oarecare ironie — că docherul o duce împărătește : douăzeci de lire pe săptămînă salariu, plus că ciupește cam jumătate din încărcătură...

Și pentru asta n-ai altceva de făcut decît să-ți scoți o carte de muncitor portuar și să te duci la „alegere" — pe numele oficial „Biroul de plasare al brațelor de muncă din porturi" — pe strada Piggot din partea de apus a orașului Melbourne. De fapt mai bine să dăm numele care e mai răspîndit decît celelalte două : barăcile docurilor.

Douăzeci de lire pe săptămînă și jumătate din încărcătură. Minunat ! Primul lucru pe care trebuie să-l faci e să-ți scoți cartea de muncitor. Ai vorbit cu un hamal din port, sau cu cineva care știe pe altcineva care-l cunoaște pe un muncitor din port, așa că ai idee de ce-i cartea asta și de

unde se poate scoate. E un dreptunghi albastru de carton, care se îndoaie în două — semănînd leit cu cărțulia pe care o primește marinarul la eliberare. O să te coste un șiling și o să cuprindă unele date despre dumneata, ca de pildă vîrsta, înălțimea, culoarea pielii, a ochilor și a părului, și alte „semne particulare". Bagă însă bine de seamă că ele nu slujesc decît la identificarea persoanei. Nici dracu' nu te întreabă unde te-ai născut, dacă ai vreun tuberculos sau vreun țicnit în familie, dacă ai stat la închisoare, de ce religie ești sau ce politică faci. Cartea de muncitor e valabilă pe timp de un an, și va certifica „dreptul de a te angaja ca docher în acest port", în perioada respectivă. Trebuie notat însă că nimeni nu merge chiar pînă acolo cu amabilitatea încît să-ți dea imediat o slujbă de muncitor portuar.

Ca să-ți scoți cartea asta, îți pierzi între zece minute și trei ore — după numărul celorlalți oameni, care fac același lucru în aceeași zi cu tine, mînați de același imbold.

Numele, vîrsta, înălțimea, culoarea pielii, a ochilor și a părului...

Operația ți se va părea ciudată, dacă n-ai mai cunoscut-o înainte. Însă în orice caz face osteneala — doar sînt douăzeci de lire și jumătate din încărcătură. Și pe urmă, dacă stai să te gîndești, funcționarii ăștia trebuie să-și cîștige și ei existența. Și nu ți-e greu să privești cu indul-

gență toate farafasticurile lor — pentru că în definitiv ai căpătat-o, o ai, ai cărticica albastră fermecată, care-ți va deschide drumul către cine știe ce bogății fabuloase.

Dar acum e unsprezece dimineața — adică o oră după ce s-a isprăvit prima alegere. Prin urmare te duci acasă și iei masa de prînz. Ai de ales între două posibilități: sau vii înapoi chiar după-amiază, să-ți încerci norocul la a doua alegere, sau aștepți pînă mîine dimineață. Știi prea bine că cel mai mult se găsește de lucru dimineața și că azi e o zi proastă în ceea ce privește slujbele. Dar pînă mîine pare o veșnicie, mare lucru tot n-ai ce face și cărțulia albastră te arde în buzunar. Ești ca un băiețel care a căpătat o undiță — n-ai liniște, pînă n-o poți încerca.

Așa că te întorci după-masă. Ai învățat o mulțime de lucruri de la băieții cu care ai stat la coadă azi dimineață la biroul unde se eliberau cărțuliile; s-ar zice că ai aflat acum toate amănuntele de care ai nevoie. A cam trecut timpul, așa că te urci în autobusul mic, roșu, care trece pe sub calea ferată la Flinders Street Extension. Autobusul e ticsit de docheri și marinari și atmosfera dinăuntru ți se pare nouă — poate chiar începe să-ți placă. O parte din neliniștea de dimineață ți se mai risipește, cum se întîmplă întotdeauna cînd dai piept cu o situație. Stai liniștit, numai ochi și urechi, încercînd să nu te trădezi că ești nou venit — ca și cum asta ar avea

vreo importanță aici! Autobusul o pornește și pe fereastră vezi barăcile docurilor de la rîu printre pasagerii care stau pe scaune. De partea cealaltă a drumului, dacă întorci capul, o să vezi mulțimea de lucrători care se grăbesc să pătrundă dincolo de pereții întunecați ai atelierelor căilor ferate și ai uzinei de gaz. Atmosfera din autobus e intimă și prietenoasă. Chiar puțin exuberantă. Toată lumea parcă se cunoaște de mult.

— Unde lucrezi, Bill?

— La docul șaisprezece.

— În mizeria aia! Ce încarci, iută?

— Toată dimineața am descărcat *capoc*[1]...

— Mergi mîine la înmormîntarea lui Snowy?

— Poate c-o să merg, acuma cînd știu unde e. Pe el, ca și pe toți activiștii sindicatului nostru, nu-l puteai găsi niciodată cînd aveai nevoie de dînsul...

— Am auzit că Wally Strickland s-a rănit...

— Cică tocmai ar fi venit un vapor cu cherestea...

— Se zice că societatea Strang caută oameni pentru încărcatul lînii...

Am auzit... se zice... cică... aud că. Nu trece multă vreme și ai și învățat că docherii, ca și oricare alți muncitori, poartă toată ziua mii de

[1] Puf produs de o specie de arbori exotici, folosit pentru umplerea pernelor.

vești. Sînt oameni aspri la înfățișare, dar simți în ei calități pe care nu le găsești decît tot la o comunitate de oameni care au de îndurat multe împreună. Doi marinari, care au mers în oraș să bea un păhărel la prînz, se înghesuie la coborîre, cînd se apropie stația uzinei de gaz. Sînt plini de praf de cărbune, așa cum au plecat din magazia de cărbuni, și imediat observi cu cîtă grijă se feresc să nu se atingă de cineva care poartă un costum mai bun, de culoare deschisă.

Autobusul ajunge la barăcile docurilor și toată lumea coboară, în afară de vreo doi-trei hamali care merg la docul Victoria.

O mulțime de oameni se învîrtesc alene pe șosea, așteptîndu-și tovarășii sau bucurîndu-se de ultima adiere de aer proaspăt, înainte de-a suna clopotul, dar tu intri imediat. Ești nerăbdător să vezi locul ăsta despre care ai auzit atîtea. E o baracă uriașă de tablă galvanizată, cu pardoseala de beton, prea puțin deosebită de șoproanele pentru lînă din vecinătate. E împărțită în patru despărțituri : una pentru membrii „Federației muncitorilor portuari", una pentru membrii „Sindicatului docherilor permanenți sau temporari" (cunoscut mai ales sub porecla de sindicatul „Jack" sau al „Spărgătorilor de grevă") o alta pentru oamenii care vin în al doilea rînd la alegere, și a patra pentru cei cu carnet alb. Primele două despărțituri sînt cu mult mai mari decît celelalte. Membrii federației stau foarte demni în partea din fund, despărțiți de „Jacks" printr-un perete subțire, care urcă pînă la acoperișul înalt. O potecă ce merge pe lîngă marginea clădirii — sacră pentru membrii federației — duce într-acolo. „Federația muncitorilor portuari" este adevăratul sindicat al docherilor. Membrii federației au o ură adîncă și neîmpăcată împotriva muncitorilor numiți „Jacks", încă de la marea grevă din 1928, cînd federația a fost înfrîntă și „Sindicatul docherilor permanenți sau temporari", a trimis „voluntari", care să vină în ajutorul armatorilor de vase. Deci despărțitura dintre cele două grupuri, înaltă pînă la acoperiș, nu a fost făcută numai și numai din motive arhitecturale. În vreme de restriște, oamenii federației n-au încotro și trebuie să se asocieze la lucru cu „Jacks", dar sînt localuri de pe Flinders Street în care nici un „Jack" n-ar avea curajul să se aventureze vreodată.

Ura se stinge prea încet. Majoritatea „voluntarilor" au părăsit de mult munca la docuri și au fost înlocuiți de oamenii care n-au luat parte la spargerea grevei. Deocamdată însă prea puțini membri ai federației sînt destul de îndrăzneți pentru a spune deschis ceea ce știu cu toții în străfundul inimii lor : că «sînt vreo cîțiva băieți buni și printre „Jacks"».

Oamenii care vin în al doilea rînd sînt îndreptățiți, așa cum îi arată și numele, să vină pe lo-

cul doi la alegerea hamalilor pentru lucru. Ei sînt categoria intermediară între cei care vin la prima alegere şi cei cu carnetul alb. Mulţi dintre ei se învîrtesc de ani de zile pe lîngă această profesie, trăgînd nădejde să intre în federaţie. Dar registrele federaţiei sînt închise şi mulţi dintre ei au refuzat invitaţia de a se alătura „Sindicatului Jack", care mai recrutează încă membri. Dreptul de a veni în al doilea rînd la alegere, îl capeţi printr-o muncă mulţumitoare pe o perioadă nedefinită şi pe baza unei recomandări către şeful barăcilor, pe care ţi-o dă un maistru, a cărui bunăvoinţă ai cîştigat-o — indiferent prin ce mijloace.

Secţia a patra este a celor cu carnetul alb — alcătuită din oameni de obicei nou veniţi şi fără nici o nădejde. Sînt atît de numeroşi şi partea lor din baracă e atît de mică, încît de cele mai multe ori ei se revarsă în stradă. Primesc orice muncă le pică sau ce rămîne de la ceilalţi. Dar, de fapt, zile întregi sau chiar săptămîni întregi nu capătă nimic. E greu de spus din ce trăiesc cei mai mulţi dintre ei. Oamenii care vin în primul rînd la alegere (membrii federaţiei şi ai „Sindicatului Jack") au în afara carnetului şi nişte cartonaşe lunguieţe de carton, pe care scrie numele lor şi numărul de la birou. Oamenii care vin în al doilea rînd la alegere, posedă cartoane ovale, pe cînd cei cu carnetul alb n-au nici un fel de cartonaşe.

Procedura la alegere este ca maiştrii să ofere slujbele în primul rînd membrilor federaţiei şi „Sindicatului Jack", în proporţie de patruzeci pînă la şaizeci la sută, conform termenilor acordului realizat cu ocazia grevei din 1928. Dacă în felul acesta nu se obţin destui oameni, maiştrii trec mai departe la cei care vin în al doilea rînd şi, dacă cumva mai rămîne ceva de lucru, sînt aleşi şi cei cu carnetul alb. Cîte slujbe mai ajung pînă la aceştia din urmă, depinde bineînţeles de cantitatea de mărfuri intrate în port, de felul lucrului şi de numărul de oameni din despărţiturile celelalte. Slujbele bune, cum ar fi descărcatul cherestelei, fierului şi oţelului, şi mărfurile variate englezeşti, nu trec de obicei de prima echipă. O slujbă bunişoară ar putea să ajungă pînă la cei din grupul al doilea. Slujbele proaste, cum ar fi sacii cu făină şi baloturile de lînă, ajung pînă la cei cu carnetul alb, dacă, bineînţeles, sînt destule slujbe ca să-i înghită pe cei din primele două categorii. Cînd sînt vapoare din belşug, cei cu carnetul alb pot să capete de lucru la fructe uscate sau chiar la zahăr; cînd sînt puţine vapoare, cei din prima categorie se reped la orice, pînă şi la piei sau pucioasă. E o adevărată sărbătoare pentru cei din categoria doua, cînd capătă de lucru pentru o noapte, iar pentru cei cu carnetul alb cînd capătă de lucru la cherestea sau la mărfuri obişnuite.

Toate astea au dat naştere la anumite raporturi între diferitele grupuri de oameni. Ele oferă o interesantă posibilitate de studiere a psihologiei industriale. Membrii federaţiei îi urăsc pe cei din „Sindicatul Jack", îi tolerează pe cei care vin în rîndul al doilea la alegere şi-i compătimesc pe cei cu carnetul alb. „Sindicatul Jack", mişcîndu-se întotdeauna într-o atmosferă de ostilitate, se teme de membrii federaţiei, cultivă bunăvoinţa celor din categoria doua şi se poartă frumos cu cei cu carnetul alb. Cei cu carnetul alb îi invidiază pe toţi, nu-i pot suferi pe cei din categoria a doua nici cît pe membrii „Sindicatului Jack" şi sînt însufleţiţi de o camaraderie foarte puternică între dînşii — chiar dacă treaba asta nu se vede prea limpede în timpul alegerii. Oricum ar fi, e în tot cazul o stare de lucuri foarte plăcută — pentru armatori.

Dar, mă rog, să zicem că în dimineaţa asta ai la mînă un carnet alb. Eşti un om din categoria asta. Dar cîinii nu umblă peste tot cu covrigi în coadă, şi la docuri e greu de găsit de lucru, iar atunci cînd găseşti o slujbă, schimbul de unsprezece ore îţi aduce un venit de o liră, cincisprezece şilingi şi opt penny, cîte zile ai de lucru. Şi asta e de fapt o plată mult mai bună decît te poţi aştepta să cîştigi în altă parte. Pe urmă, dacă cumva izbuteşti să cîştigi destul ca să nu mori de foame, s-ar putea să ajungi cu timpul — să zicem în cîteva săptămîni, luni sau, eventual, ani — să-l îmbunezi pe vreun maistru, ca să capeţi o recomandaţie. Atunci, şeful barăcilor îţi va da un carton oval cu care vei fi primit în categoria a doua. Şi — cine ştie — dacă rezişti destul de multă vreme acolo, se prea poate să vină o zi în care registrele federaţiei să se deschidă ca să primească noi membri. Şi atunci o să fii un adevărat docher, unul din aristocraţii industriei — cu douăzeci de lire pe săptămînă şi jumătate din încărcătură. O să ai casa ta, o să te duci la lucru în automobilul tău, o să intri în grevă cînd o să-ţi vină chef şi o să-ţi trimiţi băiatul la universitate, ca să se facă doctor. Ba chiar s-ar putea să aspiri la situaţia unui adevărat plutocrat, să întreţii o blondă într-o garsonieră pe St. Kilda Rood. Dacă nu crezi prea mult în lucrurile astea, înseamnă că nu citeşti cu atenţie ziarelele.

Aici se poate întîmpla orice. N-a zis Jack London că n-ar fi putut suferi să se nască bogat, pentru că bogătaşii nu se bucură de emoţiile cîştigării traiului ? Ei bine, Jack London te-ar fi invidiat. Aici capeţi posibilitatea de a trăi toate condiţiile astea, şi încă din plin.

Febra te cuprinde din clipa în care pui piciorul în baracă. Ai mai fost la o mulţime de meciuri de fotbal, dar vuietul acesta de glasuri nu seamănă cu nimic din ce-ai auzit pînă acum, pentru că toate acestea sînt numai glasuri de bărbat, şi acoperişul metalic le amplifică ca o uriaşă cutie

de rezonanță. În ultima vreme au venit puține vapoare și toate despărțiturile sînt înțesate de oameni flămînzi în căutare de lucru. De cum intri, orice ezitare te părăsește. În acest tîrg de carne și sînge omenesc e imposibil să fii sfios, pentru că toată lumea se îmbulzește. Mai sînt cîteva minute pînă la ora unu, așa că te învîrți de colo pînă colo, să prinzi atmosfera locului, să mai vezi cum e alcătuită baraca, cu auzul mereu încordat, ca să nu-ți scape vreun crîmpei de conversație ce ar putea fi folositor...

Două părți ale barăcii sînt împrejmuite cu pereții de tablă galvanizată ai clădirii, celelalte două sînt închise de un paravan înalt de doi metri, de-a lungul căruia se întinde o bancă. O mulțime de oameni s-au urcat în picioare pe banca asta, ca să privească dincolo. Plin de curiozitate, vii și tu lîngă ei. Dincolo se află „Sindicatul Jack". Oamenii se învîrt neliniștiți, ca și cei cu carnetul alb, așteptînd să sune clopotul. Ici-colo sînt puse pe podea estrade mici de lemn, portabile, ca ale celor ce înregistrează pariurile la curse. Fiecare dintre ele are cîte o tăbliță neagră, înfiptă într-o prăjină, pe care maistrul scrie cu cretă detalii privitoare la slujba care se oferă: numele vaporului, cheiul la care e ancorat și ora la care va începe lucrul. Pe una din tablele din apropiere se pot citi amănunte privitoare la ultima slujbă oferită la alegerea de dimineață: *„Kookaburra". Docul 15 Victoria. Ora 1 p.m.*

Limba mare a ceasului ajunge la douăsprezece, se aude un clopot care stîrnește o mișcare convulsivă în rîndurile mulțimii. Toate gesturile se iuțesc de parcă ar fi zgîndărit cineva cu un băț într-un mușuroi de furnici. Zarva s-a schimbat într-un urlet, ca la curse, cînd se ridică bariera, sau ca agitația spectatorilor de la fotbal, cînd se marchează un gol.

— Au plecat!

— Aleargă!

— A început iar!

Tot mai mulți docheri cu carnetul alb se înșiruie lîngă tine pe gard și așa îți dai seama că, fără voie, ai căpătat un fel de loc în lojă. De la birouri vin doi oameni printr-o ușă din colțul cel mai îndepărtat al sectorului „Sindicatului Jack". După înfățișare ar fi maiștri docheri. Trebuie să se zbată din răsputeri ca să poată trece prin mulțimea care se îngrămădește în fața lor cînd membrii sindicatului încearcă să ghicească la care estradă se vor opri. De cîteva ori îi pierzi cu totul din vedere. În cele din urmă ajung la o estradă, se urcă pe ea; parcă ar fi doi înotători — prin marea de capete — care ajung la o stîncă. În timp ce unul dintre ei se bate peste buzunar și privește la oameni cu un zîmbet mulțumit de sine, celălalt scrie pe tablă: *Ulooloo, dana 13 de la nordul rîului. Ora 1,30 p.m. Ceai.*

„Ceai" înseamnă că vaporul va fi în lucru pînă la nouă sau zece seara și că în fiecare zi la ora

cinci vei căpăta doi şilingi cu care să-ţi cumperi ceaiul de seară.

Alegerea începe. Te sperii de seriozitatea ei. În imediata vecinătate a încetat orice mişcare. Mai auziseşi de lucrul ăsta, dar nu-ţi închipuiai că e chiar aşa de îngrozitor. Uite, feţele astea albe, nerăbdătoare, cu privirile aţintite asupra maiştrilor! Uite-te la buzele strînse şi la ochii lacomi. Fără voie te gîndeşti la copiii care aşteaptă să-l vadă pe Moş Crăciun, la femeile care asistă la o piesă de groază, la bărbaţii care privesc prin cătarea carabinei. Dar nici una dintre aceste imagini nu te satisface pe deplin, şi-ţi dai seama că asişti la un spectacol unic al emoţiei maselor de oameni. Şi oamenii ăştia nu fac altceva decît să caute de lucru.

Nu se rosteşte nici un cuvînt. Unul din maiştri alege, în timp ce al doilea împarte „albişoarele" — bucăţele de hîrtie pe care e o ştampilă cu numele vaporului. De fiecare dată, cînd primul maistru face semn din deget, se trezeşte la viaţă cîte un individ din mulţime, îşi croieşte drum către estradă şi dă cartea de muncă în schimbul hîrtiuţei albe. Ca o chezăşie că docherul nu va lipsi de la lucru, compania, interesată, reţine cărţuliile pînă la terminarea lucrului, pentru că fără legitimaţie nici un om nu poate căpăta de lucru.

Din observaţiile care le auzi în jurul tău, afli că nu e nici o şansă să mai rămînă ceva de lucru la vaporul ăsta şi pentru cei cu carnetul alb.

— Ia uite la dulăii ăştia flămînzi, cum se mai reped!

— Nu mai rămîne nimic de la Ulooloo...

— Şi aşa nu ajungeam, că se băgau ăia din a doua...

Deodată se ridică un nou urlet. S-a mai ivit o slujbă — ba două — trei...

Inima îţi tresaltă puternic, şi-ţi dai seama că te-ai lăsat deja cuprins de isteria colectivă a locului acestuia. Şi, de fapt, nici nu prea ai de ce să te emoţionezi. Sînt patru maiştri care fac alegerea în patru locuri diferite, dar pentru un singur vapor. *Nieuw Hollande. Docul 17 Victoria. Oro 2 după-amiază. Ceai.*

Afli că aici se poate spera ceva. Zarva creşte în spatele tău, se simte glasul foamei. Mulţi dintre oamenii ăştia sînt veterani cu experienţă, şi simt orice schimbare în atmosfera tîrgului de carne omenească. Ei adulmecă o slujbă nouă, aşa cum adulmecă un animal închis în cuşcă mirosul cărnii care i se aduce.

Se ridică glasuri furioase:

— Daţi-vă jos de pe gard!

Dar cei de pe gard nu-şi lasă locurile şi răspund şi ei:

— Ce vi s-a năzărit? Nu se vede nimic deocamdată!

— Sînt abia la „Jacks".

Pe da altă parte ei comentează într-una tot ce se petrece :

— Nieuw Hollande, trebuie să aibă cauciuc şi ceai...

— Se munceşte greu la ea — are douăzeci de lăzi pe un rînd...

— Mai ţii minte cînd a fost ultima dată aici? Avea pe punte o încărcătură de maimuţe pe care le ducea la Adelaida şi un cetăţean, care se certase cu unul dintre ofiţeri, le-a dat drumul la toate. Chiar cînd a plecat înapoi pe mare, tot mai erau vreo două maimuţe prinse printre parîme...

— Cine-i acolo, în capătul celălalt ?

— Trebuie să fie un şef nou. Şi totuşi e toată banda veche acolo: Sandy Barr, Lazzaro...

„Sindicatul Jack" nu se repede la vaporul ăsta, cum s-a repezit la Ulooloo. Trebuie să ştie ei ceva. Au auzit probabil că nu sînt decît vreo cîteva sute de tone de încărcătură pentru Melbourne şi că mai tîrziu o să pice ceva mai bun. Oricare ar fi pricina, ei riscă şi nu se bagă la vaporul ăsta. Se oferă doar vreo cîţiva oameni, apoi podeaua din jurul estradei rămîne goală şi din piepturile celor din categoria a doua ţîşneşte un ţipăt, cînd maiştrii coboară şi vin înspre despărţitura lor. Din nou îţi aminteşti de ora pentru hrana animalelor la grădina zoologică, cînd îngrijitorul trece de la o cuşcă la alta, cu căruciorul

cu carne. De unde te afli nu poţi vedea ce se petrece în despărţitura celor care vin în rîndul al doilea, zăreşti numai capetele şi umerii maiştrilor, cînd se urcă pe estrade. Tăcerea care s-a coborît asupra lor e nefirească. Seamănă cu tăcerea speriată, plină de emoţia aşteptării, care-i cuprinde pe şcolarii gălăgioşi la intrarea profesorului — numai că ăştia sînt oameni în toată firea. E o tăcere foarte semnificativă pentru cei cu carnetul alb, — înseamnă că cei din categoria a doua se bagă toţi la vaporul Nieuw Hollande. Orice speranţă te părăseşte şi îi priveşti iar pe cei din „Sindicatul Jack", unde tocmai s-a ivit o nouă slujbă : *Aldinga Yarraville. Şalupa 2, După-amiază. Dana 6. Nord.*

Yarraville ? Omul de lîngă tine îţi spune că este cheiul particular al „Societăţii coloniale pentru rafinarea zahărului" — la cîteva mile în josul rîului — şi că o şalupă îi duce pe oameni pînă la chei şi înapoi. Îţi mai spune, de asemenea, că n-are rost să te mai gîndeşti la asta, pentru că n-o să le rămînă nimic de lucru nici măcar celor din categoria a doua.

Aşa şi e.

S-a făcut unu şi jumătate. Într-un moment de răgaz îţi dai seama de căldura insuportabilă care s-a abătut asupra barăcilor. Observi că mîinile cu care te ţii de vîrful gardului sînt năclăite de sudoare, că ţi s-a lipit cămaşa de spi-

nare şi că mori de sete. Ai vrea să ieşi o clipă afară să bei ceva, să tragi în piept puţin aer curat, să te odihneşti o clipă, după atîta înghesuială şi strigăte asurzitoare. Dar ştii prea bine că tocmai în acele cîteva minute s-ar putea ca ceilalţi să apuce singura slujbă care se iveşte în ziua aceea. Aşa că nu te clinteşti din loc. Ridici ochii către vrăbiuţele care fîlfîie nevinovate din aripioare pe deasupra bîrnelor înalte şi dinadins începi să-ţi aminteşti de locurile liniştite pe care le-ai văzut cîndva în viaţă. Şi te gîndeşti că ele sînt neschimbate, şi tot tihnite în clipa aceasta. Şi că tot ceeace vezi acum, se petrecea şi atunci cînd tu te desfătai privind locurile acelea liniştite. Iţi mai aminteşti că pe atunci ştiai prea puţin despre toate astea. Şi că mulţi oameni n-au habar de ele nici în clipa de faţă, că prea puţini ştiu cum trăieşte cealaltă jumătate a lumii. Asta e viaţa la docuri. Şi ăştia sînt oamenii de la docuri. Oameni despre care nu auzi niciodată nimic — decît cel mult atunci cînd deznădejdea şi numai deznădejdea îi sileşte să se pună în grevă, sau atunci cînd unul dintre ei cade în cala goală a unui vapor sau e zdrobit de un balot ce se prăbuşeşte.

Deodată se ridică un nou urlet, dar de data aceasta e chiar din cuşca ta. Se apropie carnea.

Sînt destui oameni în categoria a doua pentru ca să lucreze pe mai multe vapoare, dar şi ei

trebuie să fi simţit ceva, pentru că mulţi nu se bagă la Nieuw Hollande.

Maiştrii nici nu intră în despărţitura celor cu carnetul alb. Se ridică doar în picioare, pe banca de pe partea cealaltă, în despărţitura „Jacks" — şi se uită peste gard. Urmînd exemplul tuturor celorlalţi, îţi pipăi cărticica albastră din buzunar. Dar urletul din spatele tău devine ameninţător:

— Daţi-vă jos de pe gard!

— Daţi-vă jos, ticăloşilor!

— Lăsaţi-ne şi pe noi!

— Trageţi-i jos de acolo...

Gardul se eliberează. Nu e prea uşor să te dai jos, n-ai unde păşi, pentru că oamenii s-au îngrămădit chiar pînă la bancă. Calci pe piciorul cuiva, te înjură şi îl înjuri şi tu la rîndul tău. Te-a cuprins şi pe tine sălbăticia vînătorii — te-a cuprins atît de puternic încît nici nu-ţi mai dai seama. Şi de data asta e o vînătoare deosebit de aspră, pentru că oricine poate vedea cît de puţine hîrtiuţe albe sînt în mîna maistrului, şi prin urmare cît de puţini oameni sînt necesari. Un singur maistru a venit — ceilalţi probabil şi-au adunat oamenii. Asta-i o namilă, trece şi cu capul şi cu umerii peste gard. Se uită la tine, cum se uită fermierul în ocolul porcilor. Iţi aduci aminte un nume: Lazzaro. Asta trebuie să fie, că are ochii întunecaţi, de italian, şi zîmbeşte răbdător, milos chiar, cînd te vede aşa de neliniş-

tit. Parcă-l simţi că gîndeşte în sinea lui: „Ce n-aş da să am mai multe slujbe de oferit". Pare chiar stînjenit, pentru că aici zgomotul nu se domoleşte. Oamenii se împing înainte, ţipînd ca nişte copii, fluturîndu-şi carnetele desperaţi, strigîndu-l pe maistru pe nume.

— Hei, Lazzie! Lazzie! Tony! Dă-ne şi nouă ceva.

Ţi-ai scos şi tu brevetul, dar nu poţi să ridici mîna în sus. Pur şi simplu nu poţi. Nu că n-ai avea loc, nu de asta... Şi nu numai pentru că ar părea o cărţulie prea nouă faţă de cărţuliile veteranilor ăstora care au înfruntat atîtea bătălii. Nu. Mai e şi altceva la mijloc. E o limită dincolo de care demnitatea omenească nu-ţi permite să treci. E o greaţă care-ţi cuprinde inima. O ruşine care te îndeamnă să fugi şi să te ascunzi. Bagi mîinile în buzunare. Ţii capul plecat. Şi nici măcar imaginea femeii pe care eşti dator s-o hrăneşti nu te va face să-l priveşti în ochi pe omul ăsta.

SCHIMBUL DE NOAPTE

Într-o seară de iarnă, pe la opt.

Doi bărbaţi stau pe scaunele de pe platforma deschisă a unui tramvai, care merge spre nord, pe Sf. Kilda Road. Sînt doi hamali din port, care se duc la Yarraville... să lucreze în schimbul de noapte... la descărcarea zahărului. Cel mai bătrîn dintre ei şi-a înfundat capul pînă la urechi în gulerul paltonului. Stă drept, ţeapăn, privind ţintă la celălalt capăt al vagonului, cu aerul de calmă detaşare, caracteristică celui ce fumează lulea. Tovarăşul său, mult mai tînăr, ca înfăţişare, stă aplecat înainte, cu mîinile strînse între genunchi, ca şi cum ar savura din goana tramvaiului panorama acestei străzi celebre.

— Joe, o să fie cam răcoare pe punte, remarcă tînărul.

— Aşa mă tem şi eu, Dick, răspunse Joe; apoi tăcură iar amîndoi.

La staţia Toorak Road, coboară prea puţină lume, dar de urcat se urcă foarte multă. Tramvaiul se umple mai ales de tineri care se duc la sălile de dans şi la cinematografe. Băieţii au părul lins şi năclăit cu ulei. Poartă papioane albe de mătase. Fetele sînt coafate după ultima modă, au sprîncenele făcute cu creionul şi buzele vopsite. Poartă fuste plisate iar pantofii de dans, fără tocuri, le lucesc ca oglinda. Altele au rochii de mătase şi bolerouri. Tramvaiul s-a aglomerat şi s-a umplut de un miros înăbuşitor de parfum. Lumea stă şi pe scări.

Docherul cel tînăr nu se clinteşte de pe scaun pentru că altădată ofertele lui politicoase fuseseră respinse. Mai poate încă vedea şoseaua, dar la o palmă de faţa lui se află mînuţa neînchipuit de mică a unei fete care-şi ţine rochia roz puţin ridicată ca să nu se murdărească. E mult mai interesant pentru el să studieze această mînă mică decît priveliştea de afară. Il zgîndăre ideia că foarte uşor ar cuprinde-o cu totul în pumnul lui bărbătesc. Are încheieturile albe, degete de şcolăriţă, unghiile date cu ojă — ca nişte petale de trandafiri în miniatură. Adulmecă uşor parfumul. Constată încîntat că mîna fetei miroase a violete. Privirea lui urcă puţin mai sus, acolo unde încheietura mîinii — aşa de subţire încît ar cuprinde-o uşor cu degetele

— dispare în mîneca bolerouluі. Privirea se înalţă şi mai sus. Iar violete. De data asta violete adevărate, ca să se potrivească cu parfumul. Aşa cum stă el, florile-i apar ca un ciorchine violet care împodobeşte obrajii palizi ai fetei. Lîngă ea e un tînăr cu care vorbeşte; zîmbetul ei e întovărăşit de un tremur al genelor negre şi de o lucire a dinţilor albi.

Dick se surprinde deodată comparînd viitorul lui apropiat cu al băiatului care o însoţeşte pe fată. Unul merge la Yarraville, iar celălalt la Trocadero! El se duce să descarce vase cu zahăr, iar băiatul acesta la ringul de dans! Ochii lui se opresc din nou asupra mînuţei albe — aflate atît de aproape de buzele lui — apoi se lasă iar pe speteaza scaunului. Prostule! îşi zice el, cînd îşi dă seama că se gîndeşte ce-ar face fata dacă i-ar săruta deodată mîna.

Probabil că şi gîndurile bătrînului Joe se află sub influenţa mătăsurilor şi parfumurilor:

— Aşa cum se gătesc de o vreme încoace, nici nu mai ştii care le e faţa şi care dosul, şuieră el la urechea lui Dick.

Dick se uită la el, cu reproşuri blînde în priviri.

— Ce ai cu ele? Mie mi se par drăguţe.

Joe pufneşte dispreţuitor şi discuţia se destramă. Pe Dick îl distrează toate astea. Şi-l înţelege pe Joe.

Mai înainte, bătrînul nu spusese nimic rău despre nişte pasagere de acelaşi fel, care se urcaseră în tramvai la Alma Road şi în cartierul Elsternwick. Bietul Joe! Are prea mult curaj şi prea puţină minte. E acelaşi prieten credincios din totdeauna, dar pe măsură ce înaintează în vîrstă, e tot mai amărît şi încăpăţînat. S-a cam săturat de „lupta cea mare". A rămas în urmă, dispreţuindu-i oarecum pe tinerii care duc lupta mai departe. Şi totuşi e un camarad minunat. Şi un foarte priceput docher. Asta e mare lucru, cînd ai de descărcat zahăr.

Cu voinicul docher bătrîn lîngă el, şi cu mînuţa albă atît de aproape de faţa lui, Dick se simte în contact cu două lumi. Haine din deşeuri — şi mătăsuri. Mahorcă şi aromă de violete. Ieri şi mîine.

Tramvaiul a ajuns la întretăierea Flinders Street cu Swanston Street. Se dau jos şi-şi croiesc drum prin mulţimea de plimbăreţi, pe trotuarul larg de sub orologiu. Alt tramvai; alt contrast. Sînt puţini pasageri. Parcă e şi mai frig. Trecere rapidă dintr-un mediu într-altul: din Swanston Street în Spencer Street. De la distracţie la muncă. De la lumină la întuneric. Nu mai sînt mătăsuri şi parfumuri. Străzi întunecoase, aproape pustii. Pîlcuri de oameni, încotoşmănaţi, ca să fie feriţi de frig, umblă încet pe sub viaductul sumbru.

— O să fie un pui de ger pe punte!... zise Joe, fără să-şi dea seama ce banalităţi spune.

— Da, n-ai decît să te bucuri singur de el.

Dick nu vrea să-l supere pe Joe, şi de altfel acesta nici nu s-a supărat. Merg tăcuţi unul lîngă altul. Joe nu e prea vorbăreţ din fire. Dick ar fi, dar mînuţa albă, alături de buchetul de violete şi de obrajii palizi, i-au stîrnit gînduri care-l enervează. Îi stăruie în minte o ideie fixă:

— Pînă şi caii se odihnesc noaptea, iar pisicile nu muncesc niciodată.

Debarcaderul numărul şase. Au ajuns la rîu. Trecînd pe rampa dintre şoproane, au ieşit pe chei. Alţi docheri şi veniseră. Se auzeau glasuri puternice, bărbăteşti şi bocanci grei, tropăind pe scînduri. Pe fluviu se lăsase ceaţa, ca o negură deasă. Matahale negre — care se desprind de pe fundalul puţinelor luminiţe mohorîte de pe malul de sud se strîng într-un loc şi dispar pe rînd la marginea cheiului.

Dick şi Joe îşi găsesc tovarăşii pe debarcaderul plutitor. Bineţele lor sînt aspre.

— Ce faci, Joe?

— Ce te priveşte?

— Ce-i bă, vardistule? Eşti cu capsa pusă?

— Parcă-mi mai trebuie capsă! Ce-ţi face baba, Sammy?

— O leacă mai bine, Joe. Azi s-a dat puţin jos din pat.

— Inşiraţi-vă aici, că vine!

Cînd se iveşte pe rîu luminiţa roşie, oamenii se îngrămădesc la marginea debarcaderului, nerăbdători să apuce un loc în cabina şalupei — pe o noapte aşa friguroasă. Apa e neagră ca smoala, dar liniştită. Şalupta acostează pe nesimţite, fără să stîrnească valuri. În noapte se aud felurite zgomote. Unele slabe, ca un zornăit de lanţuri, venind de departe, dinspre docurile de cherestea; altele, mai puternice, cum e hîrîitul macaralelor ce încarcă în cupe uriaşe cărbuni, în faţa uzinei de gaz aerian. Toate zgomotele sînt înfundate, aşa că într-un fel simţi încă tăcerea copleşitoare pe care ele o turbură. Nu ştiu cum se face, dar zgomotul nu izbuteşte niciodată să sfîşie giulgiul tăcerii pe care o aduce întotdeauna negura. Dick simte aceasta, în timp ce-l urmează pe bătrînul Joe. Trec bîjbîind peste bord, căutîndu-şi prin cabină drumul către proră.

— În seara asta e linişte, Joe. Nu cred să fie de lucru la prea multe vapoare.

— La naiba cu liniştea. Pe malul de nord se lucrează la patru vase. Unde dracu te duci?

— Vreau să mă duc să stau afară.

— N-ai decît să stai singur, atunci. Doar nu ne plimbăm prin parcul Studley.

Dick nu se supără, mai ales că nici n-a rămas singur. Cum cabina s-a umplut, mulţi alţi docheri au fost siliţi să iasă pe punte. Lui Dick îi vine destul de greu să evite conversaţiile. Se vorbeşte de cursele de cai, de meciurile de fotbal. Ce-ar fi să se facă şi politică? Să vorbească de lupta cea mare? Nu încape îndoială că asta e doar un capriciu. Lui nu-i displac nici schimbul de noapte, nici munca de hamal în port, şi nici tovarăşii. Munca de noapte se plăteşte bine: trei lire pe noapte. Uneori e salvatoare. De multe ori n-a avut nimic de lucru zile întregi, şi pe urmă a prins o noapte de lucru şi-a fost destul, în orice caz, ca să-i mulţumească pe proprietar şi pe negustorii de la care se aproviziona. Şi pe urmă, în schimbul de noapte se lucrează şi cu două ore mai puţin decît ziua. Cu toate astea nu e deloc cum trebuie. Fără doar şi poate, toată munca de pe lume s-ar putea face ziua, pe lumină. Dar ziua se pierde atîta vreme, se trîndăveşte, ca să se trudească din greu noaptea. Numai bufniţele, şobolanii şi oamenii lucrează noaptea.

— Ce-i cu tine, Dick, de eşti aşa tăcut?

— Ce să fie, Bluey? Nu-s în apele mele. Nu le-am prea sorlit.

— Lua-i-ar Aghiuţă! Ce Dumnezeu or fi avînd, de nu mă lasă în pace?

Şalupa alunecă repede şi uşor pe apă. Deşi pîcla se îngroaşe, nu e nici o primejdie, pentru că pe fluviu se zăresc cîteva lumini de la vapoarele ce se încarcă sau descarcă pe malul de miazănoapte. De fapt, pe lîngă alte vapoare, vasele acestea nu sînt deloc mari, dar văzute aşa,

din goana șalupei, par niște adevărați giganți. Sînt și frumoase în felul lor, cu catargele și macaralele încărcate cu ciorchini de lumini. Mici orășele ale muncii, odihnindu-se pe puternicele stînci negre. Nici nu-ți poți da seama unde se îmbină carenele întunecate cu apă neagră.

Nu se văd numele scrise pe proră, și totuși agerii docheri le cunosc prea bine:

— Asta-i „Bundaleera". A fost treabă bună la ea. Și s-a plătit din gros, că s-a lucrat și duminica.

— Uite „Era". Astănoapte o să fie gata.

— Aici, pe „Montoro", se zice că nu e de lucru decît pentru o noapte.

Straniu cod de apreciere al valorilor. În secolul al douăzecilea. Un vapor cu cărbuni, la care se lucrează duminica, e un vapor bun. Iar un pachebot, la care nu-i de lucru decît pentru o noapte, e un vas rău.

— Din partea mea n-au decît să dea dracului munca asta de duminică, se auzi glasul lui Joe.

— Ehei tu, ticălos bătrîn ce ești, probabil că iei cam mult de la biserică, din cutia milei!

— Asta-i drept, numai că la biserică n-am fost decît de două ori în viață. Prima dată cînd eram plod și au încercat să mă înece cu orice preț, și a doua oară cînd m-au însurat cu o nebună.

Dick zîmbește pe sub mustață, plin de simpatie pentru bătrînul luptător. Chiar dacă nu-și dă singur seama, Joe e bun creștin. Lui i s-ar putea aplica foarte bine vorba aceea „un gentleman înăscut". Atîta numai, că se ține de șotii și e puțin cam păgîn la vorbă. A stat la închisoare de trei ori: odată pentru că a furat lemne de foc, în timpul crizei; altădată pentru că i-a tras un pumn unui polițist, în timpul grevei din 1928, și a treia oară pentru că a călătorit cu un bilet vechi de tren, tot în timpul crizei. Obrazul i-e brăzdat de o cicatrice pe care a primit-o în luptele de la Gallipoli. E șchiop de piciorul drept, din cauza unui accident suferit pe vremuri la docuri. I-au cam „ruginit" brațele și umerii, pentru că a muncit prea mult la vapoarele frigorifere pe vremea cînd nu-ți dădea mîna să refuzi vreo slujbă. „Joe Matrozul". Dick îl iubește așa cum își poate iubi orice tînăr pe bunul și credinciosul său îndrumător. Lucrează împreună azi la un vas, mîine la altul, împreună călătoresc și stau foarte aproape unul de celălalt.

Pufăind încet, și ducînd cu sine zumzetul glasurilor groase ale marinarilor, șalupa trece prin Swinging Basin. Pîcla devine din ce în ce mai groasă. Malul de sud abia se mai zărește. Becurile răzlețe au nimburi de lumină gălbuie, metalică, în jur. Se deslușesc parîmele întunecate ale șlepurilor cu cărbuni, rămășițele înnegrite ale aripilor albe de altădată. De pe țărmul de

nord vin doar zgomote, dar nicio lumină Dincolo de vălul de ceață la depoul din strada Dudley se aud scripeții uzați, scîrțîind la încărcarea cărbunilor și vagoane de marfă, care se ciocnesc. Peste ape răsună deodată glasul unui bărbat strigîndu-l pe altul — atît de limpede, încît parcă ar fi lîngă șalupă.

Peste cîteva minute totul se scufundă în beznă și tăcere. Șalupa înaintează încet. Pîcla s-a așezat de-abinelea acum. Dick stă tot timpul cu ochii țintă la creasta valurilor, care țîșnesc de la proră. De cînd au plecat de la debarcaderul nr. 6, creasta a scăzut de două ori. Acum e doar o cută pe luciul apei. Din cabină se aud încă glasurile oamenilor care blestemă frigul, făcînd pronosticuri asupra șanselor de a mai ajunge la mal, în cazul cînd s-ar produce o ciocnire. Tare ar vrea Dick să mai tacă odată oamenii ăștia. Și lui i-e frig, dar i-a mai trecut enervarea. Și aici găsește frumusețe — de un soi aparte — frumusețea vaselor la care lucrează în timpul nopții și amintirea stăruitoare a mînuței albe. Ceva mai încolo, curge domol apa de culoarea funinginei. E ușor să-ți închipui că doar apa e în mișcare, că șalupa e neclintită, o barcă plină de oameni, pierdută în bezna nesfîrșită a unui rîu de cerneală. La babord, malul de sud a încetat să mai ființeze ; la tribord, malul de miazănoapte se anunță doar ca zumzetul îndepărtat a unei lumi dispărute.

E nouă seara.

Indicatorul de navigație de pe insula Coode abia se mai vede. Un ochiuleț searbăd de lumină verde, care nici nu e atîrnat de ceva, nici nu se sprijină pe ceva. Un ochi verde și negura cenușie. Șalupa trece pe aproape. Chiar prea aproape, după cum își dau ei seama, cînd barca cotește brusc spre babord. În noapte se iscă iar zgomote. Vin de la un vapor pe care se lucrează. Drept înainte, și nici prea departe. Asta-i la Yarraville. Conversația, care lîncezise în ultima vreme, se înviorează iar.

— Ce-o mai fi și asta ?

— Doar n-o să-mi spuneți că nu e încă nouă !

— Acuma a bătut de nouă. Te pomenești că e vreun vas cu cărbuni acolo.

— Este. Au și luat hamali pentru el.

— Nu mai avem mult și ajungem. Slavă Domnului, că mi s-a făcut sîngele ca de broască.

— S-auziți ce o să mai urle cei din schimbul de zi. Nici pînă la zece n-o să ne cedeze locul.

Pîcla și-a schimbat culoarea în două locuri — de amîndouă părțile vasului — ca și cînd undeva în ceață s-ar fi aprins două becuri uriașe. Se ivesc siluetele impunătoare a două vapoare, înconjurate de jocul obișnuit de lumini și de umbre care-ți iau ochii, cînd zărești un vapor, noaptea. Unul e încărcat cu cărbuni, celălalt cu zahăr. Unul se numește „Trienza“ iar celălalt

„Mildura". Pe hamalii care umplu șalupa, nu-i interesează liniile — destul de grațioase — ale vaporului cel mare. Ei sînt cu ochii ațintiți la cargobotul cu zahăr, frămîntați de o singură întrebare : cîte nopți o fi de lucru pe el ?

— Phii, calcă adînc !

— Trebuie să fie plin ochi.

— Vreo trei-patru nopți tot vom avea de lucru, drăguțul de el !

Întîmpinată de rîsetele batjocoritoare și de salutările schimbului de zi, șalupa se lipește de docul înalt.

— Da' știu că v-a trebuit multă vreme pînă să sosiți !

— Ce mai boscorodiți de pomană, că doar vă plătește și așteptarea.

— Oho, măi Bluey, tu tot măgar bătrîn și colțos ești !

— Tu ești, Jim ? Ne-ai lăsat și nouă un locșor mai ca lumea ?

— Atît cît e de nasul vostru. Treaba-i destul de bună.

— Cîte feluri de încărcătură ?

— Cinci la numărul doi. Dacă ajungi acolo, pune mîna pe colțul din față la babord. O să ai ceva de lucru pînă la masă. În partea aia sînt numai două feluri de încărcătură.

— Bine băiete, mulțumesc.

Schimbul de noapte se năpustește ca un roi pe marginea docului, înjurînd trustul portuar, care nu face nici scară, nici debarcader. Dick urcă ultimul. Pur și simplu pentru că Joe a fost penultimul. Sforțarea pe care trebuie s-o facă bătrînul ca să ajungă sus, îl umple de mînie pe tînărul docher. Lua-i-ar naiba să-i ia de ticăloși. Niciodată nu poți scăpa de asta. Farmecul straniu al fluviului, învăluit în giulgiul negurilor, s-a spulberat. Bîrnele sumbre ale docului, cu oamenii încotoșmănați care se agață de ele ca niște gîndaci monstruoși, simbolizează întreaga realitate a zilelor ce au să vină. Tot un simbol e și silueta înspăimîntătoare a macaralei de încărcat cărbuni. Mai sus, tot mai sus, cu trudă, zărind doar cînd și cînd un colțișor frumos — cum era vălul negurilor, mînuța albă și creasta valurilor zvîcnind înapoi dinspre proră.

— Hopa sus, moșule ! strigă cineva de deasupra.

Bocancii grei ai lui Joe sînt puțin mai sus de capul lui Dick. Unul din ei s-a ridicat, ca să ajungă la bîrna următoare. Dick așteaptă să-l vadă și pe celălalt urnindu-se, dar bătrînul caută un loc de unde să se prindă cu mîna. Și lui Dick îi amorțesc degetele. Pe bîrnele înghețate e un strat gros de praf umed de cărbune [1].

---

[1] Ulterior s-a construit un debarcader la docurile din Yarraville (nota autorului).

De o parte şi de alta, roiesc în jos hamalii din schimbul de zi. Pretutindeni doar zgomot, învălmăşeală şi matahale negre.

Pe Dick îl apucă deodată neliniştea, văzînd că piciorul lui Joe coboară iar la bîrna pe care de abia o părăsise.

— Hei, ăia de sus! ţipă el. Daţi-i o mînă de ajutor la urcat!

Prea tîrziu însă. Tocmai cînd se trage într-o parte, întinzîndu-se în sus ca să ajungă lîngă tovarăşul său, degetele istovite ale bătrînului cedează. O matahală greoaie se prăbuşeşte în jos, se izbeşte de parapetul şalupei, cu o bufnitură înspăimîntătoare, şi se rostogoleşte în apă, înainte ca cineva să poată mişca un deget, pentru a-i veni în ajutor.

*

Peste un ceas, o altă şalupă porneşte de la doc, spintecînd ceaţa. Sînt doar doi oameni în ea. Amîndoi stau în cabină — unul în picioare, lîngă roata mică a cîrmei, celălalt ghemuit în faţa uşei deschise, cu ochii aţintiţi asupra linţoliului cenuşiu de la proră. După ce întoarce şalupa, lăsînd în urmă insula Coode, barcagiul deschide vorba:

— Era tovarăşul dumitale?

— Da, lucram împreună.

— L-ai scos repede afară.

— Dar nu destul de repede. Era om de aproape şaptezeci de ani şi ambulanţa a venit aşa de greu...

După un răstimp de tăcere:

— Dar şeful ştie că ai plecat?

— Puţin îmi pasă. Astă noapte tot n-aş lucra, nici dacă m-ar ruga regele George. Şi tot trebuia să meargă cineva să-i spună bătrînei.

— Merg drept la debarcaderul numărul doi. Ţi-e în drum?

— Da, sigur, oriunde, mi-e egal.

Intr-adevăr, oriunde. Cu cît mai departe şi mai încet, cu atît mai bine!

După un ceas nu s-a schimbat mare lucru. Ceaţă, apă neagră ca ţiţeiul, zgomot de vagoane de marfă la depouri. Dar nici ţipenie de om. Doar cei din barcă, dintre care unul a pornit acum într-o călătorie mai lungă decît a visat vreodată. Peste cîteva minute se vor ivi lumini, tot mai multe lumini, şi multe figuri omeneşti; se vor auzi glasuri. Şi nimeni nu va avea habar de ce s-a întîmplat. Podul Prinţilor şi forfota de la întretăierea străzilor. Apoi tramvaiele şi Sf. Kilda Rood. Şi automobilele mari, gonind pe sub ulmii desfrunziţi. Lumea cealaltă... violete... şi mînuţa albă.

Mînuţa albă. Nostim. Acuma trebuie să fie la dans, pe undeva. Pe cînd bătrînul minunat, care stătea la un pas de ea...

— Ce zici? întrebă barcagiul.
Dick se sperie, dîndu-şi seama că vorbise cu glas tare.
— Nu ne cunoaştem prea bine, eh? zise el fără şovăială.
— Ce vrei să spui?
— Nimic deosebit.

PALTONUL MARINARULUI

Era cam mare de statură pentru un javanez. Avea aproape un metru optzeci înălţime, aşa că ne depăşea de fapt pe toţi, în afară de Nick Piotta. Nu semăna a javanez, pentru că era prea înalt, avea părul prea lins, şi pe urmă nici nu avea faţa chiar aşa turtită cum o au ei de obicei. L-am cunoscut cînd a venit pe Tjimanek ca paznic la magazie. Niciodată nu văzusem un marinar mai voinic şi mai chipeş pe un vas al „Companiei Indiilor Olandeze". Piotta, care avea darul de-a se împrieteni cu marinarii străini, a putut afla despre el, că s-a născut la Penang. Tatăl lui era negustor indian, iar maică-sa malaieză. Dar Piotta bănuia că magazionerul trebuie să fi avut şi ceva sînge chinezesc în vine. Inainte de a se termina treaba pe vapor, Piotta a mai aflat multe despre el. Lucram pe aceeaşi parte a calei, ca şi Piotta şi Rivers. Toată lumea rîdea

de noi trei fiindcă trebuie să fim mari ticăloşi de vreme ce paznicii — şi mai ales paznicii marinari — nu ne slăbeau de loc din ochi. Ceilalţi trei tovarăşi ai noştri, care lucrau pe partea cealaltă, şi-ar fi putut face de cap, dacă vroiau. Adevărul este că Piotta însuşi fusese multă vreme marinar şi ştia cum să-i ia pe străinii de pe vasele străine. Aştia erau întotdeauna neîncrezători şi tăcuţi, de cînd coborau prima dată în cală. Mai toţi eram certaţi cu engleza, dar nu ştiu ce făcea şi ce dregea Piotta, că tot izbutea să-i tragă de limbă. Rareori se întîmpla să dea el greş.

După cîte ţin eu minte, cu Padman i-a mers mai greu decît cu ceilalţi. El se deosebea de tovarăşii săi javanezi de pe vas prin multe alte lucruri, în afară de înălţime, trăsături şi păr. Era prea liniştit, prea serios şi prea semeţ. Niciodată nu l-am văzut pe punte în tovărăşia compatrioţilor lui. Încerca să se ferească şi de noi, acolo pe puntea inferioară — atît de puţin spaţioasă — dar acum încărcătura vasului fiind alcătuită din trei mărfuri — cînepă, *capoc* şi ceai, de îndată ce-şi găsea un loc de retragere, noi veneam iar după el. De fapt stătea jos cu noi doar ca nu cumva să fumăm. Începusem chiar să ne jucăm, luînd întotdeauna tocmai balotul sau lada pe care stătea el. Mai jucasem jocul ăsta în multe alte rînduri, cu paznicii indieni sau javanezi, alergîndu-i peste tot, hărţuindu-i,

pînă ce toată cala vasului răsuna de rîsetele lor ascuţite. Dar Padman nu izbutea de loc să găsească hazul jocului nostru. Zîmbea cu răbdarea unui mucenic, ori de cîte ori trebuia să se mute. Dar zîmbetul lui aducea cu al unei cucoane bătrîne, care zîmbeşte cu delicateţe copiilor ce o necăjesc. Asta ne făcea să ne simţim tare caraghioşi, aşa că după o vreme ne-am lecuit de jocul ăsta şi l-am lăsat în pace.

Bănuiesc că se ţinea pe lîngă noi pentru că singur Piotta nu se băgase în jocul ăsta. Piotta era un italian născut în Australia, şi în viaţa mea n-am văzut multe firi mai omenoase ca a lui. Era prea omenos chiar pentru a face haz nevinovat de un marinar de culoare. De fapt recunoştea că sînt glume nevinovate, dar pur şi simplu nu-i venea să se amestece în jocul nostru. O dată mi-a spus că după părerea lui toate astea sînt pierdere de vreme, şi că mai degrabă ar sta de vorbă cu un om decît să-l necăjească.

Şi de stat de vorbă a stat — chiar cu Padman. De atunci şi pînă s-a sfîrşit descărcatul vasului, Padman nu s-a mai clintit din partea unde lucram noi. Asta era cheia succesului pe care-l avea Piotta cu oamenii ăştia. Îi lua în serios, îi trata de la egal la egal şi nu avea niciodată un aer protector. Acuma îmi dau seama că se purta aşa, pentru că el însuşi era străin la origine şi ştia ce-i în sufletul străinilor. Se înţelegea bine cu noi toţi şi totuşi stăruia între noi şi el

acel ceva, greu de numit, care-l ţinea puţin la distanţă. Înclinaţia lui pentru marinarii străini l-a făcut ţinta multor glume, fără ca vreuna din ele să fie răutăcioasă. Cum spuneam şi mai înainte, era un munte de om şi adeseori era de-a dreptul caraghios cînd îl vedeai pe lîngă vreun pitic de javanez, care se străduia să-i spună prin pantomimă cum arată nevastă-sa, cîţi copii are, cîţi băieţi şi cîte fete, şi cît de înalt e fiecare în parte. Piotta avea şi el gesturile lui, cu care ajuta conversaţia să înainteze. Erau gesturi vii, mai deslușite decît orice cuvinte, şi le stîrneau marinarilor nenumărate hohote de rîs.

Cu Padman n-a avut nevoie de prea multe gesturi. Băiatul o rupea puţin pe englezeşte şi, de altfel, rareori i se întîmpla să-şi scoată mîinile din buzunarele pantalonilor foarte uzaţi de cît.

În ziua a doua am coborît în cala de jos şi lui nu i-a mai fost greu să se ferească din calea noastră. Îi plăcea să stea comod, aşa că se coţa pe baloturile de cînepă, cu vreo două rînduri mai sus decît acelea la care lucram noi. Dar de cîte ori terminam o legătură şi ne aşteptam rîndul la macara, Piotta folosea răgazul de un minut sau două, pentru a se urca lîngă el. De fapt Padman era destul de rezervat — cel puţin din cîte am văzut eu — şi nu l-a întrebat niciodată nimic pe Piotta, nici n-a povestit el ceva. Stătea aproape nemişcat, vorbea aşa de încet, că noi ăştialalţi abia de-l puteam auzi, şi

nu-şi lua o clipă ochii mari şi strălucitori de la italian. De cîte ori se dădea jos, Piotta avea amănunte noi să ne spună.

— Îi zice Padman — de fapt asta e o prescurtare de la Padmanabha, ceea ce dovedeşte că taică-su era indian — e mahomedan şi stă la Sourabaya. Are două neveste — una n-are decît cincisprezece ani — şi şapte copii, patru băieţi şi trei fete. Cel mai mare dintre ţînci e doar atîta. Padman zice că s-a săturat de marinărie. Ar vrea să umble după negoţ — un bunic de-al lui a avut pe vremuri o caravană de cămile, cu care mergea de la Alice Springs...

Şi tot aşa mereu. Descărcarea vasului Tjimanek a ţinut mult, şi după aceea l-am umplut cu o încărcătură nouă pînă la vîrf. Două săptămîni de muncă cu totul şi, pe măsură ce se scurgeau zilele, Piotta se împrietenea tot mai mult cu Padman. Noi mai văzusem lucruri dintr-astea întîmplîndu-se pe o sută de vapoare, dacă nu chiar mai multe, dar zău era o minune cum se lipise de italian corcitura asta singuratică din insulele Indoneziei. A crescut grozav în ochii noştri cînd Piotta ne-a spus că fusese întemniţat de două ori în Java, pentru că încercase să organizeze un sindicat al marinarilor.

Javanezul ne aştepta în fiecare dimineaţă pe punte, cînd urcam pasarela, şi nu ne părăsea niciodată seara, pînă nu se trăgea ultima prelată peste tambuchiurile închise, cînd coboram

pe țărm. Ba chiar venea pînă la copastie să ne facă cu mîna, cînd mergeam pe docuri. Piotta susținea de fapt toată conversația cu el, dar codul prieteniei docherilor și marinarilor cere neapărat ca totul să se împartă frățește și, de aceea, cînd am ajuns la mici favoruri, nu ne-am dat nici unul în lături, nici să le primim, nici să le facem. Padman izbutea să ne facă rost de țigări, cînd erau aproape de negăsit în oraș, și de două ori pe zi se ducea pînă la bucătăria de bord și ne aducea cîte o gamelă cu cafea. Noi îi dădeam în schimb fructe, prăjituri și dulciuri. Într-o bună zi Rivers i-a adus lui Padman o bucată de-o litră de șocolată — și indonezianul a tot mușcat din ea, pînă a mîncat-o toată — așa cum am fi mîncat noi o felie de pîine.

A venit și seara din urmă, cînd Piotta i-a dat lui Padman paltonul. Toată ziua fusese un ger strașnic. De dimineață de tot bătea un vînt dinspre sud-est, care te pătrundea pînă la oase. Mătura tot malul apei, purtînd cu el trîmbele unei ploi mărunte. Ne silea să mergem mereu pe punte, să ne mai acoperim cu cîte ceva, și să stăm dîrdîind de frig la adăpostul punții de comandă. Chiar și cînd lucram între o rafală și alta, tot muream de frig, pentru că eram între punți, și Tjimanek avea puntea din față deschisă, așa că vîntul își făcea mendrele.

Padman o ducea mai rău ca noi toți, pentru că n-avea decît o haină subțire de cit peste cămașă și vestă, și nici n-avea nimic de lucru, ca să-și mai pună sîngele în mișcare. Piotta avea o manta mare, militară, și dis-de-dimineață i-a spus javanezului s-o pună pe el. Padman voia mereu să i-o dea înapoi, cînd italianul trebuia să iasă pe punte. Dar acesta îl refuza cu tărie:

— Ține-o frate. Nu-i nimic, o iau cînd mergem acasă.

Avea un jerseu gros și probabil că nu-i era frig, dar oricum gestul lui mi-a plăcut.

În afară de faptul că-i ținea de cald, nu mai încăpea vorbă că Padman era foarte fudul de palton, socotind că-i vine tare bine. Am observat că de cînd îl căpătase nu mai stătea așa de mult jos, ci începuse să se învîrtă pe lîngă tambuchiuri, ca să-l vadă ceilalți marinari, care întîmplător priveau peste rama tambuchiurilor. Paltonul era nou-nouț, și-i stătea de minune. Îl surprindeam uneori privindu-se cu admirație din cap pînă în picioare, vîrîndu-și cu încîntare mîinile în buzunarele adînci și trăgîndu-și înapoi umerii înguști, ca și cum mantaua i-ar fi sporit deopotrivă statura și puterea.

Mai că ajunsesem să-l invidiez pe Piotta, pentru bucuria pe care i-o făcuse javanezului. Tocmai închideam magazia vasului și trăgeam ultima prelată, cînd Padman își scoase paltonul și i-l întinse italianului. N-a rostit o vorbă, dar pe fața lui se răspîndise un zîmbet, care exprima atîta mulțumire și recunoștință, că mi s-a pus

un nod în gît, uitîndu-mă la el. Prins iar în bătaia vîntului, trupul lui subțirel începuse să tremure.

Piotta întinse mîna, dar îndată și-o retrase ca să se scarpine la ceafă, în timp ce mai chibzuia puțin lucrurile. Apoi vorbi:

— Lasă, ține-l. Mie nu-mi trebuie.

Padman îl privi uluit.

— Păstrează-l, repetă Piotta. Și ca să nu mai lase nici umbră de îndoială cu privire la spusele lui, luă paltonul și-l puse la loc pe umerii marinarului.

— Mai am unul, înțelegi? Ține-l. Faci de cart cu el. Brrr! Imită un fior de frig și arătă spre puntea de comandă, pradă vînturilor năprasnice, după care-i spuse: Prea frig acolo sus. Ții paltonul meu, da?

Padman îl înțelese. In viața mea n-am să-l pot uita, cum stătea, îmbrăcat în mantaua maiestuoasă, privindu-ne în tăcere cum coboram pasarela. Eu și cu Piotta ne-am luat boccelele de lîngă șopron. Mi-a fost cu neputință să tac din gură. Am izbucnit:

— Nick, zău că-n viața mea n-am văzut pe cineva să facă o trăsnaie mai frumoasă.

— Ce, chestia cu mantaua? Făcu un semn nepăsător către silueta înaltă, ce străjuia copastia vasului, la cîțiva metri deasupra noastră. Aș, e un fleac. Tot nu-mi venea bine.

Și totuși am ghicit, după licărirea caldă a ochilor lui negri, că era încîntat. De atunci am rămas cu credința că darul lui avea o semnificație mai profundă decît voia el să recunoască — sau poate chiar mai mare decît își dădea el seama.

PARFUMUL PATRIEI

Era o călătorie fără retur, şi mi-am încheiat socotelile în mijlocul iernii, la Londra, rămînînd cu douăzeci de lire bani gheaţă, un ceas de mînă — care făcea vreo cincisprezece lire — şi ceva haine bunişoare, o parte pe mine, o parte într-o valiză. Mai aveam la viaţa mea şi o oarecare experienţă, destul de bogată pentru vîrsta de nouăsprezece ani.

M-am instalat la „Hotelul Cumpătării" pe care-l ţinea cineva lîngă gara *King's Cross* pentru că mă plictisisem de beţiile şi orgiile care n-au lipsit în nici unul din porturile pe unde ne-am oprit, venind din Australia. În prima seară chiar, m-a sculat pe la unsprezece o servitoare, înarmată în mod cu totul nevinovat cu un făraş şi o căldare goală, şi m-a întrebat dacă nu doresc ceva. Nu doream nimic. De altfel, în călătoriile mele

avusesem timp să mă plictisesc şi de obiceiul ăsta.

După două săptămîni, mai cîştigasem ceva experienţă, însă rămăsesem doar cu treizeci de şilingi, o chitanţă de la casa de amanet în loc de ceas, şi valiza care mai conţinea încă boarfele. Aşa că am părăsit hotelul, mi-am luat o cameră la un cămin marinăresc lîngă docurile East India şi am început să caut un vapor care să mă ducă acasă. N-a trecut multă vreme pînă să descopăr că îmi veniseră minţile la cap cam tîrziu. În 1929, un marinar în căutare de vapoare, care să-l ducă în Australia, avea nevoie de mult mai multe lucruri decît cei treizeci de şilingi şi cartea de muncă proaspăt eliberată. Nu aveam decît un singur loc de muncă trecut pe carticică, aşa că nu puteam de loc să-i impresionez pe maşiniştii secunzi şi nici pe ofiţerii vaselor. În fiecare zi, mii de oameni de treabă cutreierau la nesfîrşit docurile. Erau marinari adevăraţi, cu experienţă de o viaţă întreagă, lucru pe care-l puteau dovedi cu cărţuliile lor soioase şi rufoase. După cîteva zile, am ajuns la concluzia că pentru mine cartea de muncă era mai degrabă o piedică decît un ajutor. Eram sătul de Londra, şi nu vroiam decît un vapor care să mă ducă în Australia, atîta tot. Şi, bineînţeles, cărţulia mea arăta foarte limpede acest lucru. Ajutoarele maşiniştilor şi secunzii de vas o deschideau, lăsau buza în jos şi mi-o dădeau înapoi, zîmbind fără noimă. Parcă mi-ar fi

fost scris și în frunte : a călătorit de la Adelaida la Londra. Or, oamenii ăștia căutau marinari pentru o călătorie îndelungă, nu australieni care să moară de dor de casă și de aceea să se dea jos și s-o șteargă la primul port.

Banii mi-au mai ajuns două săptămîni : zece șilingi pe săptămînă — camera, iar mîncarea — zece șilingi pe două săptămîni. Am izbutit s-o scot la capăt împrietenindu-mă cu un individ din Melbourne, bucătar pe un vapor ce zăcea în reparaţie. In fiecare zi, timp de o jumătate de lună, am fost silit să iau gustarea de dimineaţă din tigaie. Uneori mai căpătam nişte ceai, pînă ce într-o bună zi mi-a spus să mai las pretenţiile.

Unele mîncări erau bune, dar nu-mi ajungea nici să pun pe-o măsea și, pe urmă, nici nu le aveam în toate zilele. In schimb, aveam nouăsprezece ani și eram un om zdravăn, care făcea zilnic douăzeci de kilometri pe jos. Așa că eram din ce în ce mai flămînd. Uneori aș fi fost în stare s-o mănînc și pe proprietăreasă. Era o bătrînică tristă, numai piele și oase, cu ochi bulbucaţi de pește și gura închisă ca o capcană de șoareci. Gîndeam că în viaţa mea n-am văzut fiinţă mai afurisită. Eram toată ziua plecat și rareori cînd o vedeam, părea că nici nu-i pasă dacă schimbă sau nu vreo vorbă cu mine. Mă-ntorceam de obicei devreme acasă și citeam în pat. Seară de seară auzeam pînă tîrziu, în liniștea nopţii, cum mînuiește fierul de călcat în bucătăria

de la capătul coridorului. Era văduvă și cum nu mai avea decît un singur chiriaș în afară de mine — și ăla un prăpădit de pensionar — trebuia să-și cîștige existenţa spălînd rufe. Casa era întunecoasă, tăcută și sinistră, și niciodată nu pierea din atmosferă mirosul de rufe umede și săpun prost.

O singură dată am dat cu ochii de celălalt locatar : era un bătrîn bărbos, cu palton lung. Tocmai cînd mă întorceam într-o seară acasă, l-am zărit o clipă, intrînd în camera lui. De auzit însă îl auzeam destul de des. Chiar prea des. Avea o tuse dintr-acelea din rărunchi, bubuitoare și înfundată ca un tunet. Uneori ţinea minute în șir. Mă trezea noapte de noapte. Uneori mi se părea că se înăbușe, săracul.

Se numea Burroughs — „bătrînul Burroughs", cum îi zicea doamna Hall. N-am știut nimic despre el — cum nu știam de altfel nici despre doamna Hall — pînă în ultima zi a șederii mele în casa aceea. Îmi mai rămăseseră șapte penny și jumătate și în seara aceea trebuia să plătesc chiria. Era o zi rece și aspră, cu norii coborîţi jos de tot, mai-mai să-i atingi cu mîna, și ne pîndea ameninţarea unei ninsori. Dimineaţa am cutreierat ca de obicei docurile, pierzînd ocazia să mai iau o ultimă masă pe vaporul cunoscut, și m-am întors în Finch Street, ca să-i spun doamnei Hall că plec. Eram silit să recunosc faptul că nu mai aveam leţcaie în buzunar ; că acum nu mai îmi

rămăsese altceva decît clădirea „Elevator" a Armatei Salvării — o instituţie despre care auzisem o mulţime de lucruri în ultimele două săptămîni. Abia atunci mi-a fost dat să aflu că înfăţişarea rece a proprietăresei nu era nimic altceva decît o faţadă făcută anume, după anii îndelungaţi în care avusese de-a face cu marinarii înrăiţi de la Londra. Avea o inimă de aur dar, ca şi mulţi alţi oameni de treabă, începuse să-i fie frică să se arate aşa în faţa lumii.

Mi-a vorbit din uşa bucătăriei şi, cînd i-am spus ce aveam de gînd să fac, a privit peste capul meu de-a lungul coridorului mic, cu gura încleştată. Pe faţa ei aspră s-a răspîndit o expresie întunecată de amărăciune. Îmi dădeam bine seama că nu făceam decît să-i spun un lucru pe care-l auzise de nenumărate ori şi pe care nu-l mai putea suferi. Probabil că văzuse în viaţa ei o mulţime de oameni învinşi. În spatele ei se vedea masa încărcată cu rufe de spălat; mai erau în bucătărie vreo trei scaune şubrede, un linoleum ros şi găurit în nu ştiu cîte locuri, şi într-o parte o sobă de modă veche.

— E o ruşine nemaipomenită, asta e! izbucni ea cu o violenţă care m-a speriat. Atîţia tineri de treabă, curaţi şi onorabili, care bat străzile de pomană.

A pufnit pe nas şi a clătinat din cap. O clipă m-am temut că o să înceapă a plînge. În loc de asta însă m-a poftit înăuntru să beau cu ea o ceaşcă de cafea.

— Tocmai o puneam pe foc. O să te mai încălzească.

În viaţa mea n-am gustat cafea mai proastă — doar o jumătate de linguriţă de esenţă ieftină, picurată dintr-o sticluţă şi amestecată cu apă clocotită. Mi-a mai dat şi o felie de pîine să mănînc. Era veche şi acoperită cu un strat subţire de tot de margarină proastă. Dar mie-mi era frig şi foame, şi pe lîngă asta toată trataţia a fost însoţită de cuvinte mîngîietoare. Dumnezeu s-o aibă în pază pe doamna Hall! Îmi oferise toată ospitalitatea de care era în stare. Privind doar o dată în jurul meu, înfăţişarea nenorocită a camerei m-a făcut să înţeleg că eu o dusesem mult mai bine decît ea.

I-am spus că nu vreau să iau haine bune la azil şi am întrebat-o dacă n-aş putea să-mi las la ea geamantanul, pînă mi-o răsări norocul în cale.

— Poţi să laşi aici orice vrei. Numai bagă de seamă, că nu-mi iau nici o răspundere. Apoi a început să-mi spună că nu ştie niciodată de pe o zi pe alta cine o să stea sub acoperămîntul ei şi, tocmai cînd vorbea, s-a auzit de pe coridor tusea înfundată. S-a oprit o clipă s-o asculte, ţinîndu-şi răsuflarea şi strîmbîndu-se de parcă ar fi împărtăşit şi ea ceva din necazul bătrînului.

— Despre *el* n-am ce zice, nu mă pot plînge. E foarte de treabă. Pot să plec de acasă şi să las

lucrurile vraişte. Bietul bătrîn! De multe ori îi dau şi lui cîte o ceaşcă de cafea, şi aş putea să jur că altceva nu mai pune în gură din zori şi pînă în noapte. Unde s-o fi ducînd atunci cînd iese de acasă?...

— Trebuie să fie tare bătrîn, nu, doamnă Hall?

— Nu cine ştie ce. A luptat în război. Dar e bolnav, asta e nenorocirea. Într-o bună dimineaţă m-aş putea trezi cu un mort pe cap. Ar fi trebuit să fii de faţă cînd primeşte cîte un pachet din acelea din străinătate.

— Pachet din străinătate?

Doamna Hall termină de băut cafeaua, se ridică şi începu să aleagă lucrurile de pe masă.

— Nu mă întreba pe mine de unde-i vin pachetele, că nici mie nu-mi spune nimic, şi pe de altă parte nici nu-mi place să-mi bag nasul unde nu-mi fierbe oala. Dar are el pe cineva, cine ştie unde, care nu l-a uitat încă. În fiecare lună primeşte un pachet. Nu e mare lucru — cîte o pereche de izmene, ori ciorapi, sau un fular — doar aşa, nişte fleacuri. Şi pe urmă şi o legăturică de frunze uscate — se vede că ierburi, să-şi dreagă tusea cu ele. Doamne, zău, ar trebui să le miroşi şi dumneata! Arde cîte puţin din ele, într-o tigăiţă, şi zău dacă nu se umple toată casa de miros. El însă stă acolo şi tot soarbe în piept. Mie mi-e de-a mirare cum de le poate suferi. Eu una

trebuie să mă duc pe afară, pînă ce mai trece fumul.

Doamna Hall pufni şi trase pe nas, de parcă i-ar mai fi stăruit încă în nări mirosul ierburilor pe care le conţineau pachetele din străinătate.

— Stă la mine de trei luni şi, dacă n-ar fi fost chestia asta la mijloc, nu m-aş fi supărat să fi stat şi trei ani. Nu deranjează pe nimeni şi-şi ţine odaia curată de luceşte. O dată nu l-am văzut să aibă în cameră băutură şi, ascultă-mă pe mine, domnule, asta e ceva cu totul nou faţă de ce făceau chiriaşii de pînă acum. Ştiu că nici dumneata nu tragi la măsea, că altfel nu te-aş fi poftit aicea.

Biata doamnă Hall!

Mi-a urat noroc şi a făgăduit să-mi păstreze geamantanul chiar în camera ei, pînă m-oi întoarce să-l iau.

Neavînd la mine decît prea puţin bagaj, am mers pe jos pînă la sediul din Middlesex Street al Armatei Salvării. I-am expus situaţia mea unui „soldat“ al „armatei“ care se afla la intrare, şi am fost trimis la un „ofiţer“ mai vîrstnic, încărunţit, care stătea la un birou încărcat cu hîrtii şi documente. Toate acestea s-au întîmplat cu mulţi ani în urmă şi unele amănunte mi le amintesc doar vag. Totuşi mi-a rămas întipărită în minte impresia de noutate, de spaţiu vast, de prietenie sinceră şi de ajutor prietenesc care domnea acolo.

Ofiţerul m-a întrebat ce vroiam de la ei. I-am spus :

— Sînt australian. Mi-am cîştigat banii pentru biletul de drum pînă aici lucrînd pe un vapor ca ajutor de fochist. Vroiam să văd Londra ; ştiţi cum se întîmplă în cazuri dintr-astea. Acum îmi fluieră vîntul prin buzunare şi caut un vapor pe care să mă pot întoarce acasă, aşa cum am venit. Insă trebuie să-mi găsesc un adăpost între timp.

— Unde ai stat pînă acum ?

Intrebarea nu era indiscretă. Omul nu făcea decît să mă cerceteze cît mai bine din ochi. N-aveam nici un motiv să-l trag pe sfoară şi, la urma urmei, îmi dădeam seama că ar fi fost o prostie, pentru că aveam de-a face cu un om plin de experienţă.

— Intr-o cameră mobilată la Custom House, aproape de docurile East India. Numai că în seara asta trebuie să plec de acolo, pentru că nu mi-a mai rămas nici un şiling.

— Nu cumva ai şters-o de pe vapor ?

Numai un om care se pricepea la marinari putea să întrebe aşa ceva.

— Nu, am cărţulia în regulă, i-am răspuns. Dar cînd am băgat mîna în buzunar, m-a oprit cu un gest.

— Lasă, băiete, că doar eu n-am nevoie să mă amestec în treburile tale. Inţelegi că dacă intri la „Elevator" n-o să-ţi prea rămînă timp să cauţi vaporul care-ţi trebuie ?

— Ştiu că trebuie să muncesc, dar asta nu mă supără. Din cînd în cînd tot o să mai am puţin liber, nu ?

— Da, atîta vreme cît îţi faci norma. Dar asta îl priveşte pe comandantul tău de la azil. A întins mîna şi a luat un formular din teancul din stînga lui. — Uite, îţi dau o recomandaţie. Nu-ţi pot făgădui precis că o să aibă loc pentru dumneata, dar nu strică să încerci. Cum te cheamă ?

— Thomas Blair.

— Ştii unde-i Old Street ?

Acolo m-au primit şi, mai bine de trei săptămîni, mi-am cîştigat masa şi casa sortînd capete de sfoară la azilul numit „Elevator" din cartierul Spitalfields.

Au fost cele mai ciudate săptămîni din viaţa mea, şi nicicînd nu mi s-a mai întîmplat să fiu în tovărăşia unor oameni mai desperaţi. Eram vreo patruzeci cu totul, dintre care poate vreo douăzeci erau vagabonzi de profesie, care veniseră la azil ca să aibă un adăpost pentru iarnă. Cît despre ceilalţi — oameni cam în situaţia mea, mai toţi — mi s-a părut că prea puţini dintre ei mai încearcă să ţină capul sus. Discuţiile nu se purtau aşa cum m-am aşteptat eu, mai ales în jurul posibilităţilor de a găsi de lucru, ci în jurul mărunţişurilor zilei — meniu-ul de seară, vreo crimă care făcea senzaţia zilei şi toate păcătoşeniile meschine ale administraţiei azilului, care le cădeau atunci pe cap. Pe atunci dispreţuiam pro-

fund toate lucrurile astea, dar acum le înţeleg mai bine. Oamenii aceia se învechiseră la Londra, pe cînd eu eram abia la începutul luptei...

Lucram nouă ceasuri pe zi — de la şapte jumătate dimineaţa pînă la cinci jumătate după amiaza, avînd o oră pauză la prînz.

Niciodată n-am izbutit să aflu de ce azilul se cheamă „Elevatorul“! Poate pentru aceea că scopul lui ar fi fost să ridice oamenii căzuţi. Se prea poate să fi fost aşa, dar nu sînt prea sigur că dădea rezultate în practică. Nu vreau să pun la îndoială buna credinţă a ofiţerilor Armatei Salvării, însărcinaţi cu administraţia azilului, dar atmosfera generală era departe de a fi înălţătoare. Încă din prima dimineaţă scurta conversaţie care am avut-o cu vecinul cel mai apropiat a avut darul de a-mi dezvălui, ca într-o străfulgerare, spiritul care predomina în toată instituţia.

— Ai mai fost p-aici? m-a întrebat el.

— Nu.

— Rămîi mult?

— Cît pot mai puţin.

— Fii atent să nu stai mai mult decît te aştepţi, şefule. Trebuie să încerci să salţi puţin capul. Dacă nu ajungi printre ştabi, aici îţi putrezesc ciolanele.

— Care ştabi?

— Aştia care conduc casa de muncă şi căminul. Cei de serviciu — care mătură, fac paturile, gătesc şi servesc masa. Toţi sînt băieţi care vin de

pe stradă, ca şi tine. Nu cîştigă mare lucru, dar capătă o mulţime de chestii pe de gratis. Şi altceva ce-ai de făcut decît să te salvezi?

— Să mă salvez?

— Adică să ieşi pe banca pocăiţilor la întrunirile cu rugăciuni. Să-ţi oferi inima lui Cristos...

Asta era adevărul. Era un cămin al celor nenorociţi, condus în cea mai mare parte de nenorociţii înşişi. Şi, dacă nu ţineai neapărat să pleci şi erai destul de lipsit de scrupule, puteai să ajungi în brigada de conducere. Şi calea prin care puteai pătrunde în brigada de conducere, era „să te salvezi“. Am aflat şi eu că mulţi dintre vagabonzii înrăiţi se salvau în fiecare an din momentul cînd începea să fluiere vîntul iernii şi drumurile se acopereau cu o pojghiţă de gheaţă.

Toţi slujbaşii de la „Elevator“ erau oameni de felul ăsta, salvaţi de la înec şi din cale afară de şireţi. N-o duceau chiar aşa rău, şi în dorinţa lor de a rămîne de-a binelea acolo, aveau mare grijă ca spiritul de bunăvoinţă al Armatei Salvării să nu se răspîndească în afara clădirii unde-şi avea biroul comandantul. Întinzîndu-se mai mult decît îi ţinea plapoma, ei conduceau instituţia cu mult zel, dar nici patronul unei fabrici n-ar fi avut mai puţină omenie.

„Elevatorul“ era doar un depozit pentru adunarea, sortarea şi ambalarea deşeurilor de hîrtie, cîrpe şi sfoară. Toată ziua veneau camioane, căruţe şi cărucioare cu mormane de resturi

şi deşeuri, care erau descărcate şi împărţite pentru sortare pe toată pardoseala imensă de ciment.

Pe mine m-au pus la banca pentru alegerea sforilor, şi în fiecare dimineaţă îmi dădeau un sac de cincizeci de kilograme cu resturi şi capete de sfoară pe care trebuia să le descurc şi să le distribui într-un şir de cutii pe care scria: bumbac, sisal şi... Celelalte nume le-am uitat.

Asta-mi era porţia pentru ziua aceea, preţul pe care-l plăteam pentru cele trei mese zilnice şi pentru patul în care dormeam noaptea. Tot ce făceam în plus, mi se plătea — dacă-mi amintesc bine — cu doi şilingi şi jumătate sacul. In cele trei săptămîni cît am stat acolo cîştigam destui bani ca să-mi cumpăr ţigări — împărţite cu grijă în raţii — dar nimic mai mult. Şi nici nu puteai să scapi de asta, dacă aveai nevoie de cele trei mese şi de patul în care să-ţi odihneşti oasele. Chiar în prima zi am încercat să profit de un moment cînd mi s-a părut că nu se uită nimeni şi am băgat o mînă şi mai bine de sfori încîlcite într-o cutie, fără să le mai aleg. Dar una din vulpile din conducere m-a zărit de undeva din depărtare şi ameninţîndu-mă că mă dă afară pe loc, m-a silit să golesc cutia.

La „Elevator" lucram numai, mesele le luam alături, într-un fost atelier care fusese transformat în sufragerie. In fiecare zi, la amiază, ne duceam cu cîrdul acolo şi primeam mîncarea

servită din cazane aduse de la vreo bucătărie a Armatei Salvării. Şi, la sfîrşitul zilei de muncă, fiecare dintre noi căpăta trei tichete pentru căminul din Old Street — aşezat cam la vreo doi kilometri de acolo. Un tichet era pentru ceai, altul pentru pat şi al treilea pentru gustarea de a doua zi dimineaţă.

Căminul din Old Street era unul din cele mai mari din Londra. Conducerea se făcea pe aceleaşi principii şi în acelaşi spirit ca şi la „Elevator". Avea un spălător, la care nu era nici săpun, nici prosop, dormitoare — cam ca la cazarmă, dar curăţele, altfel — şi o cantină spaţioasă, unde oamenii aveau voie să şi stea după ce luau cina. Din cîte am putut afla, majoritatea mîncării — resturi de vreun fel sau altul — era fie donată, fie cumpărată ieftin de pe la hoteluri, cafenele, prăvălii şi brutării. Avea însă un preţ atît de scăzut, încît puteai mînca din belşug. Pe de altă parte era atît de curată şi avea un aspect atît de ispititor, încît aş minţi dacă aş spune că s-a întîmplat vreodată să nu-mi stîrnească pofta. Tichetele pentru masă costau un şiling şi trei penny şi puteam alege ce voiam de pe lista de bucate afişată la capătul tejghelei de la care se servea; o felie de pîine cu margarină — un penny, un ibric cu ceai sau cafea — doi penny, o supă — trei penny, o friptură de vacă sau de berbec, un rasol sau scrumbii — un penny, o porţie de

legume — doi penny, o tartă cu mere— trei penny...

Toate acestea vi s-or fi părînd lucruri de nimic, dar eu trebuia să-mi alung din măruntaie o foame nepotolită timp de două săptămîni, şi în viaţa mea n-am mîncat cu mai multă plăcere decît atunci. În momentul acela mîncarea era într-adevăr singurul lucru care te făcea să spui că viaţa nu e chiar atît de urîtă. În fiecare dimineaţă deschideam ochii cu gîndul la gustare şi după ce o terminam scrîşneam din dinţi şi lîncezeam patru ceasuri, susţinut numai de gîndul că vine prînzul. Cînd trecea şi ăsta, începeam să mă gîndesc la ceaiul de seară.

Într-o bună zi am avut norocul să capăt două tichete de ceai. Vecinul meu de la banca pe care alegeam sfoara, făcuse rost de ceva mai bun în seara aia, şi mi-a dat tichetul lui. Şi cînd m-am aşezat a doua oară la coadă, la tejghea, vulpoiul cu şorţul alb m-a privit cu răceală.

— Ce-i asta? Te-am servit o dată.

— Fii serios, i-am răspuns eu. Ce, crezi că ne dă şapte tichete?

Privindu-mă cu atenţie, însă, el s-a convins că mă mai servise, a aruncat tichetul în tipsie şi s-a întors către următorul care făcea coadă, alungîndu-mă cu o frază aspră:

— Întinde-o, băiete, că ţi-a fost de-ajuns.

N-a fost prea înţelept din partea lui, pentru că există unele lucruri de dragul cărora omul e gata oricînd să sară la bătaie — şi mîncarea e unul dintre ele. M-am întins peste tejghea şi l-am apucat de mînă.

— Haide, şefule, dă-mi ceaiul. Lucrez la „Elevator“ şi am muncit pentru tichetul ăsta..

Omul şi-a smucit mîna din strînsoarea mea, dar probabil că aveam într-adevăr o înfăţişare care-mi oglindea furia sălbatică, pentru că m-a servit fără să se mai certe.

Aşa eram tot timpul, urînd din suflet toată lumea asta infernală, şi gata oricînd să mă răzbun pe oricine-mi ieşea în cale. În fiecare săptămînă mă învoiam o jumătate de zi şi mă duceam să fac turul obişnuit pe la docuri. Din nefericire însă ivirea unui vapor cum îmi trebuia mie, părea mai îndepărtată ca oricînd. Uram Londra, cum nu urîsem niciodată un oraş, şi am început să-mi pierd nădejdile căzînd într-o stare de auto-compătimire, care mă făcea arţăgos şi dispreţuitor faţă de toţi cei din jurul meu. Oamenii nu vorbeau prea mult despre treburile lor particulare şi cu egoismul şi intoleranţa tinereţii eram sigur că nici unul din necazurile lor nu putea fi atît de mare ca al meu. Un om tînăr şi sănătos, care nu are nici o răspundere pe cap, poate să găsească haz în orice încăierare, dar unii dintre noi nu-şi dau seama de asta decît după ce tinereţea a trecut. De obicei încercam să-mi dau singur curaj, comparîndu-mi starea cu cea a bătrînului Burroughs, căruia tusea îi mîn-

ca viaţa zi de zi, în maghernița din Finch Street. Numai că asta mă făcea să mă simt şi mai prost. Mă înspăimîntau pur şi simplu vedeniile, cînd mi-l închipuiam pe bătrîn tîrîndu-se pe coridorul întunecat, sau aplecat asupra focului de ierburi, pe care-l făcea la intervale regulate. Doar şi el fusese odată tînăr şi cîndva, de mult, o pornise pe drumul care l-a adus la Finch Street, şi care, fără îndoială, nu mergea decît pînă la cimitir.

Căminul era plin de oameni dintr-ăştia — bătrîni cu ochii spălăciţi — tremurînd din tot trupul. Cutreierau toată ziulica străzile, veneau împleticindu-se la căderea serii şi stăteau multă vreme să cerceteze lista de bucate, ţinînd strîns între degetele ţepene vreo cîţiva bieţi bănuţi. Nimeni nu-i băga în seamă. Fără îndoială că ei l-ar fi pizmuit pe bătrînul Burroughs, căci lor nu le trimetea nimeni vreun pachet cu fulare sau „mărunţişuri dintr-astea". Totuşi, mie îmi stîrneau mai mult groază şi spaimă decît milă, căci nu erau ei oare societari pe viaţă ai unei frăţii în care intrasem şi eu ca novice?

Şi dacă în timpul zilei nu visam decît mîncare, apoi noaptea mă visam numai acasă. Tusea bătrînului Burroughs nu semăna nici pe departe cu şuierăturile şi horcăielile din refugiul acela al oamenilor pierduţi. Somnul mă cuprindea cu greu, adesea mă trezeam numaidecît, şi atunci şedeam cu ochii larg deschişi şi cu buzele strînse, chinuindu-mă dinadins cu cele mai nostalgice dorinţe.

O clădire, de undeva din apropiere, avea un ceas, care bătea orele şi de cîte ori îl auzeam îmi concentram gîndurile şi evocam o scenă din Australia, care să corespundă întocmai momentului respectiv.

La miezul nopţii spuneam: în Australia e ora zece dimineaţa, tocmai se deschid localurile de pe Flinders Street, şi docherii, care au trecut prin prima alegere de dimineaţă se îndreaptă acum spre Hotham şi Clyde, trecînd pe la Extension. Dădeau şi ei cîte ceva pe gît, înainte de a se duce acasă la prînz. Cerul e alb, peste tot te îneacă praful, şi pavajul e atît de fierbinte la amiază, încît s-ar coace ouăle pe el. La plaja St. Kilda valuri mici, abia înfiorate se sparg alene de mal şi unii dintre protejaţii soartei ies din blocuri, traversează Promenada şi-şi întind prosoapele pe nisip, stînd apoi să se bronzeze. Deşi e zi de lucru, pe Point Nepean Highway din josul peninsulei au şi început să roiască maşinile care se îndreaptă spre crînguri şi spre plajele mai îndepărtate. Şi acolo, în ţinuturile ierboase, e un locşor minunat pentru vînătoarea de iepuri, unde mă duceam duminica după-amiaza, cu prietenii. Eucaliptul cu ramurile pleoştite, în care am găsit cuibul papagalului, trebuie să fie tot acolo. Frunzişul lui stufos şi colţuros se proiectează pe cer, amintindu-mi întotdeauna de

desenele vaselor japoneze cu sălcii. Şi undeva, pe povîrnişul acoperit de tufişuri, care duce pînă la şosea, un cangur mic stă pe coadă cu labele dinainte atîrnîndu-i moale şi cu urechile ciulite. Aerul e îmbălsămat de parfumul plutelor care cresc pe marginea bălţilor şi e străbătut de fluieratul şi ciripitul sturzilor, al sfredeluşilor şi al împărăţeilor.

Din cînd în cînd adierea dulce a brizei din nord poartă un alt parfum, pe care-l cunosc atît de bine. Şi departe, dincolo de coama munţilor Dandenong, o trîmbă de fum arată că s-a aprins focul în ţinutul tufişurilor...

Am dus-o aşa trei săptămîni.

Şi apoi — cum se întîmplă cu mai toate lucrurile rele — s-a sfîrşit.

Intr-o dimineaţă, la micul dejun, am intrat în vorbă cu un străin, care s-a dovedit a fi marinar. In cîteva clipe a priceput cam ce căutam.

— De ce nu încerci la vasul *Tairoa?* m-a întrebat el. Ai mai călătorit cu *steward?*

— Nu. Dar ce-i cu *Tairoa?*

— Pleacă astăzi în Australia ; şi ieri se semnau contracte de angajare pentru o singură călătorie. Multe pacheboturi ale societăţii „Noua Zeelandă" fac lucrul ăsta. Pleacă cu punţile ticsite de emigranţi. La capătul călătoriei demontează paturile şi se încarcă cu marfă pentru Anglia. De-aia au nevoie de mulţi *stewarzi* numai într-o direcţie.

— Dar cum dracu de n-am auzit de chestia asta ? Doar am umblat prin docurile alea...

— Ei, cu cărţulia aia a dumitale, doar nu căutai un post de *steward*-şef ? În orice caz, trebuie să vorbeşti cu supraveghetorul de pe ţărm. Are un birou pe undeva pe la societatea Indiilor Orientale. Dar trebuie să te grăbeşti, dacă vrei să mai ajungi pe *Tairoa* — ridică ancora la prînz...

Ridică ancora la prînz ; o, ce plăcut, ce prietenos e limbajul ăsta al mării ! Expresia asta atît de cunoscută conţinea o făgăduială, care m-a înfierbîntat de emoţie. Nu l-am mai întîlnit niciodată pe marinarul acela de atunci încoace, dar am să-l iubesc pînă la moarte.

Mi-au trebuit vreo două ceasuri bune, pînă să dau de supraveghetorul de pe ţărm, şi mai puţin de cinci minute, ca să-mi dea voie să mă îmbarc. Era într-adevăr un om care nu-şi vedea capul de treburi. Am ajuns la biroul lui la opt şi jumătate, dar mi s-a spus că tocmai se dusese la nu ştiu care vapor, şi s-a făcut zece şi jumătate pînă să-l ajung din urmă. Nu mai îmi amintesc prea bine pe unde am rătăcit în astea două ore, dar trebuie să fi urcat pe cel puţin şase vapoare, ancorate la dane destul de depărtate, ajungînd întotdeauna doar cu cîteva minute după ce plecase de acolo. Dar fiindcă umblam după ceva care mă atrăgea mai mult chiar decît Sfîntul Graal, l-am găsit totuşi în

cele din urmă, tocmai cînd se urca în mașină. Am înțeles că am nimerit bine de îndată ce am văzut cum îmi ascultă pășul.

— Nouă nu ne trebuie ajutori de fochiști, spuse el, după ce aruncă o privire pe cărțulia mea. Ne trebuie *stewarzi*.

— E în regulă, i-am răspuns eu. Vreau să fac traversarea asta. Mă înrolez ca *steward*. Am mai lucrat eu prin hoteluri.

Mi-a înapoiat cărțulia, măsurîndu-mă din cap pînă în picioare.

— Unde ți-e bagajul?

Nici nu mai puteam răspunde de emoție:

— Undeva... prin Custom House...

— Trebuie să fii pe bord la douăsprezece.

— S-a făcut. Unde-i ancorat vasul?

După ce mi-a spus, mi-a cerut numele, și-a scos carnetul și mi-a scris un bilet, pe care mi l-a dat zicîndu-mi să mă înfățișez cu el la ajutorul *stewardului*-șef.

Ridică ancora la prînz...

Erau două mile pînă la Finch Street, dar jur pe ce am mai sfînt că n-am făcut nici douăzeci de minute pînă acolo. De fapt aveam timp berechet, dar mă gîndeam că la întoarcere trebuia să car și geamantanul. Și, în orice caz, nu vroiam să risc o întîrziere. Era o dimineață rece și cețoasă, dar eu asudasem tot, pe de o parte din cauza alergăturii, pe de altă parte de emoția succesului. Clădirile cenușii și oamenii înfoliți care treceau pe lîngă mine, erau figuri deopotrivă de nedeslușite pentru mine. Le vedeam pe toate ca printr-o negură de vrajă dintr-o lume de basm. Lumea întreagă devenise mai frumoasă și umblam cu pieptul plin de bucuria triumfului. Umblam în vîrful picioarelor, într-atîta de bine mă simțeam. Îmi spuneam că tinerețea, vigoarea și statornicia nu pot niciodată să dea greș. Trebuie să izbîndească. Pe un om de ispravă nu poți să-l ții legat. Sau cel puțin nu atunci cînd are în suflet ceva măreț pentru care luptă. Bătrînilor ălora de la cămin le lipsise imboldul, inspirația sau o nălucire care să-i atragă...

Se isprăvise cu „Elevatorul". Fără îndoială că zîmbeam prostește, străbătînd străzile, pentru că măcar că umblam în grabă, izbuteam să surprind pe ici pe colo cîte o privire uimită în ochii trecătorilor. Poate că mișcam și din buze, pentru că fraza magică: „Ridică ancora la prînz" îmi sună în urechi atît de insistent, încît pînă la urmă mi s-a potrivit în cap pe muzica unui binecunoscut marș militar. Ce mai vorbă, eram în stare să dansez în ritmul lui, să-l strig în gura mare.

Ridică ancora la prînz...

Mi-am adus aminte tîrziu după aceea, că tocmai cînd să traversez ca să dau în Finch Street a trebuit să mă opresc, ca să las să treacă o ambulanță. Numai că în momentul ăla n-am

remarcat că era o ambulanță — pentru mine a fost doar un automobil trecînd în goană.

Am observat însă de îndată că pe amîndouă trotuarele o mulțime de femei se înșiraseră pe la uși, și chiar în fața fostei mele locuințe am dat de un grup de femei, cărora le mergea gura ca melița.

M-am gîndit mai întîi la doamna Hall, apoi la bătrînul Burroughs. Dar, fiind încă pradă sentimentului aceluia de superioritate nemiloasă, abia dacă am iuțit pasul. Mă întorsesem după o valiză și atîta tot; și peste cîteva minute oamenii ăștia...

Și-au întors capetele cînd m-am apropiat și m-au măsurat cu privirea. În ușă, stătea doamna Hall, cu ochii holbați și înroșiți de plîns.

— I-a venit rău bătrînului, marinare. L-au luat acuma. Bietul om.

O parte din trufia și nepăsarea mea a început să se topească. Nu mă interesa bătrînul Burroughs, dar femeia asta îmi oferise o ceașcă de cafea și cîteva cuvinte calde atunci cînd erau cum nu se poate mai binevenite. Celelalte femei s-au dat la o parte și am intrat pe coridor, luînd-o pe proprietăreasă de mînă și trăgînd-o după mine. Un miros ciudat îmi gîdila nările, dar gîndurile mele erau în altă parte.

— Ei, ce să-i faci, doamnă Hall? Nu mai era chiar așa de tînăr. Dar cum s-a întîmplat?

— Lumea zice că a avut un atac — mi-a răspuns doamna Hall, începînd iar să plîngă și să-și șteargă ochii cu colțul șorțului zdrențuit. Dumnezeu să-l aibă în pază! A încercat să-mi vorbească. Tocmai primise azi dimineață un pachet dintr-alea, știi, cu ierburi. A stat acolo — dar spune, marinare, ai găsit un vapor?

Săraca! Găsise un moment să se gîndească și la mine.

— Da, mă îmbarc peste un ceas. Unde l-au dus?

Dar nu i-am mai auzit răspunsul.

Nu l-am mai auzit fiindcă mi-am simțit nările gîdilate de un miros puternic. Am ridicat capul ca un bivol însetat care adulmecă prin apropiere o apă. M-am uitat în lungul coridorului, am tras de două-trei ori aerul în nări, m-am lins pe buze și apoi mi-am umplut plămînii cu parfumul acela îmbătător. Îmi dădea tocmai nostalgia bolnăvicioasă care mă rodea de cinci săptămîni. Am apucat-o pe doamna Hall cu o violență care a înspăimîntat-o.

— Doamnă Hall! Aroma asta — ierburile astea — de unde îi veneau?

— Zău, marinare...

Auzi, să ardă frunze de eucalipt! Ah, umbrele păd
uricilor și mirosul pămîntului natal!

Dînd-o la o parte, am făcut două salturi nebunești pe coridor și am deschis ușa brusc.

Dar nu mai rămăsese decît vreo două-trei lucruri ale unui bătrîn singuratic şi o şuviţă albăstruie de fum se ridica de pe o tinichea aşezată pe fundul unei cutii — iar într-un cui bătut lîngă vatră, atîrna o pălărie de soldat australian.

CUPRINSUL

Responsabil de carte: Florin Chirițescu
Tehnoredactor: Sorina Malcaș
Corector: Lucian Brunu

Dat la cules 07.01.957. Bun de tipar 26.03.957. Tiraj 12.100 ex. Hîrtie cărți școlare de 65 gr. m.p. Ft. 700×1000/32. Coli ed. 8,16. Coli de tipar 7,37. Ediția I. Comanda 3221. A. nr. 06319. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 A—32.

Tiparul executat sub com. nr. 46 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București — R.P.R.